

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

URSKOVSHJEM
af
G. C. Petersen

Oversat af
Otto Knudsen
Nygårdspark 167
3520 Farum.

INDHOLD.

Oversætterens forord	
Forfatterens forord	
Ubenyttede arealer lokker	1
Indvandring i New Zealand	3
Rejsen	9
Fortroppen	14
Skandinavernes lejr	19
Mauriceville området	29
Besvær og farer	32
Husbygning	36
Skoven ryddes	39
Vejbygning	45
Personligheder	49
Fritid og fornøjelser	53
Varulve og trolde	56
Skolegang i urskoven	60
Skovens farer	64
Kirken	68
Lejrliv og musik i urskoven	73
Urskoven kræver ofre	78
Forfatter og digter	81
Mejeridrift	85
Brande	89
Loyalitet	93
En epoke er forbi	96

FORFATTERENS FORORD.

New Zealands befolkning er lykkeligvis overvejende af britisk afstamning, ingen fremmedelementer er her tilstrækkelig fremtrædende til at skabe problemer, der stammer fra etniske forskelle. Befolkningen nyder godt af, at den stort set er af fælles oprindelse, ideologi og udseende.

Der er dog her i landet nogle små grupper af fremmed oprindelse. Den største ikke-britiske indflydelse er kommet fra de skandinaviske lande: Danmark, Norge og Sverige. De fleste af disse mennesker ankom i 1870'erne som indvandrere under Julius Vogels immigrationsplaner, men deres efterkommere har i den grad identificeret sig med den britiske befolkning, at de nu næppe kan udskilles.

Den mest fuldstændige beretning om den rolle, skandinaverne spillede i New Zealand, er givet af Jøns Lyng i hans bog "The Scandinavians in Australia, New Zealand and Western Pacific". Bortset fra dette værk, samt beretninger i lokale jubilæumsskrifter og korte henvisninger i værker, der handler om New Zealands historie og kolonisering, er der kun udgivet meget lidt om emnet. Der findes nogle få, ikke offentliggjorte afhandlinger, som f. eks. Mrs. A.C. Dunningham: "The Colonisation of Wellington Under Provincial Government" og Mr. J.V. Davidson: "Scanandinavian Settlement in New Zealand". Interessant nok er der udgivet nogle enkelte skønlitterære værker på dansk, f. eks. P.H. Skovmoe: "Nybyggerpræsten" og Børge Mikkelsen: "Vi så et land".

I denne bog er der gjort et forsøg på at beskrive de omstændigheder, hvorunder et kontingent af indvandrere kom her til landet og om, hvordan de tilpassede sig nybyggerlivet i New Zealand og de britiske indbyggere, som de mødte der.

Det er nu i 1956 fire og firs år siden, det første immigrationsskib bragte skandinaver til New Zealand. Alle de gamle nybyggere er døde og har kun efterladt sig få beretninger om deres oplevelser; jeg kender kun tre nulevende personer, der kom med deres forældre som nybyggere til Mauriceville området: E.W. Nielsen fra Masterton, Harry Nielsen fra New Plymouth og fru Dixon (Marie Christina Petersen) fra Wellington. Jeg er i særdeleshed dem taknemlig for oplysninger. Den eneste skrevne beretning, som jeg har kunnet finde frem fra en tidlig beboer, og som berører livet i de første fire år i Mauriceville kolonien, er kaptajn Hans Petersens efterlavede breve, som ligeledes har ydet mig stor hjælp.

Jeg sender taknemmelige tanker til store skarer af gamle venner, som har lidt under min påtrængende søgen efter oplysninger, og jeg ønsker, at denne lille bog i nogen grad vil holde dem skadesløse ved at genkalde minderne om forsvundne, gyldne dage. Til dem alle, nær og fjern, sender jeg den gamle, nordiske hilsen:

SKAL.

OVERSÆTTERENS EFTERSKRIFT.

Den foreliggende bog er, som det fremgår af omslagsteksten, udkommet i 1956 i New Zealand. Jeg fik den i begyndelsen af 1970'erne og blev straks ved læsningen af den fascineret af dens førstehåndsbeskrivelse af, hvilke forhold, der bydes folk, der er fyldt med pionerånd. De fleste af os har vel på et eller andet tidspunkt i vort liv drømt om måske ikke ligefrem at udvandre, men dog skifte til en helt anden form for tilværelse, og i denne bog fandt jeg på en måde svaret på, hvorfor jeg ikke blev f. eks. forstmand og udvandrede til New Zealand, hvor min onkel havde bosat sig før anden verdenskrig. Svaret var, at jeg ville nok aldrig have kunnet overleve en sådan tilværelse, men jeg blev i den grad fanget af beskrivelserne, at jeg begyndte at oversætte bogen. Da ca. to trediedele af den var oversat, kom der en mængde personlige forhindringer i vejen, så oversættelsen blev lagt i skuffen, men da der, i forbindelse med dronning Margrethes besøg i New Zealand var en hel del TV-udsendelser fra landet, fulgte jeg dem med interesse. En af disse udsendelser viste i et glimt billeder fra en dansk kirkegård, og der kunne jeg pludselig læse navnene på de personer, som jeg havde læst om i bogem, og så besluttede jeg, at nu skulle arbejdet gøres færdigt. Atter kom personlige forhold på tværs, men bogen har hele tiden ligget i mit baghovede, og her er så beretningen om de skandinaviske og især de danske indvandreres tilværelse som nybyggere i New Zealand, fortalt af en, der selv oplevede det næsten fra begyndelsen, idet jeg dog har udeladt en udrådning af de historiske forhold i Danmark i sidste halvdel af forrige århundrede. Forfatteren har medtaget dem af hensyn til sine engelsksprogede læsere, men de må forudsættes bekendt, i hvert fald i store træk, af danske læsere af denne beretning.

UBENYTTTEDE AREALER LOKKER.

De skandinaviske landes jordbund er i almindelighed ikke overvældende frugtbar og især for Danmarks vedkommende er de naturlige rigdomme kun få. Dette er den vigtigste grund til, at disse landes befolkninger gennem hele historien i stor udstrækning har søgt lykken over havet. Som det er almindeligt i lande, der har lange, indskårne kystlinier og mange øer, søgte folk tidligt til havet, og eventyrlyst kombineret med økonomisk nød, fremelskede en tilbøjelighed til at strejfe om. De norske og danske søfarere, som mellem det niende og elvte århundrede hjemsøgte kysterne i Vesteuropa og Middelhavsområdet, og som bosatte sig i England, Skotland, Irland og Normandiet, og som oprettede kolonier i Island, Grønland og i den nye verden, de var ikke, således som det ofte påstås, professionelle pirater, men derimod bondesønner, som, da de fandt mulighederne hjemme for få, drog til havs efter eventyr og plyndring.

Det var også en sådan tilskyndelse fra omgivelserne, som i løbet af sidste århundrede dannede baggrund for, at en trediedel af Norges, Danmarks og Sveriges befolkninger som et stærkt, men fredeligt fugletræk søgte til Nordamerika, og som også resulterede i, at mindre flokke fandt vej til Australien og New Zealand.

Emigration fra Skandinavien har aldrig været en byden- de nødvendighed, snarere har det været resultatet af et valg, der var motiveret af ønsket om at finde noget bedre end det, der kunne findes hjemme. I deres hjemlande havde folk ved flid og sparsommelighed fravristet vel dyrkede marker, vindblæst hedeland og stormpiskede have et udbytte i form af gode hjem og jævn levevis, men der var ingen vide horisonter, der kunne tilfredsstille den naturlige virketrang hos energiske og foretagsomme folk.

Amerikas Forenede Stater var det foretrukne mål for skandinaviske emigranter; der var det ikke nødvendigt at bryde en vis modstand hos en talmæssigt overlegen og konservativ befolkningsgruppe, således som det var tilfældet i de fleste andre engelsktalende lande. I Amerika kunne de endog finde hele kolonier af deres egen slægt, som kunne hjælpe dem igennem de vanskelige år, hvor de skulle bosætte sig i et fremmed land, og de kunne samtidig bruge deres eget sprog og gå til gudstjenester i deres egen lutherske kirke.

Som nummer to i rækken af populære mål for emigranterne kom Canada og de andre britiske kolonier. Selv om de i disse lande ville befinde sig i en fremmedartet befolkning, så var det dog ikke i så høj grad tilfældet i Canada, hvor det skandinaviske element var ret betydeligt. De vidste også, at når de først havde slået rod, ville de hos de britiske nybyggere finde kendt livsform og ideologi. Danskerne har aldrig betragtet briterne som fremmede, men nok som en lidt de-

genereret gren af den gamle stamme, et synspunkt, som antagelig er gensidigt. Derfor har disse folk altid kunnet finde sammen, hvis de kom i vanskeligheder.

Slutningen af tresserne i forrige århundrede var vanskelige i Danmark. Landets lille, men tapre hær var blevet nedkæmpet af prøjsernes og østrigernes veludrustede horder. I den tabte del af Slesvig blev tusinder af danske undertrykt af en gammel fjende, som nu søgte at udslette dansk kultur og sprog. Landets ressourcer, der hovedsagelig stammede fra landbruget, blev anspændt ved at skulle brødføde en befolkning, som næsten var blevet fordoblet i løbet af de foregående 70 år, og som nu blev yderligere forøget ved en indvandring af sydslesvigere, som foretrak at forlade deres land og ejendom frem for at leve under tysk lov. Danmark havde endnu ikke fået kompenseret for den tabte landsdel ved den kultivering af øde heder og moser, der kom i gang gennem oberst Dalgas' inspirerende arbejde. Den jævne befolkning var stadig under stærk indflydelse af godsejerne og velhaverne, den var endnu ikke blevet påvirket af den strålende, intellektuelle oplysningsbølge, der kom fra Grundtvig og Kristen Kold og som, drevet frem af det militære nederlag og frygten for landets fremtid, skulle blomstre op til en ny forståelse af demokrati, forbundet med en følelse af oplyst og ansvarsbevidst medborgerskab

INDVANDRINGER I NEW ZEALAND.

Emigrationsbølgen fra det nordlige Europa var på sit højeste på et tidspunkt, da man i New Zealand havde nået et punkt i koloniseringen, som man mente krævede den type mennesker, der i stort tal bosatte sig i USAs midtvestlige stater.

Omkring 1870 var de lettilgængelige græsarealer på begge øer udnyttet. I Wellington og Hawke's Bay distrikterne, som var interesse i denne forbindelse mest er knyttet til, var det åbne bregne- og græsbevoksede område på Heretaunga og Ruataniwha sletterne, samt de parklignende sletter i Wairarapadalen befolkede. Også de østlige kystområder, der kun behøvede lille arbejdsindsats for at kunne give græsning, havde allerede længe huset store fåreflokke eller var udstykket i mindre enheder ifølge regeringens planer for "Small Farm Settlement".

Oprindeligt strakte Wellington distriktet sig fra Ahuriri ved Hawke's Bay til Wellington, men yderpunkterne var adskilt af et barsk, tæt skovbevokset landskab, der effektivt forhindrede forbindelse og transport over land.

Så tidligt som maj 1856 havde Robert Park, der dengang var regeringsansat landinspektør, rapporteret til myndighederne, at han havde afmærket en vej fra den øvre ende af Wairarapa sletten til Ruataniwha, og han foreslog, at man her byggede en vej eller en jernbane.

"Denne plan kan måske nok synes urealisabel i koloniens nuværende tilstand", skrev han, "men det er slet ikke umuligt, at man i England kunne danne et selskab, der ville påtage sig udgifterne mod at få overladt mellem en halv og en hel mile af landet på begge sider af strækningen."

Det var på den tid helt uden for kolonistyrets muligheder at overveje en sådan plan, og søvejen var i de følgende tyve år stadig det eneste forbindelsesled mellem provinsens to ender.

Den følelse af isolation og forladthed, som beboerne ved Hawke's Bay følte, førte efterhånden til deres adskillelse fra Wellington og i 1858 til dannelsen af det selvstændige "Hawke's Bay Provincial District". Resultatet var, at behovet for forbindelse over land mellem Napier og Wellington, der før var så nødvendig, nu ikke længere var presserende, og det så ikke ud til, at man behøvede at tænke på at bruge penge på at forlænge den nordlige hovedvej fra dens endepunkt ved den nyanlagte Masterton, nord for hvilken der ikke var andet end - for at bruge en digters ord: "et hylende vildnis og dybe kløfter". Denne store urskov, der strakte sig 70 miles fra nordenden af byen til den sydlige kant af den åbne Ruataniwha slette, forblev urørt og næsten ubetrådt.

Efterhånden som årene gik, og koloniseringen skred frem, blev det mere og mere klart, at problemet med at trænge gennem denne barske øgn, måtte løses. Det voksende behov for et godt system af veje og jernbaner, der gennemkrydsede øen, krævede at den store nordlige vej blev forbundet med den, som var ved at blive anlagt sydpå fra Napier og som skulle mødes med en vej gennem Manawatu flodens kløft til bebyggelserne i Manawatu og Rangitikei distrikterne på Vestkysten.

I løbet af 1860'erne var der blevet udarbejdet planer for at lade nybyggere bosætte sig på jordlodder langs de skitserede vejlinier, idet man regnede med, at vejarbejdet ville give dem indtjeningsmuligheder indtil landet var skovet og kultiveret. Disse planer blev dog skrinlagt ved Maori krigens udbrud. Løsningen på problemet blev givet af Sir Julius Vogel i hans fremsynede befolknings- og immigrationspolitik fra 1870, som gjorde det klart, at udviklingen af vej- og jernbaneforbindelserne i vildmarksdistrikterne måtte kædes sammen med bebyggelsen af dette vanskelige område.

Da Vogel i New Zealands parlament præsenterede sin plan for åbning af Wairarapa skovene, fremhævede han nødvendigheden af, at regeringen indså, at som middel til kolonisering af Nordøen, ville disse jernbaner være af den højst tænkelige værdi, men han var også af den overbevisning, at det var ønskeligt, at de blev anlagt i samklang med planerne for beboelse af de distrikter, som de ville passere. Salget af jord ville kunne kompensere for omkostningerne ved jernbaneanlægget, og problemerne ved forbindelser og bebyggelser ville blive løst side om side.

I store træk fulgte Vogel's plan en tidligere fra 1864, men denne var lagt til side, da regeringen var nødt til at ofre hele sin opmærksomhed på den langvarige krig mod maorierne. I 1870 fremlagde John McLeod en rapport for provinsrådet i Wellington i hvilken muligheden for at placere et kontingent canadere i vildmarksdistrikterne blev diskuteret. Han hævdede, at landets natur var velegnet til bosættelse og mente, at canadere sikkert ville være ideelle nybyggere, da de var vant til den landskabstype og var trænede skovhuggere. Han beregnede at et hundrede familier kunne få jord langs den foreslåede jernbane. Hver nybygger skulle have hundrede acres og desuden have forkøbsret til yderligere to hundrede. Man gik ikke videre med dette projekt, men oplysningerne, der var fremkommet vedrørende landets natur stimulerede offentlighedens interesse. Samme år blev Vogel's planer vedtaget, og der kom gang i arbejdet.

Den store urskov, der skulle gennemløbes af jernbanens hovedlinie mellem Wellington og Napier, blev af maorierne kaldt "Te tapere nui a Whatonga". For de første beboere blev navnet "Seventy Mile Bush", idet den var omkring 70 miles lang og den del af vildmarken, der lå syd for Manawatu floden

blev af samme årsag kaldt "Forty Mile Bush".

Den første europæer, der foretog en fuldstændig gennemkrydsning af sidstnævnte var Charles Henry Kettle, en landmåler fra "New Zealand Company", som i maj og juni 1842 fulgte Manawatu floden opad fra selskabets opmålingsstation i Kerikeri, passerede gennem kløften og derefter rejste sydpå gennem den tætte skov og over Wairarapa sletten til Wellington. Kettle havde en meget besværlig rejse gennem det skovbevoksede land, og i sin rapport til "The Company" begrænsede han sine lovprisninger til dalens åbne strækninger.

Den næste hvide mand, der gennemtrængte "The Seventy Miles Bush" var den rejsende missionær William Colenso, som havde sin missionsstation i Ahuriri. På sine visitatsrejser til maorilandsbyerne gennemrejste han ved flere lejligheder skoven i dens fulde udstrækning. På den første Wairarapa rejse gik en del af hjemturen ad Kettle's rute, og han havde en af sine lejrpladser på de østlige skrånninger af Pukawa (senere kendt som Mount Bruce) på hvis vestside Kettle havde passeret fire år tidligere. Pukawa er en isoleret højderyg, der stiger til en højde af ca. 710 meter, og som dominerer hele Wairarapa dalen. Colenso's lejr var på den plads, der 25 år senere skulle blive den vestlige del af Mauriceville kolonien, og han var uden tvivl den første europæer, der besøgte netop dette område. "Denne skov er", skrev han "det mest urskovsagtige, jeg har set i New Zealand. Jordbunden bestod i flere meters dybde udelukkende af forrådnende plantedele, for det meste blade, og mange af træerne var af uhyre størrelse. Der var kun få fugle, en dødlignende tavshed rådede - end ikke brudt af en enlig ugle".

Det, at man opgav planen om at indføre canadiere i "The Seventy Miles Bush" gav Vogel problemer med at sikre sig anden tilgang af passende immigranter, der ville kunne tage sig af den vanskelige opgave at danne kolonier. Han anså de skandinaviske lande for at være den bedste kilde, uden tvivl påvirket af de gode resultater, der var opnået af biskop D.G. Monrads bebyggelse ved Karere i vildmarkslandet ved den øvre Manawatu. Monrad var statsminister under den ulykkelige krig mod Prøjsen og Østrig i 1864. Efter krigen var han politisk set upopulær og forlod sit land for at tage til New Zealand ledsaget af sin kone og børn samt et antal unge danskere. Han kom til New Zealand i 1866, og på forslag af guvernøren Sir Georges Grey, nedsatte han sig på en jordlod i Upper Manawatu-distriktet, som netop var ved at blive åbnet for bebyggelse. Skønt Monrad vendte tilbage til Danmark i 1869, så blev hans sønner i New Zealand og fortsatte med stor succes arbejdet med at rydde vildmark og senere opdyrke den. De unge mænd, som havde ledsaget ham, præstesønner allesammen, viste sig i høj grad at kunne tilpasse sig pionerlivets betingelser.

På samme tid forsinkede manglen på tilflyttere udvik-

lingen af den nærliggende by Palmerston (senere Palmerston North), som var planlagt i en naturlig åbning i skoven, men som ikke kunne friste nybyggere, før der var anlagt en vej gennem den tætte urskov, der skilte den fra vestkysthavnen Foxton. Monrad blev bedt om at påvirke sine landsmænd til at emigrere til New Zealand, og dr. Featherston, New Zealands generalagent i London, lod udsendinge rejse til Norge, Sverige og Danmark med det resultat at et antal nordmænd og danskere blev indskrevet som emigranter til New Zealand. Vogel besluttede at lade de første immigranter bosætte sig i Manawatu. De ankom til Wellington tidligt i 1871, og derfra blev de sendt til området, hvor Palmerston skulle ligge; der fik de tildelt jordlodder på 40 acres langs den linie, hvor den nye vej til Foxton skulle anlægges. De vænede sig hurtigt til deres nye omgivelser, og som et resultat af deres flid blev der ført både vej og sporvejslinie gennem vildniset fra byområdet og op langs floden så langt som hvalbåde kunne nå Ngawhakarua, Rangitane, og det blev således muligt for beboerne af Palmerston at nå den nye by.

Den succes, som dette eksperiment havde, befestede Vogel's overbevisning om, at han i skandinaverne havde løsningen på problemet med en vellykket kolonisering af "The Seventy Miles Bush", og han fornyede sine anstrengelser for at arrangere en stadig strøm af indvandrere fra de skandinaviske lande til New Zealand.

Vogel's planer fik velvillig opbakning fra de store landbesiddere i de frugtbare, åbne dele af Hawke's Bay og Wairarapa distrikterne, som havde betalt så lidt som 5 shillings pr. acre for deres land, men som øjensynlig nu overså den kendsgerning, at det var blevet foreslået at afkrave nybyggerne et pund pr. acre for deres små jordlodder.

Da dr. Featherston i 1869 tog til London i et forsøg på at overtale den britiske regering til at stationere kolonitropper fast i New Zealand havde han også instrukser om at træffe arrangementer for udskibning af immigranter til New Zealand. I 1870 besøgte han Norge i selskab med Francis Dillon Bell med det formål at lave en foreløbig undersøgelse af emigrationsmulighederne. Da han i det følgende år vendte tilbage til London som generalagent, havde han fået det fulde ansvar for organiseringen af emigration til New Zealand af tilstrækkelig mange til at kunne opfylde Vogel's planer. Den egentlige rekruttering af immigranter blev imidlertid lagt i hænderne på Bror Erik Friberg, en veluddannet nordmand, som havde været bosat i New Zealand i nogle år.

Friberg mødte uventede vanskeligheder, da han kom til Norge. De norske og svenske regeringer var vågnet op til en følelse af ansvar for de af deres indbyggere, der ønskede at emigrere, og de havde indført en nøje overvågen af emigrationsagenterne, som i nogle tilfælde havde vist sig at være ret samvittighedsløse i bestræbelserne for at få tilstrække-

lig mange til at skrive kontrakt. I Danmark var restriktionerne ikke så alvorlige, men den New Zealandske regering regnede med, at danskerne, af hvilke kun få havde erfaring i skovhugst og vejbygning, sikkert ikke var så velegnede som nordmænd og svenskere til at tilpasse sig de besværlige vilkår, de ville møde i New Zealand.

Friberg foretog en foredragsrejse i Norge, hvor han beskrev New Zealand i de mest attraktive vendinger, og han var den 30. maj 1872 i stand til at sejle fra Christiania (nu Oslo) om bord på "Høvding" med 365 nordmænd og 11 danskere, der ville til New Zealand. "Høvding" blev i London mødt af "Ballarat" som havde 71 danske emigranter om bord. Begge fartøjer nåede den følgende september til Napier. Nybyggerne fra de to skibe blev grundlæggerne af Norsewood og Dannevirke.

Før disse skibe var imidlertid "England" ankommet til Wellington den 9. marts 1872 efter en rejse, der var ualmindelig hård for passagererne, hvoraf de fleste var nordmænd.

I kølvandet på "Høvding" kom "Forfarshire" med danskere og nordmænd, fulgt af "Halcione", "Fritz Reuter", "Friedeburg", "Bebington", "Sheehallion", "Jessie Readman", "Glenlora" og andre hver med deres tilskud til at hjælpe nybyggerne ved enten Hawke's Bay eller Wairarapa. De fleste af emigranterne var ægtepar med deres børn, og mange af de ugifte mænd og kvinder indgik ægteskab enten på rejsen eller efter at de var kommet til New Zealand.

Bortset fra det afsidesliggende Palmerston blev de skandinaviske immigranter placeret på strategiske steder på eller nær den påtænkte vej og jernbane, der skulle forbinde Wellington og Napier. Hawke's Bay nybyggerne kunne findes ved Norsewood, Makaretu, Makotuku og Dannevirke, mens Wairarapas kom til Mauriceville og Eketahuna.

Skønt Mauriceville er mindre kendt som skandinavisk koloni end Norsewood og Dannevirke, måske på grund af de ejendommelige navne, så var det den mest kompakte og måske den største af dem alle. I Mauriceville dannede immigranterne et helt skandinavisk samfund uden britisk opblanding og på grund af den geografiske isolation bevarede de deres nationale sprog og skikke, så tilblandings- og assimilationsprocessen tog længere tid. Det er med dette samfund, vi i særlig grad skal beskæftige os.

Organiseret indvandring fra Skandinavien til New Zealand standsede i 1875. På den tid var det tungeste arbejde med at rydde linieføringen til vej og jernbane overstået. Immigranterne havde etableret sig på deres jordstykker og brugte nu deres kræfter på dyrkning og rydning af ny jord. Indtil 8. oktober 1875 var der ialt kommet 3327 skandinaver gennem regeringens agenter. Den succesfulde afslutning af det arbejde, de var inviteret til, var i sigte, og det blev besluttet

at koncentrere sig om at skaffe et tilskud af britiske indvandrere. Efter ankomsten af endnu to skibe holdt man op med at sende statsunderstøttede indvandrere til New Zealand. Det samlede antal, der ankom i henhold til Vogel's planer oversteg ikke 5000, men den totale skandinaviske immigration indtil udbruddet af anden verdenskrig i 1939 er antagelig dobbelt så stort.

REJSEN.

De skandinaver, der ville emigrere til New Zealand, blev transporteret med enten engelske eller tyske sejlskibe. Efter at de engelske skibe havde forladt Norge eller Danmark, gjorde de ophold i London, hvor britiske emigranter blev taget om bord, hvorimod de tyske fartøjer sædvanligvis udgik fra Cuxhaven eller Hamburg og sejlede direkte til New Zealand.

Rejsen tog normalt omkring tre måneder, men under særligt gode vindforhold kunne den gøres adskilligt hurtigere, således som det skete for "Fritz Reuter", der engang gjorde turen på 75 dage.

Medens de senere emigrantskibe var veludrustede og tilbød deres passagerer tålelig komfort, så var der på nogle af de første stor mangel på orden og omsorg for emigranternes helbred og velbefindende, skønt mange af de rejsende var børn. Dette resulterede i svære strabadser og stor dødelighed under rejsen.

Mange af de indvandrere, der skulle til Wairarapa kolonierne ved Mauriceville og Eketahuna, kom med "England", "Halcione" og "Forfarshire", mens de, der skulle til Hawke's Bay kolonierne, blev sejlet med "Ballarat", "Høvding", "Fritz Reuter" og "Friedeburg". Adskillige andre emigrantskibe bragte grupper af skandinaver, som bosatte sig i andre dele af New Zealand, eller selv skaffede sig frem til eksisterende bebyggelser, hvor de kunne finde landsmænd.

Når tyske og skandinaviske emigranter rejste med samme skib, opstod der ofte spektakler: Mange af danskerne var veteraner fra krigen i 1864, og andre var flygtninge fra Slesvig. Nordmændenes sympati var fuldstændig på danskernes side, og de identificerede sig med dem i de nationalt betonedede sammenstød, der opstod. Danskerne gjorde, hvad de kunne for at irritere tyskerne, som de afskyede. Om bord på "Halcione" indså kaptajnen, at han ikke kunne forhindre sammenstød mellem grupperne, hvorfor han klogelig påbød, at eventuelle kampe skulle afholdes ved aftenstid og under behørig kontrol af, at alle regler blev overholdt. Når en udfordring var blevet fremprovokeret, lød ordene: "Kamp i aften" rundt om på dækkene, og de to nationaliteter fik travlt med at forberede deres favoritter til slaget. Også på "Friedeburg" oplevede man de samme besværligheder, og de New Zealandske myndigheder blev gjort opmærksom på det u hensigtsmæssige i at sende tyskere og skandinaver med samme skib, men det var som regel umuligt at forhindre det.

De skandinaviske emigranter var næsten alle arbejdere eller handlende, og kun få havde noget som helst kendskab til det engelske sprog. De fleste kom familievist: forældre med fra et til fem børn, da det var regeringens politik at give

begunstigelser til samlede familier. Dette var en klog foranstaltning, da det i praksis viste sig, at ugifte mænd let lod sig friste til at tage arbejde andre steder, end i de kolonier, hvor de hørte hjemme. Skønt der er nært racemæssigt og sprogmæssigt fællesskab mellem de skandinaviske folk, især mellem de danske og de norske, så var immigranterne alligevel tilbøjelige til at danne nationale grupper. Den New Zealandske regering tog klogelig hensyn til denne tilbøjelighed ved tildelingen af jordstykker, idet man samlede nationerne i hver sit område. Dette bevirkede det allerbedste samarbejde og harmoni gennem de første, vanskelige år, for områderne holdt sig i nær kontakt med hinanden, og ægteskaber mellem folk fra nabokolonier skabte et endnu bedre sammenhold.

De fremmedes ukendskab til engelsk var en stor ulempe for dem, og det gjorde dem lejlighedsvis til et let bytte for samvittighedsløse mennesker. Immigranter, som havde fået statsstøtte til rejsen, havde ret til at købe en jordlod på 40 acres for 1 £ pr. acre, mens de, der selv havde betalt turen ville få et tilsvarende stykke land gratis. Før afrejsen fik de af immigrationsagenten et bevis for deres ret til dette privilegium, men det fortælles, at en gruppe svenske nybyggere blev ofre for et grusomt bedrag på denne måde. Da deres skib lagde ind til London, kom der en mand om bord, som bad om deres papirer, og til gengæld gav han, hvad han kaldte "område-certifikater". Svenskerne havde intet som helst kendskab til engelsk, hverken talt eller skrevet, så de gav uden videre manden deres papirer, men da de nåede Wellington og foreviste deres "certifikater", fik de at vide, at alt hvad de havde, var et menukort fra et londonhotel, og hvis de ønskede land, måtte de betale for det på samme måde, som de familier, der havde fået støtte til rejsen.

Hver udrejse havde sine uheld og for mange familier sine tragedier, for med så mange børn om bord og uden mulighed for særlig omsorg, var det uundgåeligt, at der forekom mange dødsfald.

Det følgende uddrag af en norsk emigrants erindringer fra en rejse med "Pleiades", som sejlede fra England i september 1872, kan tages som et eksempel på de oplevelser, en emigrant kunne have på den tid: "- Det var en lørdag eftermiddag omkring kl. 5. Alle sad med en kop the, da skibet pludselig ramte en særlig stor bølge, og vandet fossede som et vandfald gennem den åbne luge ned til de gifte emigranternes kvarter. Far, der var rolig og fattet, hjalp uden videre mor og de små op i køjerne, imens vandet tre gange styrtede ned til os, så det stod næsten en meter højt på gulvet. Resultatet var, at skibet krængede over, og at vandet derfor skyllede over i køjerne langs siderne, og da rummet lå i fuldkomment mørke, var situationen desperat. Tømreren og søfolkene arbejdede febrilsk med at lukke lugerne og få dem dækket. Sæner sendte de et par lygter ned til os, hvorefter alle mand begyndte at bære vand op på dækket, hvillket krævede adskil-

lige timers hårdt arbejde. Om natten steg stormens styrke, og familierne blev fuldstændig spærret inde, så forbindelsen kun kunne opretholdes gennem en lille ventilationsåbning. Man kan tænke sig den forvirring, der herskede under dæk, da stormen omsider løjede af: knive, gafler, æsker, støvler, dåser, kopper, tallerkener, klæder, bænke osv. var strøet overalt, intet og ingen var tør Vor længsel efter det forjættede land steg dag for dag, men ved juletid var vi stadig om bord, og vore tanker gik til det fjerne hjem, og de få gode venner, vi efterlod der. Det var imidlertid ikke til at mærke, at vi fejrede højtiden, for der skete ingen forandring af vor kost. Vi oplevede en række af de mest strålende solnedgange med vidunderlige farver: det pure guld på en blå baggrund, omgivet på den ene side af flammende rødt, måske som en by i brand, og på den anden side fantastisk grønt og violet, det hele var et vidunderligt panorama. Endelig hørtes det længe ventede råb: "Land". Det var de små øer, The Snares, som ligger omkring 200 miles fra Steward Island. Vinden var imod os, og vi måtte kæmpe os frem langs kysten af Otago. Landet viste sig at være meget bakket, og far sagde, at det mindede ham om landskabet ved Kristianssand, skønt farverne var anderledes. Hist og her sås vandfald og tætte skove mellem store felter af lysegrønt. Hele landet stod i sommerflor, og dette syn gjorde et godt indtryk på os efter sådan en lang sørejse."

"Pleiades" satte sine passagerer af i Lyttleton, og mange af immigranterne slog sig ned i og omkring Christchurch.

Det første skib, der førte skandinaver til Wairarapakolonien var, som før nævnt, "England", som afsejlede fra Norge mod London tidligt i november 1871. Om bord var der 78 nordmænd og danskere hvoraf 30 voksne, 34 børn samt seks ugifte mænd og otte ugifte kvinder.

Skibet var dårligt indrettet, idet de vigtigste installationer for passagertransport var blevet efterladt på værksted i London. Der var utilstrækkelige kvarterer under dæk for de emigranter, der gik om bord i Norge, for rederne havde satset på en rolig overfart til England, hvor passagererne ikke ville blive udsat for alt for store ubehageligheder. Det var imidlertid ved at være midt på vinteren, og i Nordsøen kom skibet ind i en række storme, der blev fulgt af sne, hagl og slud. I to dage måtte de mange voksne, som der ikke var plads til nedenunder, klumpe sig sammen på det våde dæk, udsat for det hårde vejr. I London blev udstyret gjort i orden, og efter at der var taget engelske og skotske emigranter om bord, afgik skibet mod New Zealand den 8. december.

Rejsen, der var begyndt så uheldsvarslenende, blev bestandig forfulgt af ulykker og tragedie. Der var ikke taget skridt til, at man skulle kunne pleje passagererne i tilfælde af sygdom, og skibslågen var følelseskold, fordrunken og u-

dygtig. En mæslingeepidemi brød ud kort efter afsejlingen, og man må tilskrive sammenstuvningen af mennesker og manglen på ordentlig, lægelig behandling, de mange dødsfald. Med få dages mellemrum havde man den triste oplevelse at overvære en begravelse til søs. Alene af skandinaverne døde tre voksne, heraf en af de ugifte piger samt elleve af børnene.

Efter at man havde rundet Kap Det Gode Håb, kom "England" atter ind i en række storme, som drev det så langt mod syd, at man ofte mødte isbjerge. Halvdelen af skibets besætning lå syge, og emigranterne blev forhyret til at klare vagter og andet arbejde på skibet. Tunge søer slog mod skibssiderne og overskyllede ustandselig passagerens kahytter, hvor syge kvinder og børn lå i deres våde køjer uden nogen form for pleje. Den forstemmende række af dødsfald fortsatte, men et barn blev født.

Da "England" den 9. marts nåede Port Nicholson, førte man karantæneflag. En anden feber, som kaptajnen frygtede var børnekopper, var brudt ud og havde forårsaget yderligere to dødsfald i løbet af den foregående uge. Dagen efter, at fartøjet havde kastet anker, døde den lille dreng, som var blevet født på rejsen.

For at hjælpe de nødstedte, besluttede de Newzealandske myndigheder at oprette en karantænestation på Somes øen, og i løbet af fire dage var der blevet rejst bygninger og de udmattede overlevende var sat i land, dog blot for at opleve endnu en skuffelse: de måtte se på, at meget af deres bagage og højt skattede personlige ejendele, som de havde bragt med fra deres gamle hjem, blev brændt på stranden. Skibslægen blev stillet for retten i Wellington, nklaget for grusomhed og forsømmelighed.

Skønt immigranternes humør havde været langt nede og skønt de stadig led under følgerne af deres lange prøvelser, så havde de dog ikke været længe i land, før humøret steg, og de begyndte at interessere sig for deres nye omgivelser. Latter og spøg hørtes igen efter mange ugers forløb, og rejsens genvordigheder var snart kun et minde, undtagen hos dem, der havde mistet mand, kone eller børn. Mad og klæder blev bragt fra Wellington og Daniel Collins, skibsbageren, bagte frisk brød i en friluftovn, som han selv havde konstrueret. Så snart man havde fundet ud af, at truslen om børnekopper var ubegrundet, fik besøgende fra byen adgang til stationen, og de bragte lækkerier og bekvemmeligheder, som indvandrerne ikke havde set i de mange udmattende måneder.

Rejsen havde ganske vist været et mareridt, men trods det, havde romantiken blomstret, og før man nåede Wellington, var tre af pigerne blevet forlovet med ugifte emigranter, og deres bryllup fandt sted kort efter ankomsten dertil. Den 22. marts, i karantæneperioden, fik et dansk ægtepar, Peter og Marie Larsen et barn. Parret havde mistet et barn på rej-

sen, og den nye baby blev kaldt Hans Anton Bush efter ham, men med tilføjelsen *Somes* som minde om sit fødested. Barnet voksede op til at tage sin del af det pionerarbejde, som havde fået hans forældre til at rejse til New Zealand. Efter at karantænen var hævet, blev skandinaverne flyttet til Mount Cook kasernen, hvor de blev, indtil forberedelserne var færdige til den sidste del af rejsen til deres nye hjem i Wairarapa-distriktet.

FORTROPPEN.

En fortrop på 13 mand, udvalgt blandt immigranterne fra "England" forlod Wellington til fods om morgenen den 8. april. Der var kun gjort få forberedelser til at modtage de nyankomne, og det var blevet besluttet, at indtil de kunne tage deres landområder i besiddelse, skulle de bo i en foreløbig lejr nær ved arbejdsstederne på den projekterede vej. Mændene, der var lykkelige over endelig at være sluppet fra sejlads, karantæne og kaserner gik hurtigt, og i løbet af dagen krydsede de Rimutakaryggen (en ny oplevelse for danskerne, der var vant til sletteland) hvorefter de, på vej ned ad den nordre skråning, slog lejr ved Featherston. Næste dag begyndte de turen tværs over Wairarapa sletten, passerede gennem den opblomstrende Graytown, og sluttede en varm, støvet tur ved Masterton. Her blev de indkvarteret bag de palisader, der var blevet rejst til beskyttelse af byens beboere under de netop afsluttede maorikrige.

Denne lille invasion vakte i nogen grad opsigt blandt folkene i nabolaget, især flokkedes maorierne for at se repræsentanter for en pa keha-stamme, som de ikke havde mødt før. De blev højlgt forbavsede, da skandinaverne, der var lede og kede af skibskost, og som længtes efter grøntsager, samlede brøndkarse i et nærliggende vandløb som tilsetning til deres aftensmad. De nytilkomne talte et mærkeligt sprog og kunne kun gøre sig forstået gennem tolken, som ledsagede dem. Maorierne tog hurtigt det ofte gentagne "ja, ja" til sig og kaldte dem "Yaya", ligesom de tidligere havde givet franskmændene navnet "Wiwi"

Næste morgen startede mændene igen på deres rejse nordpå. Nu havde de kun en ridesti at følge, for Masterton lå på koloniområdets grænse. En vandring på otte miles over den stenede Opali slette bragte dem til bredderne af Ruamahunga floden, der havde sine kilder i Tararua bjergene, som de havde kunnet se i horisonten, siden de forlod Wellington. Vade-stedet over floden markeredes af en hytte, der tilhørte en nybygger ved navn Dorset, som ejede et stykke land på den sydlige bred. Mændene vadede endnu to miles op ad floden, indtil yderligere fremgang blev spærret af en tæt mur af skov, der komplet afskar dalen lige fra bjergene i vest til de lave bakker på den østlige side. Her endte sletten i en lav bakkekam, der var dækket fra fod til top af det grønne vildnis, som fortsatte nordpå ud i det fjerne blå. Immigranterne havde for første gang set den vældige "Seventy Mile Bush" i hvis afkroge deres forfættede land lå.

Fortroppen gik - under ledelse af regeringens ingeniører - i gang med at gøre forberedelser til indkvarteringen af de resterende mænd, kvinder og børn, og da dette arbejde var færdigt, flyttede alle ind i "The Scandinavian Camp", som deres foreløbige hjem i udkanten af vildnisset blev kaldt.

Kvinderne og børnene blev, sammen med den bagage, der havde overlevet destruktionsen på karantænestationen, kørt på vogne, der var blevet lejet hos Mr. Henry Bannister i Masterton, mens de ældste af drengene måtte gå sammen med mændene. Turen ad de smalle, stejle veje, der krydsede Rimutaka bjergene, var ikke uden gys og angstelse for dem, der kun var vant til de lave bakker i det danske landskab. Selskabet tilbragte den første nat i lejren ved Featherston på Wairarapa siden af bjergene, og næste dag nåede man palisaderne ved Masterton. Få dage senere fortsatte nybyggerne over Opaki sletten til "The Scandinavian Camp".

Kort efter at de havde passeret vadestødet ved Ruma-hunga, som de senere skulle komme til at kende ud og ind, fik de lejren i sigte, en gruppe simple barakker og telte langs begge sider af stien og overskygget af de høje træer i skovbrynet.

Mændene havde ivrigt ventet på deres familier, og efter at de første velkomsthilsener var udvekslet, inspicerede de nyankomne det, der skulle være deres hjem i næsten to år. Barakkerne var yderst enkle: Til ægteparrene var der lange, lave bygninger, der var delt op i lejligheder med ét rum for de barnløse par og for dem, der kun havde ét barn, mens de, der havde mere end ét barn fik overladt to rum. Nogle af disse kaserneagtige bygninger bestod af otte hjem, der hver var beregnet på at skulle huse en familie på fem personer.

Til bygning af barakkerne var træer blevet fældet, savet i stykker og kløvet til rå plader, der blev sømmet på grove rammer af tyndere stammer for at danne vægge. Tagene blev tækket med tagspåner. Der var også mange, mindre et-rums boliger, der var lavet ved at stammer af bregnetræer var stillet sammen lodret og dækket med lærred. Nogle af de ugifte mænd boede i telte.

Hvis kvinderne havde fundet deres nye huses ydre en smule forvirrende, så fik de ingen beroligelse ved at træde indenfor. Gulvene var af stampet jord, og de små vinduesåbninger tillod kun lidt lys at trænge ind i stuen gennem det oilskin, der var den bedst opnåelige erstatning for glas. I den inderste del af stuen var der et bredt ildsted med en skorsten af tynde træstammer, der blev beskyttet mod ilden af en beklædning af ler. Al madlavning måtte foregå på dette åbne ildsted.

Møblementet var lige så spartansk som bygningen: Til væggene var der fæstet køjer af tynde, kløvede stammer, og der var et bord af samme materiale, støttet på nedgravede bordben, medens grove bænke af samme design udgjorde siddepladser. Skønt de fleste af kvinderne kom fra arbejderhjem, så havde det dog været rammen om et familieliv, og enkelt, men godt møbleret og i stand til at give bekvemme betingelser for husstanden med hjælp af den husførelse, som skandinaviske

kvinder ofte er så dygtige til. Men hvad skulle man stille op med disse usle rønner? Nogle af kvinderne satte sig i et hjørne af stuen og græd et stykke tid, mens mændene gik hvileløse rundt med skamfulde ansigter. Derefter gik alle i gang med at anbringe deres få ejendele på bedst mulig måde i de tildelte kvarterer. En undersøgelse af bagagen i vognene gav imidlertid nye overraskelser. Meget af den var blevet efterladt i Wellington, og flere familier havde ingen tæpper og lagner. Senere fandt man ud af, at nogle af forsendelserne ved en fejltagelse var kommet til New Plymouth, og de blev aldrig fundet. Vanskelighederne blev overvundet ved, at de, der havde noget, delte med dem, der intet havde, en skik, som skulle fortsætte mange år endnu, og som var en væsentlig årsag til, at nødssituationer i vildmarkslivet blev ordnet med succes.

Nogle få dage senere blev nybyggerne noget trøstede ved en visit, som William Gisborne, der var minister for offentlige arbejder, aflagde i lejren. Han komplementerede dem for, hvad han så, gav dem råd og fortalte om de strålende muligheder, der var åbne for dem.

"England"s ankomst med den første del af beboerne til Wairarapa var ikke godt koordineret med forberedelserne til at fordele dem til jordstykkerne. Et afsnit på 4000 acre var afsat til den nye bebyggelse, som skulle kaldes Mauriceville, men arealet var endnu ikke opmålt og udstykket, og det ville øjensynligt være umuligt at placere folk på deres egen jord før om lang tid. Denne uventede og forlængede udsættelse gjorde det nødvendigt at holde senere tilkomne i nødtøftige kvarterer, og uhygiejniske indkvarteringer gav anledning til besværligheder og utilfredshed.

Den stadige udsættelse af tildelingen af jord syntes efterhånden at ryste nybyggernes tiltro til regeringen, hvis agenter havde været så opmuntrende i deres beskrivelser af de forhold, der ventede dem. Bortset fra problemet med udstykningen ville det alligevel have været umuligt at overlade dem deres jord umiddelbart efter ankomsten, fordi der ingen kommunikationsmuligheder var mellem det åbne land og de planlagte skandinaviske bebyggelser i vildmarken. Disse måtte først anlægges af nybyggerne selv.

Linieføringen for de planlagte veje og jernbaner, der skulle forbinde Masterton og Napier, var blevet opmålt af John Rochfort. De løb på størstedelen af strækningen tæt sammen, og som mange af de tidlige veje i New Zealand, fulgte de gamle maoristor, kun afvigende, når terrænets stigninger gjorde det nødvendigt.

Det ville naturligvis være mange år, før jernbaneforbindelsen kunne være færdig; det øjeblikkelige behov var at få hugget en sti gennem skoven, som lastdyr kunne færdes på, og som senere kunne danne grundlag for en vej. Så snart ny-

byggerne havde fået installeret sig i deres kvarterer, blev stien hugget, og i den følgende september begyndte vejbyggeriet.

Det hårde vej- og skovhuggerarbejde var meget udmattende, og for dem, der ikke var vant til den slags arbejde var det både vanskeligt og farligt. Nogle af svenskerne og nordmændene havde prøvet tømmerhugst før, men danskerne, som for det meste var landarbejdere, fandt opgaven svær. Man kunne se nogle af dem arbejde stædigt videre med hænderne bundet ind i blodgennemvædede bandager, men i løbet af kort tid, bestod deres gode kondition og stærke fysik sin prøve, og de blev lige så sejge og utrættelige som de andre. Det var krævende arbejde først at fælde træerne, så save stammerne i stykker, flytte dem ind til siden med donkraft og udgrave stubbene eller save dem af i jordhøjde. Endelig skulle man udfylde kløfter i bjergsiderne med sten og affald fra sprængninger. De første uger, mens mændene var beskæftiget med anlæg af fodstien, fik de seks shillings om dagen, men så snart det egentlige vejarbejde begyndte, blev det udført på akkord, og det var muligt med lidt held at tjene otte eller ni shillings på en otte timers dag. På vanskeligere strækninger af vejen i bakkelandet, hvor nedbøren var stor, og hvor tungt og uafbrudt arbejde var umuligt i vintertiden, var indtjeningsmulighederne derimod ringe.

Efterhånden som arbejdet skred fremad, førte det mændene længere bort fra hjemmet, og det blev upraktisk for dem at vende hjem hver aften, så de tilbragte hele ugen i lejre og kom kun hjem til deres familier i week-enden. Det var slet ikke noget, som kvindfolkene brød sig om, men det var en levevis, som de måtte vænne sig til i de mange følgende år.

Arbejderne havde betydelige økonomiske forpligtelser at indfri. For det første havde de, der ikke havde haft råd til at betale rejseomkostningerne til New Zealand, - og det var de allerflESTE -, underskrevet vekslers for beløbet. Dette var £ 7 for hver voksen og £ 3 for hvert af de første 3 børn. Var der flere end tre børn i en familie, sejlede de resterende frit. Indtraf et dødsfald, blev der krævet halv takst for den døde. Man måtte også udrede "lokale udgifter", hvilket var betaling for transport fra Mount Cook-kasernen til Masterton og derfra til lejren. Hertil kom så kosten undervejs og værdien af det værktøj, nybyggerne blev forsynet med for at kunne udføre arbejdet. For de nybyggere, der kom med "England", blev summen ialt £ 493 og 18 shillings, og udgiften pr. familie blev dermed fra £ 35 og nedad efter familiens størrelse. Disse penge, der skulle betales inden to år efter ankomsten til New Zealand blev indkrævet ved tilbageholdelse fra fortjenesten ved offentligt arbejde. Efter ankomsten til lejren måtte hver forsørger selv tage ansvaret for sin families underhold. Leveomkostningerne var høje, mel kostede 30 sh pr. 100 pound og sukker 6 pence pr. pound, hvilket næsten gjorde disse varer til luksusartikler, men ål fra vandløbene

og vild honning samt viltsvin og duer fra skoven hjalp med til at spare på udgifterne.

Samtidig blev der udfoldet anstrengelser for at gøre lejren mere beboelig, og man forberedte ankomsten af nye immigranter. Der blev rejst flere barakker, og ekstra rum blev skaffet for de større familier, der i de første måneder i nogle tilfælde kun havde haft et enkelt rum.

En dag kom en ny emigrant ved navn Hansen med sin familie. Han var glarmester fra København og blev så rystet ved at se oilskinsvinduerne i barakkerne, at han i sin skuffelse nægtede at blive og tog tilbage til Masterton.

Der groede vild hør langs bredderne af de nærliggende vandløb, og nogle af mændene mente, at de lange, brede blade ville være et glimrende materiale til tækning af tagene. De var udlærte tækkemænd og var godt tilfredse med de varme, tætte tage, der var resultatet af deres arbejde. Men da de grønne blade tørrede i varmen fra sol og ildsted, rullede de sig sammen, og lod hytten være udsat for vejr og vind. Flåkedede tækkespånér af træ blev derefter brugt overalt i mange år i de skandinaviske bebyggelser.

SKANDINAVERNES LEJR.

De mange børn i lejren gjorde det nødvendigt, at få ordnet en eller anden form for skolegang. Mange af indvanderne havde adskillige børn, da de kom til New Zealand, flere kom til verden som indfødte new zealændere, og snart løb snesevis af lyshårede ynglinge rundt i lejren. Da ingen af indbyggerne kunne engelsk, måtte læreren nødvendigvis være velbevandret både i dette og i et af de skandinaviske sprog. Behovet for fornuftig beskæftigelse af ungdommen viste sig kun alt for tydeligt, da Peter og Hendrick af mangel på adspredelse tændte ild i noget tørt affald nær lejren. Ilden bredte sig og truede med at ville hærge hele lejren, men den blev til alt held nedkæmpet, dog først efter at adskillige hytter var nedbrændt, og tre familier stod uden ejendele og tag over hovedet.

Regeringen havde været opmærksom på vanskelighederne og havde gennem dr. Featherston truffet aftale med en veluddannet nordmand, Arthur Petersen, om at han skulle udvandre til New Zealand og arbejde som lærer, tolk og rådgiver for skandinaverne i de forskellige kolonier.

Arthur Petersen, der kom fra en norsk familie af dansk afstamning og med høj social status, var velbøvet og kultiveret. Han var søn af sit lands statsminister, en onkel var admiral, mens en anden var politikommissær. Trods sin begavelse og sine sociale fordele havde Arthur Petersen ikke haft succes i sin civile tilværelse, og han besluttede derfor at satse på en militær karriere. Under krigene tog han til England og blev indrullet i en legion af udlændinge i den engelske hær, som senere forfremmede ham til officer. Han deltog i aktiv tjeneste på Krim, og fortalte senere om sin forbavselse ved at se en englænderinde, en frøken Nightingale, arbejde i et hospital, et hidtil uset og ukvindeligt syn.

En af Arthur Petersens soldaterkammerater var en tysk-polak ved navn Gustavus von Tempsky, der efter krigen tog på eventyr i Centralamerika. Senere kom han til New Zealand, hvor de to kammerater mødtes igen. Han mistede livet i den skæbnesvangre træfning ved Te Ngutu-o-te-manu under krigen i Taranaki.

Efter nogle år som officer i den britiske hær fik Petersen sin afsked, men han kunne ikke slå sig til ro i et civil liv. Han overvejede at slutte sig til den store strøm af emigranter til USA, men hans opmærksomhed blev tiltrukket af den newzealandske regerings emigrationsagenters virke. Han overværede barken "Høvding"s afrejse fra Oslo med emigranter til New Zealand, og da han hørte folk synge den norske version af "Home, Sweet Home", mens skibet blev bugseret ud af havnen, besluttede han at følge dem. Han og hans familie forlod Norge i september 1872 og sejlede samme måned fra London med "Pleiades".

Ved ankomsten til Lyttleton fandt Arthur Petersen, at det slet ikke var sandt at "Alle havde guld på lommen og var uafhængige", og yderligere opdagede han, at regeringen tøvede med at opfylde den aftale, han havde indgået med dens agent: måneder gik med at vente, hans sparsomme kapital svandt ind, og han blev mere og mere bekymret for sin families fremtid. Det eneste lyspunkt var de lave leveomkostninger i Christchurch. Et helt får kunne fås for fem shillings og en spand abrikoser for nogle få pence. Han var forbavset over folks udstrakte brug af heste til rejser og forretninger. Slagteren, bageren, grønthandleren og købmanden kom alle med deres varer på hesteryg. Han hørte om en mand, som bestilte et par bukser, der skulle være færdige til levering næste morgen kl.8. Skrædderen havde dem færdige til tiden, bortset fra knapperne, men da hans gode ry var på spil, steg han til hest og galopperede til kundens hus i den anden ende af byen. Efter ankomsten syede han hurtigt de manglende knapper i bukserne, og kunden fik de bestilte varer med kun fem minutters forsinkelse.

Situationen var ved at blive desperat for Arthur Petersen, men så havde han det held at møde den norske konsul i Argentina, Christophersen, som var kommet til New Zealand med den opgave fra sin regering at inspicere de skandinaviske kolonier. Til at begynde med var konsulen ikke meget opmuntrende. "Landarbejdere og handelsfolk er der mest brug for her", sagde han, " højtuddannede og kultiverede personer skulle hellere være blevet derhjemme". Da Christophersen senere besøgte de skandinaviske kolonister, fortalte de ham om deres behov for en, som kunne tale og skrive engelsk, hjælpe dem i forretningsanliggender og undervise børnene. Han rettede henvendelse til regeringen, og som et resultat heraf, blev Arthur Petersen endelig udnævnt til lærer og tolk for The Scandinavian Camp, og han og hver af hans tre sønner fik ret til at opdyrke et jordstykke på 40 acre på samme betingelser som andre emigranter. Regeringen var imidlertid længe om at meddele ham, hvornår hans ansættelse kunne begynde, og i mellemtiden måtte han gå på harejagt for at skaffe mad, og hans milde og kultiverede hustru vaskede for andre for at klare familiens udgifter.

Det var i denne spændingsfyldte tid, at familien Petersen mødte en dansk familie ved navn Gundersen, som foreslog dem at tage nordpå og slutte sig til deres landsmænd i Wairarapa distriktet. Arthur Petersen og hans nye ven fandt, at de havde noget tilfælles: begge var godt uddannede og havde fælles kulturelle interesser. Gundersen skulle senere vise sig at være til stor hjælp for indbyggerne i den nye Mauriceville koloni.

Endelig kunne familien tage til Wellington og sammen med sønnen Halfdan drog Petersen videre til The Scandinavian Camp for at gøre forberedelser til resten af familiens an-

komst. Han skrev til sine slægtninge i Norge: "Jeg befinder mig stadig i den lille by Masterton, som ligger omkring ni miles fra The Scandinavian Camp, der er anlagt i udkanten af "The Forty Miles Bush". Jeg er blevet standset her på grund af højvande i floden Ruamahung, som er helt uden broer. Jeg kan ikke komme videre, hvilket er meget ærgerligt. Byen her er imidlertid velforsynet med hoteller og forretninger; næsten alt kan købes her, skønt det er dyrt, fordi varerne må transporteres over bjergene fra Wellington. Folk her synes at være velstående, alle har gode klæder og heste, selv maoriernes. Kød er som sædvanligt billigt, f. eks. kan en so med 4-5 grise købes for få shillings. Det er bemærkelsesværdigt, at folk spiser kød tre gange daglig. Julia (hans kone) skriver til mig, at børnene har det godt i Wellington og glæder sig til at komme nordpå til vildmarken. De taler engelsk ganske godt nu. Jeg længes naturligvis efter dem alle, særlig den yngste, Richard, som elsker at synge sammen med mig, både "Ja, vi elsker ..", "Julia Hopsasa" og "Gubben Noah". Jeg takker Gud for, at de er kommet gennem modgangen uden men. Amen"

Da familien endelig kom til The Scandinavian Camp, fandt de skolebygningen klar til at blive taget i brug. Den var, som de fleste andre bygninger i området, bygget af planke, der var kløvet ud af rimutræets stammer, anbragt lodret med enderne i jorden og fæstet til et groft skelet. Den havde det sædvanlige spåntækkede tag, oilskinsvinduer og i den ene ende en stor skorsten, der var foret med ler, så der kunne tændes en kraftig ild til opvarmning og madlavning. Hytten var delt i to rum, det ene var soveværelse, og det andet brugtes til køkken, opholdstue og skolestue. Møblementet bestod i soverummet af køjer, lavet af affaldstømmer, og i opholdsrummet var der to banke af rå tømmer. "Jeg spekulerer tit på, hvad mor mente om det hele," skrev Hans senere. "Jeg så hende græde bittert, da vi ankom". Men som det gik for de andre kvinder, så forsvandt fortvivlelsen snart, og hun tilpassede sig hurtigt til den nye og mærkelige tilværelse. I det mindste for børnene var omgivelserne interessante og fulde af løfter om eventyr, og der var masser af andre børn, som de kunne sludre med på deres eget sprog.

I kølvandet på "England" kom andre emigrantskibe fra Skandinavien, og med de nye selskabers ankomst voksede lejren indtil snese af telte, hytter og skurlignende beboelser udgjorde et betydeligt beboet område. "Forfarshire" kom til Wellington i marts 1873 med nordmænd og danskere, efterfulgt i juli af "Halcione" med et stort antal danskere. Mændene fra "Halcione" kom til "The Camp" den 1. august, men da der endnu ikke var indkvarteringsmulighed for alle, var kvinderne og børnene blevet bag Mastertons palisader, indtil nye huse var rejst. Mændene blev omgående sat i gang med vejbygning. Også passagererne fra "Halcione" havde været sat i karantæne på Somes Island, hvor en kvinde og et barn var døde af sygdom, som de havde pådraget sig på rejsen. Endnu et barn døde på

turen fra Wellington og blev begravet ved et rastested nær Featherstone.

Den 15. september 1872 - seks måneder efter nybyggernes ankomst til Wairarapa distriktet - havde "Høvding" og "Ballarat" kastet anker ud for Napier Spit med et stort antal skandinaver om bord til de særlige bebyggelser, der skulle ligge i den nordlige - eller Hawke's Bay - del af The Seventy Mile Bush. Snart efter hørte folkene fra The Camp om de nye bebyggelser ved Norsewood og Dannevirke, hvor deres landsmænd var blevet anbragt. De nye blev beskæftiget med arbejde på hovedvejen, der fra deres område skulle gå sydpå for at forene sig med det afsnit mellem Wairarapa sletten og Manawatu floden, som mændene fra The Camp var ved at anlægge. Det varede ikke længe, før grupper af danskere og nordmænd fra nord kom til The Camp, hvor de fik en hjertelig modtagelse. De havde - om muligt - oplevet større fortrædeligheder end folkene fra The Camp. De var nemlig blevet ført direkte fra kasernerne på Hospital Hill i Napier til stedet for de nye bebyggelser, hvor der kun var gjort få eller slet ingen forberedelser til modtagelse af dem; mænd, kvinder og børn sov i det fri under træerne, indtil de kunne få bygget sig hytter: Når det regnede, spændte de tæpper ud over stokke som erstatning for telte og klumpede sig sammen under disse drypende skærme gennem de lange nætter. Nogle af mændene fra Hawke's Bay hjalp med arbejdet mod syd, medens folkene fra The Camp arbejdede så langt som 40 miles fra deres hjem. Alle var hårdede af det hårde arbejde, og sjakkene konkurrerede indbyrdes om arbejdsresultaterne, så vejbygningen skred fremad med stor hast.

Den ansvarlige ingeniør ved The Scandinavian Camp var Alexander Munro, der havde Samuel Begg som assistent. Begge var højt estimerede af immigranterne, som de ydede stor hjælp. Begg var et kultiveret og musikalsk begavet menneske. Der var kun få i lejren, der delte hans interesser, skønt de fleste nød at synge de gamle sange hjemmefra. Skolelæreren var derimod en åndsfælle og Begg tilbragte mangan en aften med at lytte til læreren, der følelsesfuldt sang klassiske sange, iblandet improviserede franske og italienske ord. Begg rejste senere til London, hvor han opnåede anerkendelse i musikalske kredse, og desuden blev han tegner ved Illustrated London News. Fyrre år efter at han havde forladt The Camp, kom han tilbage til New Zealand og besøgte også sine skandinaviske venner.

Indtil de nyankomne var blevet vant til den tætte skov, rummede den mange farer for dem. På den tid var skoven jomfruelig, uforstyrret af omstrejfende dyr, og underskovens tæthed og frodighed var helt subtropisk. Risikoen for at fare vild og vanskeligheden ved eftersøgning var meget større end i de senere år, da urskovsarealerne er blevet mindre og hvor indført vildt har forårsaget ødelæggelse af skovbundens vegetation.

Det vilde kvæg og svin, der strejfede om i skoven var praktisk talt den eneste kilde til frisk kød, og om søndagene, når mændene ikke var på arbejde, tilbragte de megen tid med at jage. På denne måde lærte de hurtigt noget om at færdes i skoven, og mange blev eksperter som skovfolk og stifindere.

I den første vinter gik en nordmand, Johannes Hefty, en dag ind i skoven nær lejren for at skyde duer. I løbet af dagen blev det regnvejr, og en kold søndenvind blæste op. Natten faldt på men Hefty kom ikke tilbage. Næste dag gik en gruppe mænd ud for at søge efter ham, men vendte tilbage efter mørkets frembrud uden at have fundet spor af den eftersøgte. Efter tre dages eftersøgninger blev Hefty opgivet som forsvundet, men to dage derefter vaklede han ind i en vejarbejderlejr flere miles inde i skoven. Hans tilstand var næsten ubeskrivelig; Hans klæder var revet til laser, han var udhungret og skræmt fra vid og sans af sin frygtelige oplevelse. Han kom sig dog og blev en kendt person i de skandinaviske bebyggelser. "Hefty's Whare" ved Hastwells på den gamle vej, hvor han boede som ungkarl i mange år, blev et kendt landemærke.

I nærheden af The Scandinavian Camp boede nogle skotske bønder, som lod deres kvæg græsse på det åbne land, der stødte op til skoven. Disse skotter var meget venligt indstillede overfor nybyggerne og stiftede venskab med dem i flere tilfælde. Der har i virkeligheden altid været en venkabelig forbindelse mellem skotter og skandinaver, uden tvivl stammende fra et fællesskab i temperament og andre karaktertræk, der hænger sammen med den norske og danske indflydelse i det nordlige og østlige Skotland i vikingetiden.

Adskillige stykker kvæg stak af fra disse gårde og løb ind i det vilde urskovsland, hvor de blev grundstammen for de vilde kvæghjorde, der i årevis skaffede nybyggerne frisk kød.

Ved en bestemt lejlighed kom ugens kødration selv lige ind i lejren: En vild tyr brød ud fra skovkanten, styrtede hen ad vejen og ind mellem hytterne, hvor den forårsagede stor opstandelse og fik folk til at spredes for alle vinde. Johannes Jespersen var tilfældigt i lejren, og da han blev klar over årsagen til opstandelsen, fik han fat på sin gamle forlader. Da dyret kom farende hen imod ham, fældede han det lige ved sin dør i en sky af støv.

Vildsvin var talrige og kunne ofte nedlægges ganske kort fra lejren. Engang havde nogle hunde trængt en vildørne op i en krog kun få meter fra skolebygningen. Læreren og hans søn Hans, der begge havde hørt støjen, styrtede ud, og da de ikke havde et gevær, prøvede de at få .has på dyret med en kniv. Den gamle orne slap imidlertid væk fra hundene, fik stødt til Petersen, så han fløj væk - til alt held uden at

blive ramt af dyrets knivskarpe tænder - og forsvandt ind i skoven.

Købmand og regeringens embedsmand på stedet var Alexander Dreyer, som påstod at være dansker, skønt nogle påstod, at han var tysker fra Slesvig. Før Arthur Petersen ankom, virkede han som tolk og indkøbsagent for immigranterne. Det er ikke til at vide, hvorfor han var så ilde lidt af alle, især af danskerne, om hvem han ikke havde nogen særlig høj mening. Mange af dem var veteraner fra den præjsisk-danske krig i 1864, og de havde en forklaring både på hans stilling til dem og på det ar efter sabelhug, som han havde i ansigtet. De bønfuldt regeringen om at fjerne ham, men det blev til at begynde med afslået, da Munroe måtte rapportere, at han ikke kunne finde nogen årsag til klage, selv om han jo måtte indrømme, at han ikke kunne foretage fyldestgørende undersøgelser på grund af sit ukendskab til det danske sprog. Dreyer fortsatte som regeringsembudsmand indtil 17. maj 1873, da han trak sig tilbage og overlod sin beskæftigelse som tolk til Arthur Petersen.

Mange af immigranterne var analfabeter. Nogle kunne læse, men ikke skrive. Hvis de ville sende brev hjem, besøgte de Petersen for at han skulle tage sig af korrespondancen for dem. Dette gjorde han, ofte endog uden deres hjælp, og der er grund til at tro, at hvis afsenderne kunne have læst de breve, der blev sendt i deres navn, så ville de være blevet lige så overraskede, som modtagerne utvivlsomt blev. For sine tjenester blev Petersen sædvanligvis betalt med en pakke madvarer.

En aften kom Ole Bosen, en stout norsk bonde, åbnede Petersens dør og stod tavs på dørtærskelen med hatten i hånden og en pakke kød under armen. Som de fleste af sine landsmænd var han så tavs og indesluttet som sit hjemlands fjorde. "God aften, Bosen", sagde Petersen, "skal jeg skrive et brev for dig?" "Ja," sagde Bosen. I tavshed blev brevet skrevet, og da slutningen nærmede sig, spurgte Petersen: "Skal jeg fortælle dem, hvor meget du tjener?" "Nej," sagde Bosen. Brevet blev afsluttet uden mere samtale, adresseret og afleveret. "Tak", sagde Bosen, hvorefter han tavst smuttede ud ad døren, efterladende sin pakke på bordet...

Danskerne var mere veltalende. En af dem var lille og meget bred. Han havde kun et øje, og læreren, der kaldte ham kyklopen, fortæller, at da han en dag besøgte kyklopen, var denne ved at koge middagsmad i en gryde. "Hvad laver du?" spurgte læreren. "Risengrødsvællingsuppe", svarede kyklopen.

De uhygiejniske boliger og forhold i det hele taget i lejren var årsag til sygdomme, som på grund af manglen på lægeligt tilsyn, nogle gange udviklede sig til epidemier. Regeringen var uvillig til at påtage sig ansvaret for at skaffe lægelig hjælp, og immigranterne havde ikke råd til at bekoste

besøg af den nærmeste læge, som, da The Scandinavian Camp først var etableret, boede i Greytown, 28 miles borte. Munro rettede ustandselig henvendelser til regeringen på nybyggernes vegne, men lægehjælp blev afslået, " undtagen i særlige tilfælde". Da en læge begyndte at praktisere i Masterton, blev der efterhånden arrangeret et ugentligt lægebesøg, som blev betalt gennem nedskæring af alle arbejdslønninger. I september 1873 da Munro telegraferede, at to danske kvinder var alvorligt syge, fik han instruks om at arrangere et ekstra besøg af lægen, men omkostningerne skulle betales af de syges familier.

Megen sygdom synes at være forårsaget af mangel på mælk og friske grøntsager, hvilket dog blev afhjulpet i løbet af The Scandinavian Camps tilværelse. Derimod medvirkede de dårlige levevilkår i forbindelse med en forgiftet vandforsyning og de dårligt udluftede hytter, som de syge lå i, til et udbrud af tyfus, der var dødeligt for to unge mennesker og et barn.

MAURICEVILLE-OMRADET.

Regeringen havde bestemt, at skandinaverne skulle tildeles jord samlet ved lejren i to bebyggelser, anbragt således i The Forty Miles Bush, at det var praktisk for deres beskæftigelse med vej- og jernbaneanlæg selv efter, at de enkelte havde fået overladt deres jord. De nærmeste skulle bo ved Mauriceville ca. 6 miles fra lejren, de andre ved Mellemskov, tretten miles længere nordpå.

Hovedvejen mod nord, som mændene havde arbejdet på, ramte kun Mauriceville bebyggelsen på ét punkt, og kun fire af jordlodderne stødte op til den. Sidevejen, som skulle give adgang til bebyggelsen, løb mod nordvest fra hovedvejen. Landmålersporet markerede dens kurs, der fulgte Mangapakihi flodens dal på en strækning af to eller tre miles før den delte sig mod nord og vest. Sporets venstre eller vestre gren fulgte de første tre miles en lille sidedal, krydsede højdedraget og sluttede kort før Ruamahunga floden, som her løb i en dyb slugt ved foden af Tararua bjergkammen. Den kaldes stadig for "The West Road".

Den højre gren af vejen gik næsten stik nordpå over et vandskel og derefter langs Mangaone flodens dal, ialt tre miles, indtil den kom til et reservat for de indfødte, der senere blev kendt som The Maori Bush. Områderne på den anden side af reservatet blev senere åbnet og fik navnet Hastwells efter den ene af ejerne af den første post- og passagerrute, der førte nordpå fra Masterton. Vanskeligheden ved at anlægge en vej over den høje bjergkam, der kendes som The North Hill, bevirkede, at de 24 jordlodder, der stødte op til Mangaone, var komplet isolerede fra det meste af bebyggelsen, hvis beboere overvejende var nordmænd. Fortsættelsen af sporet gennem reservatet og derefter i østlig retning gav disse mennesker adgang til hovedvejen ved Mangamahoe. Sporene, der dannede bebyggelsens pulsårer, udviklede sig dog aldrig til andet end biveje, og derfor forblev Mauriceville isoleret, spærret inde af bjergene, uset og ukendt af de rejsende langs hovedvejen.

Adgangsstierne fulgte, hvor det overhovedet var muligt, dalens forholdsvis jævne bund og lignede snore, som landmålerne havde hængt deres mønster af jordlodder på, og som tilsammen dannede bebyggelsen. Bortset fra en flade på omkring 200 acres midt i området hvor sporet delte sig mod vest og mod nord, var alt bakket og kløftet. Nogle af de udstykkede arealer var velsignet med en smal eng langs deres frontlinie, andre bestod udelukkende af bakker, mens jorden på atter andre steg så stejlt op fra vejen, at der næppe var plads til et hus.

Med undtagelse af den centrale slætte, som var dækket af en tykning af høj manuka med spredte klynger af totara, var hele området dækket af tæt skov af høje træer, dele af

The Seventy Miles Bush, der rullede nordpå i store døninger, der til sidst blev brudt og spredtes over Ruataniwha sletten. Det var en del af det gamle New Zealand, der havde ligget urørt hen i tusindvis af år. Skovens grønne halvtag, der blev støttet af søjler af høje stammer af matai, rata, maire, rimu, kahikatea og totara, skjulte bestandig den fugtige jordbund for solens stråler, den jordbund, der var bevokset med et nærmest uigennemtrængeligt virvar af bregner, krat og sammenfiltrede slyngplanter. Spredt på skovbunden lå en forsvunden generation af giganter, som nu gennem deres rådne stammer gav næring til mindre vækster. På flade strækninger langs vandløbene var der lunde af rimu, der sine steder var så tætte, at de høje, ranke, brune stammer stod som en mur af tømmer.

Langs nordvestgrænsen og med en massiv bue mod bygden stod Pukawa højden, senere kendt som Mount Bruce. Højt oppe på dens sider fandtes kilderne til Mangapakihi floden og dens bifloder, som var en aldrig svigtende vandforsyning for størstedelen af bebyggelsen.

Da vore skandinaver første gang trængte gennem dette areal, som skulle være deres fremtidige hjem, var fuglene de grønne, skyggefylde skoves eneste tegn på liv, deres antal og arter holdt til stadighed mændenes interesse fangen ved livet i New Zealands skove. Pukekoer i blå fjerdragt spankulerede højtideligt rundt i de sumpede områder langs floderne, brune weka'er fór gennem underskoven, duer og rødkælke flagrede nysgerrigt omkring de fremtrængende, og højere oppe i træerne sad skovduer tillidsfulde og bebrejdede de grønne bjergpapegøjer deres støjende skræppen. Vinden bevægede sagte trætoppenes myriader, hvorfra der som fra oceanet steg en blød mumlen, der blandede sig med fuglestemmerne og vandløbenes dæmpede støj. Det var en fortryllende, fredfyldt verden, hvor planter og fugle gennem århundreders uforstyrrethed havde opnået en sær harmoni og balance. Intet sted var der tegn på tidligere menneskelig beboelse.

Skønt den fremmasende underskov, de majestatiske fuldvoxne træer og de faldne stammer overalt vidnede om det evige livsmønster, så manglede dog den tropiske jungles skubbenede, kvælende strid eller koldere skovområders kamp for tilværelsen. Hvor forskellig var ikke denne tætte ældgamle, stedsegrønne skov fra de solpletterede bøgeskove i Jylland og på øerne med deres frie udblik og sarte løvdragt, som skiftede farve fra blødt grønt i foråret til gyldent i efteråret, før de kolde nordenvinde hvirvlede dem bort, så grenene stod nøgne tilbage, -eller fra Norges og Sveriges nåleskove, der stod med fødderne snedækkede i månedsvis, mens toppene var udsat for de barske, arktiske vinde.

Nybyggerne havde siden deres ankomst naturligvis fået delvist kendskab til vildmarken, men da de virkelig stod ansigt til ansigt med deres opgaves størrelse, kan det ikke o-

verraske, at enkelte for en tid var fortvivlede.

I de første måneder af 1873 var immigranterne i The Camp i en meget vanskelig situation, idet de for en tid var blevet glemt af regeringen. Det meste af det bestilte arbejde var udført, og der blev ikke udbudt mere for tiden, men folk var stadig ikke i stand til at komme frem til deres egne jordstykker. Hidtil havde de haft nok at gøre med vejbygningen, og de af dem, der havde fået tildelt jord, var i gang med at rydde den. Mange af danskerne havde ikke fået løn for arbejde, de havde udført i november. De var som følge deraf tyngt af forpligtelsen til at betale regeringen afdrag på rejsepenge, kost og værktøj, og de så sig ikke i stand til at købe mad i tilstrækkelig mængde til deres familie.

I januar var en delegation af danskere vandret til Wellington, en distance på 75 miles, for at spørge regeringen, hvilke planer den havde vedrørende dem. Dette satte lidt skub i myndighederne, der fandt en sydebuk i landinspektør Arthur Carkeek, som blev beskyldt for at have været for langsom med rækken af udstykninger. Dette gav imidlertid ikke arbejde og løn, og i marts telegraferede Munro til viceministeren for immigration, at nogle af nybyggerne var i virkelig nød, da de ikke havde haft indtægt i fire måneder.

"Forsinkelsen har," rapporterede Munro, "skabt en almen følelse af skuffelse blandt dem, og for fremtiden må udstykningerne være i orden ved immigranternes ankomst". Som Munro påpegede, var udstykningen ikke ret fremskreden, da nybyggerne kom til landet, og de var blevet forsinket alt for længe i The Scandinavian Camp. Dette forårsagede utilfredshed, ja endog tvivl om, hvorvidt regeringen overhovedet havde alvorlige planer om at opfylde sine løfter om jord til nybyggerne.

Et udbrud af tyfus i The Camp senere samme år, ansporede regeringen til at iværksætte ændringer i immigranternes kår, men de skridt, som disse selv havde taget, blev genstand for kritik i form af beskyldninger for at have brugt for megen tid på rydning og husbygning på egen jord, hvilket skulle være årsag til, at nogle ikke havde tjent tilstrækkelig til at klare gældsforpligtelserne over for regeringen.

Efterhånden som udstykningerne blev færdige, trak man lod om jorderne blandt dem, der havde været længst i lejren. Den første gruppe af immigranter fra "England" fik deres land i marts 1873, men kunne ikke komme frem til det, før der var anlagt adgangsvej og før de havde skaffet husly til deres familie. I løbet af det næste halve år var der udstykket tilstrækkelig mange arealer til, at såvel resten af folkene fra "England" som det store antal, der var kommet med "Halcione" kunne få deres jord.

Da den første del af indvandrerne fik deres jord i

marts, var der kun en rå gangsti langs den foreslåede rute så langt som til bygdens centrum. I september var der blevet ryddet en ca. 10 m bred vej, så der nu var rimelig let adgang til fods til 40 ejendomme. Resten af bygden blev betjent ad en smal skovsti, der var lavet af mændene, da de rejste til og fra deres område, men ad denne sti kunne de kun bære varerne, i vådt vejr var både vej og sti næsten ufremkommelige.

Regeringen havde været så optaget af færdiggørelsen af vejen til Napier, at man havde overset den kendsgerning, at når nybyggerne havde løst den opgave og ikke kunne tegne kontrakt på mere arbejde, så ville de befinde sig i den lidet misundelsesværdige situation hverken at kunne få arbejde eller at kunne nå frem til deres jord og begynde at bearbejde den. Hovedvejen var anlagt med en sådan fart, at inden for femten måneder efter at immigranterne fra "England" var ankommet, var størstedelen af strækningen mellem The Camp og Manawatu floden, omkring 42 miles, ryddet for træer, men dog ikke helt færdigbygget. Kun et år efter påbegyndelsen af arbejdet bemærkede den norske generalkonsul, Christophersen, at "nu kan man ride 30 miles ind i urskoven fra The Camp ved Opaki uden besvær og uden at behøve at stige af hesten."

Ved slutningen af 1873 blev Munro stærkt bekymret ved at se, at nybyggernes flid havde overhalet regeringens fremskridt med tilkørselsvejene til bygden. Lodtrækningen om de arealer, der var bestemt for familierne fra "Halcione" skulle finde sted den 30. september. På den tid huserede sygdom i The Camp, og folk var i høj grad utilfredse med situationen.

Munro skrev til viceministeren for immigration: "Jeg har fået den opfattelse, at en del af indtægten ved provinsregeringens salg af 4000 acres jord til en skandinavisk bebyggelse (Mauriceville) skulle bruges til at forsyne området med veje. Mellem de jordstykker, der hidtil er tildelt indvandrerne, er der blevet fældet en vej på ca. 10 m bredde, men til de stykker, der skal tildeles indvandererne fra "Halcione" er der endnu ingen vej færdig. Hvis derfor den sum, der var afsat til dette formål endnu ikke er brugt, bør den nødvendigvis straks anvendes til vejbygning, hvilket blot vil være en fortsættelse gennem bygden".

I sin oprindelige plan for etableringen af Mauriceville foreslog regeringen at bruge 1500 pund på anlæg af veje, men da Munroe's brev kom, var der allerede brugt 1279 pund, så der var altså kun 221 pund tilbage, et helt utilstrækkeligt beløb for den store mængde vejarbejde, der stadig måtte udføres. Entreprenørerne fik besked på at bruge dette beløb, men "intet mere undtagen med særlig bemyndigelse".

Munro rapporterede tidligt i 1874 til sit departement, at The Camp var blevet forladt den 31. december, men på dette punkt var han forud for kendsgerningerne, da det varede endnu nogle måneder, før de sidste flyttede ud. Vejene var stadig

ufærdige, men nybyggerne var fast besluttede på at tage deres jord i besiddelse, med eller uden veje.

Mændene havde i forvejen skaffet tilholdssteder af den ene eller anden art for deres familier, nogle havde endda kun telte. På adskillige ture frem og tilbage havde mændene og drengene båret familiens ejendele op til de nye hjem, og sluttelig flyttede familien selv ud af The Camp, hvorfra de fulgte hovedvejen til bygdens grænse og derefter det rå spor videre. Mændene bar store pakker med sengetøj og det sidste husgeråd, måske med et barn på toppen. Skønt vejen så langt som til korsvejen i midten af bygden var færdig i store træk og var passabel, så var den endnu ikke skærvebelagt og i vådt vejr var den et morads. Der var ingen broer, og vandløbene måtte man vade over, eller krydse ad et fældet træ fra bred til bred. Fra vejkrydset fortsatte danskerne fra "Halcione", hvis ejendomme overhovedet ikke lå ved nogen vej, ad den snævre sti, der snoede sig op og ned ad bakkerne til bygdens fjerneste grænser. Gennem vandløb, over faldne træstammer og traskende over bakkerne, nåede hver familie efterhånden sin egen lille rydning med den ensomme hytte eller telt. Den lange rejse var endelig forbi.

Skolelæreren, Hans Petersen og hans familie overværede den første gruppes udvandring fra The Camp. Han berettede mange år senere: "Det var et mindeværdigt syn at se de stoute mennesker traske hen ad de dårlige veje, bærende deres ejendele til de fremtidige hjem i de ensomme urskove. Efter at de havde fået indrettet sig i de nye hjem, vendte mændene tilbage til det arbejde, som de for en tid havde forladt. Mange af kvinderne og døtrene var hurtigt i gang med at fælde krat, så den første afbrænding kunne være parat næste efterår, i februar måned. Disse første pionerer var uden tvivl storartede folk og gav deres efterkommere et fint eksempel"

Da William Gisborne i sin korte tid som minister for offentlige arbejder, sendte et memorandum dateret 28. oktober 1871 til generalagenten i London med besked om regeringens plan for skandinavernes bebyggelser i The Seventy Miles Bush, gav han ham samtidig besked om at "give byerne og bebyggelserne sådanne navne, som De mener vil være mest tiltrækkende for dem, som skal nedsætte sig i dem."

Det er ret usandsynligt, at generalagenten, som ikke havde mulighed for at spørge emigranterne, hvad de ville foretrække, overhovedet gav nogle navneforslag. Navnet Norsewood blev givet, sandsynligvis efter Friberg's forslag til den første af Hawke's Bay beboelserne, fordi de fleste af de oprindelige beboere var nordmænd. Det ser ud til, at den anden beboelse, som blev ryddet af danskerne, for hvem der ikke kunne fås land ved Norsewood, fik sit navn Dannevirke (sommestider blev det stavet Danevirke eller Danevirk) som resultat af en lykkelig inspiration hos en af de første beboere. Både betydningen "Danskernes arbejde" og navnets historiske klang

tiltalte indvandrerne og gav dem en følelse af forbindelse med det gamle land. Den newzealandske kommune Dannevirkes segl viser det gamle Dannevirke, med et vajende dansk flag.

Det er uvist, hvem der valgte navnet Mellemskov, for den skandinaviske bebyggelse, der nu kendes under navnet Eketahuna, men det er sandsynligt, at der også her har været gemt en poetisk sjæl bag et barsk ydre hos en af nybyggerne. Meningen "midt i skoven" kunne ikke være mere rammende. Måske var navnet dog for fremmed i opbygning, for i løbet af kort tid blev det glemt til fordel for Eketahuna, et lokalt maori-navn uden særlig baggrund.

Beboerne i Mauriceville fik desværre ikke selv nogen mulighed for at vælge et navn til deres bebyggelse. Da den blev grundlagt, var George Maurice O'Rorke minister for immigration, og det blev besluttet at bruge navnet Mauriceville til ære for ham, " -en let måde at udødeliggøre hans navn på", som gamle Saxo kunne have udtrykt det. Man tænkte en overgang på alternativet "O'Rorkeville", men det blev lykkeligvis undgået.

Navnet blev aldrig populært blandt beboerne. Det havde intet særligt indhold for dem, og de fandt det svært at udtale. Somme, der var lige så ukendte med den ærede politiker som med det engelske sprog, troede at det stammede fra de danske ord "Maori's Hvile" og at betegnelsen kom fra, at maorierne rastede ved vejknudepunktet midt i bygden, når de rejste fra deres store byer ved Tutaekara og Te Hawera til Masterton. Efter at The Scandinavian Camp var blevet endeligt forladt, fik lokaliteten navnet Dreyerton, men det blev ændret til Kopuaranga den 1. april 1907.

Kolonien var blevet oprettet, da et antal ugifte danskere strømmede til. De havde efter ankomsten til New Zealand fundet arbejde andre steder, men den danske koloni havde tiltrukket dem, de købte og ryddede land, giftede sig med piger fra kolonien og bosatte sig der. Dette er en sag af interesse for denne bogs forfatter, da en af dem var hans far, der ankom til Napier den 24. august 1875 på det tyske immigrantskib "Friedeburg". Om bord var også en familie ved navn Alpers, der havde en prægtig søn, Oscar.

BESVÆR OG FARER.

Da de første indvandrere indtog deres jord, skrev Munro: "Danskerne er lige så interesserede i deres jord som nordmændene. De arbejder fra morgen til aften og bliver bedre og bedre til at fælde træer og rejse foreløbige indhegninger.... Kolonien har alle muligheder for at blive en succes, og i løbet af et par år kan den med fordel sammenlignes med enhver anden lige så gammel kolonisering i provinsen. Alle immigranter har fældet betydelige mængder skov, og de, der var heldige at få åbent land, har gode afgrøder af hvede og kartofler."

De nye hjem, som mændene havde forberedt til modtagelsen af deres familie, var næsten alle konstrueret på samme måde som plankehusene i The Camp. Væggene var kløvede planker, der var fæstnet til et skelet af tilhugne, tynde træstammer; gulvet var af høvlede planker og taget tækket med tagspånner. For enden af opholdsstuen var der som regel en bred skorsten af planker, der var beklædt med ildfaste sten i ler, og på ildstedet stod en spand vand til at slukke eventuelle småbrande i skorstenen med.

Plankerne til væggene var ikke tykke og rå, som træ lige fra stammen, men derimod så glat tilhugget, så de næppe kunne skelnes fra savede planker. Efter at være blevet kløvet ud af en god, lige totara eller rimu stamme, blev de omhyggeligt hugget glatte med en speciel økse, hvis brede blad var fladt på den ene side, og slebet til en barberbladsskarp æg i den anden side. Skaftet havde en krumning, så man kunne holde hånden fri, når man arbejdede på en bred overflade. Med øvelse kunne man frembringe en overflade så glat, at den næppe kunne skelnes fra en høvlet flade. Når plankerne var fæstnet, blev samlingerne dækket med smalle lister for at gøre væggen vandtæt. I den første tid, hvor man havde hastværk, kunne gulvet være af stampet ler, men alle hytter blev meget hurtigt forsynet med hvidskurede plankegulve.

Husene bestod for det meste af to rum, det ene opholdsrum og køkken, det andet soveværelse. Hvis familien ventedes forøget, hvilket næsten altid var tilfældet, kunne et udhus bygges til bagsiden og bruges som et ekstra soveværelse. Familiens mindreårige medlemmer klumpedes som regel sammen i én stor seng. Hvor familiens størrelse krævede det, og hvis lofthøjden tillod det, kunne man finde en art halvt loftrum, som man kom op til ad en stige, og hvor drengene holdt til i en stor seng. Her kunne de ligge tæt ved tagdækningen og regnen, men varmet af brandeknuderne nedenunder og lytte til samtalerne i opholdsstuen.

Al madlavning skete på det åbne ildsted. Gryderne hang i kroge på en stang, anbragt tværs over skorstenen eller fra en jernsøjle med en drejelig arm. Brød blev bagt i en rund jernovn, som gløderne blev skrabet hen over og rundt om, gæ-

ren blev lavet af gærede kartoffelskrøller. Stegning foregik i en stor, flad jernkasse, der ligeledes blev sat på ildstedet og begravet i gløder.

En forbedring af hytterne i forhold til The Camp var det, at ruderne var af glas i stedet for oilskin. Den sidst bevarede af disse hytter, som nybyggerne kaldte plankehuse, var Niels Herlunds gamle hjem, langt oppe ad Vestvejen. Når Niels var borte på arbejde, fældede hans sekstenårige søn træer, kløvede stammer til planker og tagspåner og gjorde huset klar til hans forældres indflytning.

Jorden, der var gødet af asken fra afbrændingen af træer ved rydningen, gav rigelige afgrøder, og høsten støttede i høj grad familiernes økonomi. I de første år, var der intet salg af disse produkter, da der ikke var nogen vej, der kunne befares af køretøjer, og da kun få havde råd til at holde hest eller betale emballage, så var den eneste måde at få forsyninger på at gå de femten miles til Masterton og bære varerne hjem. Når mændene var på arbejde, eller når tiden var for kostbar, blev disse ture foretaget af kvinderne og de ældste børn. Ruanahunga floden var uden broer i nogle år og om vinteren, når pludselige flodbølger kom ned fra bjergene, kunne vadestederne være farlige.

Familier kunne sommetider mangle fødevarer, hvis man ikke havde været i stand til at gøre rejsen til byen eller hvis man ikke havde penge nok, men hvis nogle af naboerne havde forråd af det manglende, delte man med glad sind, og ingen gik derfra med uforrettet sag.

En dag var skolelærerens spisekammer absolut tomt, og han anbragte derfor sin søn Hans på vejen med besked på at stoppe enhver, der kom forbi med en pose madvarer på ryggen. - Og hvem andre end Johannes Dobelstein, en ungkarl ude fra Vestvejen dukkede op efter kort tid. Han havde været i Masterton og bar på en stor pakke fødevarer. Joh, han ville da være glad for at overlade en del af varerne til sin ven, og han ville naturligvis også gerne med indenfor og have en kop kaffe.

Af Johannes' mel bagte fru Petersen i en fart en plade boller, som hurtigt forsvandt sammen med kaffen. Petersen trængte til at tale med en mand med uddannelse, og tiden gik så hurtigt og godt, at det snart var tid for aftensmåltidet, uden at gæsten havde tænkt på at tage afsted. Han tog gladelig imod en invitation til at få en kop te med familien, og over den fortsatte diskussionen. Efterhånden som aftenen skred frem, steg skolelærerens glæde, og han sang klassiske sange og reciterede dramatisk de digte, han huskede på norsk og dansk. Han benyttede sikkert også lejligheden til at fortælle sin egen spøgelsehistorie: I sin ungdom havde Petersen boet sammen med sin familie på gården Bjölshund i Smålenene nær Moss i Norge. En aften var der en stor festlighed i hjem-

met med mange gæster. Der var mange mennesker i storstuen, der blev meget varmt, og Petersen gik udenfor for at trække lidt frisk luft. Himlen var klar og jorden dækket af sne. Lidt efter kom en mand og en kvinde ridende over markene hen imod huset. Petersen trak sig ind i skyggen under tagskægget mens de passerede ham og red videre rundt om huset. Petersen, der troede, at det var sent ankomne gæster, gik indenfor for at underrette sine forældre, der til hans overraskelse forlangte at få at vide, hvem eller hvad, det var, der havde banket så voldsomt på husets vægge, at bygningen rystede derved. Han fortalte om de fremmede på hesteryg, men da nogle af gæsterne gik ud for at møde dem, fandt de ingen, og der var ingen spor efter hestehove i sneen.

Og sådan gik tiden med snak, sang og fortælling, og der var stadig lys i skolelærerens vinduer længe efter, at almindelige mennesker havde trukket sig tilbage for at samle energi til de udmattende gøremål, der ventede dem næste dag. Da det endelig blev klart, hvor sent, det var blevet, hvad var da mere naturligt end at Dobelstein tog imod tilbuddet om at komme til ro ved ildstedet i stedet for at skulle vandre igennem natten til sin ubekvemme ungarlehytte.

Næste morgen blev samtalen genoptaget med uformindsket interesse efter et solidt morgenmåltid fra Dobelsteins pakker. "Han blev hos os i flere dage", bemærkede Hans Petersen halvtreds år efter, " og mens der endnu var madvarer, havde vi en virkelig morsom tid; derefter var han nødt til at tage til Masterton igen for at få nye forsyninger"

En anden gang i løbet af det første år var skolelærerens skab tomt, men denne gang var der ingen Dobelstein i sigte. Ligesom de andre beboere var han for fattig til at få sine varer bragt op fra Masterton med pakhest, og da han ikke selv kunne foretage rejsen, måtte et af børnene gøre det. Ved denne lejlighed blev det bestemt, at Hans skulle starte mod byen den følgende morgen.

Hans plejede at gå alene, men bestemte sig denne gang til at tage sin lillebror Halfdan og sin lillesøster Marie Christine med sig. Hans var fjorten, Halfdan tolv og Marie knap ti år gamle. De tog tidligt afsted, og da de nåede Masterton, havde de en vidunderlig tid i butikkerne, mens de handlede. Indkøbene vejede halvfjerds pund, og Hans delte byrden i tre dele: fyrre pund til sig selv, tyve pund til broderen og ti til Marie. De bandt pakkerne på ryggen og om eftermiddagen startede de tilbageturen.

Det havde regnet i Tararua bjergene, og da børnene nåede bredden af Ruamahunga floden så de foran sig en voldsomt fossende brun strøm, der var meget dybere, end da de vadede over den tidligere på dagen. Hans betragtede højvandet i floden. De kunne hverken blive, hvor de var eller vende om, og det var ved at blive sent. Med hinanden i hænderne og med

lille Marie i midten gik børnene ud i floden. Da de nåede den stærkeste strøm, kunne de næppe holde sig på benene mellem de glatte rullesten, og de vidste kun alt for godt, at hvis de mistede fodfæstet, ville de tunge pakker gøre det meget vanskeligt for dem at undgå at blive revet med af strømmen. Langsomt og forsigtigt følte de sig for gennem vadestedet, og da de endelig kæmpede sig op ad flodskrænten, var de drivende våde og rystende efter opholdet i det iskolde vand. Efter at have vredet tøjet og tømt støvlerne, vandrede de videre over den stenede slette, passerede mellem de forladte huse i The Scandinavian Camp og begyndte turen ad den hullede urskovsvej.

Det var ved at blive mørkt, da de trøtte rejsende drejede af fra hovedvejen og fortsatte ad stien, der førte til bebyggelsen. Med vanskelighed fandt de vej ad den overgroede sti og kravlede på hænder og knæ på de glatte stammer, der dannede bro over de stærkt strømmende vandløb. I de små lysninger skinnede lyset fra vinduerne venligt, men der var lange, mørke tunneller, hvor de snublede over trærodde og plaskede gennem mudderpøle fra dagens regnbyger. Langt om længe fik de dog øje på deres far, der stod ved den sidste drejning af stien, ivrigt ventende på dem med en tændt lygte.

HUSBYGNING.

Niels Nielsens hus var det flotteste i dalen. Alle de andre var bygget af planker, men hans var af rigtigt savskåret tømmer. Ganske vist havde det taget længere tid at bygge det, og det havde kostet mere, men ved at arbejde mere ved vejbygningsarbejdet havde han tjent nok til at betale Jørgen Kronius for at hjælpe ved byggeriet. Niels havde fem børn, og et foreløbigt plankehus skulle have været så stort, at han fandt det bedre at bygge et mere permanent hus med det samme trods den økonomiske anspændelse.

Niels og Jørgen savede alt det tømmer, der skulle bruges. På et passende sted i en bakkeside nær husets plads gravede de en syv fod dyb grøft, der var lang nok til at kunne bruges som "savegrav". Den lave side af grøften blev bygget op i højde med den anden ved hjælp af adskillige lodrette stolper, og hen over toppene af disse blev der lagt en kraftig træstamme. Ved hver ende af stammen førte de kraftige krydsstivere ned til den indre side af grøften. Stedet for grøften var blevet valgt, fordi der på bakken ovenover voksede nogle høje, rette rimutræer, der var egnede til tømmer. De blev nu fældet og afgrenet, hvorefter en af dem blev rullet ned ad skrånningen for at blive anbragt på krydsstiverne.

Stammen blev så kilet omhyggeligt fast på stilladset og den øverste del af barken hugget af i hele længden, hvorefter der blev slået et søm i hver ende af det afbarkede stykke. På dette tidspunkt tændte Niels et lille bål, og ved at blande asken med vand lavede han en sort pasta, som han samlede sammen i en dåse. Så rullede han en snor i pastaen, bandt enden af den i det ene søm, strammede snoren og fæstede den til det andet søm. Han løftede derefter lidt op i snoren på midten og lod den svippe ned mod stammen. Når snoren derefter blev fjernet, efterlod den en lang, sort linie, der markerede, hvor det første savsnit skulle lægges. Linien blev så med vaterpas og vinkel ført ned over enderne af træet nøjagtigt efter diameteren.

Nu var savskærererne parat til at skære stammen på langs, så de fik to, symmetriske dele. Jørgen stod nede i grøften, mens Niels stod på stammen og trak den tunge sav med det dobbelte håndgreb, der var forbundet med savbladet ved et krumt jernbeslag. Jørgen styrede det andet håndtag, der var fæstnet til selve savbladet. Niels sigtede langs den sorte linie hen mod enden af stammen og sikrede sig, at savtænderne fulgte den vandrette linie på oversiden. Jørgen, der stod med ansigtet mod sin makker, havde ikke nogen linie til at lede sig, og havde derfor slået en lang fil ind i stammen netop hvor den anden lodrette linie kom ned til underkanten, og ved at sigte langs savbladet mod filen, var han i stand til at sikre sig, at også han savede lige. Når stammen således var delt i to halvdele, blev planker af den ønskede tykkelse mærket op på samme måde og savet igennem. Jørgen havde et slør

sat på hatten skyggen for ikke at få savsmuld i øjnene, og der kunne sættes et solsejl op over arbejdsstedet, så arbejderne kunne få skygge på varme dage. Efterhånden som plankerne blev savet, blev de stablet for at tørre ordentligt igennem, før de blev brugt.

Tømmersavning var et tungt, rygødelæggende arbejde. Den øverste af de to havde det drøjeste job, for han skulle både frigøre saven efter hvert tag og løfte den så det næste kunne tages, men mænd, der var vant til arbejdet, kunne blive ved i timevis i en perfekt rytme. Gode savere kunne save 300 fod løbende tømmer om dagen. I de senere år, da der var salg i det, kunne de tjene 12 shilling for 100 fod savet tømmer, hvilket var en god imdtagt. Efterhånden som vejene blev forbedrede og der kom savværker i The Forty Miles Bush kunne det dog ikke betale sig at skære tømmer i grav mere.

Mens Jørgen arbejdede på huset, boede han i et telt og Hændrick, Niels' søn kom med forsyning af mad til ham. På den tid boede familien i en lille hytte nær ved The Scandinavian Camp; Drengen var dengang ni år og netop gammel nok til at finde vej ad det snoede spor til faderens jord omkring ti miles inde i skoven, langt oppe ad Vestvejen.

Alle havde medfølelse med Jørgen Kronius. Som ung havde han lige som så mange andre af nybyggerne været med i krigen mod tyskerne. Derefter arbejdede han for en rig gårdmand og havde det uheld at forelske sig i sin arbejdsgivers datter. Der blev et frygteligt postyr, da det blev opdaget. Jørgens forbrydelse var helt utilgivelig for den tid med dens skarpe classeskel, og den stakkels synder blev sendt med et emigrantskib. Han glemte aldrig sin elskede og forblev ungkarl hele sit liv, og når han talte om hende, græd han utrøsteligt.

Der skulle også laves takkespånar til taget, og til dette formål valgte man en god, ret stamme af kahikatea, rimu eller totara, fældede den og savede den i længder på atten tommer. Disse skiver blev derefter flækket til blokke, der var fem tommer brede. I oversiden af en passende stamme skar man en rille, der var stor nok til at holde blokken fast i opret stilling.

Til at skære spånene brugte man en speciel kniv. Den havde et kraftigt blad med skarp æg, men tyk ryg. Et kort skaft passede i et hul i enden af bladet. For at flække spånen af, satte man kniven på det rette sted på blokken og slog med en trækølle på knivryggen, indtil spånen kunne vrides af med en drejning af kniven. På denne måde kunne en øvet mand omdanne en blok til spånar på få sekunder.

Selv om et spåntag var brandfarligt, var det varmt og vandtæt, og det kunne holde lige så længe som huset.

Den første skorsten på Niels' hus var af den traditionelle konstruktion med planker og lerklining, men senere byggede Magnus Halberg en lille teglovn på sin jord, og herfra kunne alle nybyggerne skaffe teglsten til at bygge sig et rigtigt ildsted og en skorsten.

Det var nu et fint hus med to rum, et lille loft til børnene, og der kunne bygges et udhus ved bagsiden, når drengene voksede op. Møblementet var enkelt og hjemmelavet undtagen spisebordet, et bemærkelsesværdigt møbel, som Niels havde båret på sin ryg hele vejen fra Masterton.

Det var en stor dag, da familien nåede til det sidste trin af den lange pilgrimsrejse fra Danmark, og bevægede sig ud på det ti miles lange spor, der førte til deres nye hjem. De som var store nok bar en pakke eller hjalp de mindre, og moderen bar den mindste, Wilhelmina, en indfødt newzealænder, kun få uger gammel. Stolt viste Niels sin kone huset. Han havde egen fod på egen jord, skønt den rigtignok ikke var betalt endnu og skønt den var en smule overbevokset, men det kunne der rådes bod på efterhånden. Han var meget taknemmelig og var fast besluttet på at søge britisk statsborgerskab, så snart han kunne få råd til det.

SKOVEN RYDDES.

Aldrig så snart havde folk fået etableret sig på deres egen jord, førend de med stor energi tog fat på den opgave at rydde skoven. Mænd, kvinder og børn tog alle del i det hårde job. En dreng på ti år blev anset for at være i stand til at håndtere en let økse, og når han blev tolv, kunne han hjælpe med den store, når hans far fældede større stammer. Mor tog fat på underskoven med sin lette økse. Spædbørn og smårollinger blev holdt i sikker afstand fra de faldende træer af større søskende. Man kunne ikke færdes ad sporet gennem dalen uden hele tiden at høre økser, langsav og faldende træer.

Magnus Halberg, der altid var en indædt individualist, havde ikke tålmodighed til at bruge øksen på de eftergivende, sammenfiltrede slyngplanter, og man kunne nu se ham bruge sit tunge kavallerisværd som huggekniv. Han havde været husar under krigen og fik måske nu afløb ved at slås mod "tyskerne", selv om det kun var i fantasien.

Når et stykke skov var fældet, fik det lov at ligge som en sammenfiltret bunke grene og stammer, der skulle tørre i løbet af sommermånederne for at være klar til afbrænding i februar eller marts. Man måtte være yderst omhyggelig for at sikre sig, at også de mindre vækster var fjernet, da disse ellers kunne virke som lunter for ildens udbredelse.

Når afbrændingen fandt sted, fortsatte nybyggerne og deres familier arbejdet ved bålens lys til langt ud på natten, indtil de var tvunget til at holde op af ren og skær udmattelse. I disse hede, lange uger var hele dalstrøget fyldt med skarp røg, i hvilken rød-øjede mænd og kvinder arbejdede febrilsk med at holde ilden borte fra farlige steder, samtidig med, at de rodede op i den for at gøre forbrændingen så fuldstændig som mulig. Røgsløret fra denne heksekedel af energi drev op over toppen af bakkerne og langt ned i Wairarapa dalens sletter, til stort ubehag for byboerne og bønderne på de åbne strækninger. Det var et ubehag, som de var nødt til at lide under i de mange år, det tog at afbrænde skoven.

Nybyggerne havde ikke altid held til at beskytte deres hårdt tilkæmpede ejendom mod flammerne, som til tider kom ud af kontrol og raserede huse, tilbygninger og gårde, så man måtte begynde helt forfra med at skaffe sig dette.

Når ilden var brændt ud eller var slukket af regn, var der et ækelt, rygende sår i den grønne skov, et trøstesløst syn af svartet jord, besat med træstubbe og overstrøet med forkullede stammer af de større træer, mellem hvilke de nøgne stammer af giganterne ragede op, de som var sparet for øksen for at forgå i flammerne.

Frø af hanefod og kløver blev sået og ved at grave mellem stubbene og stammerne, gjorde man den klar til bredså-

ning af hvede, havre, rug og byg. I løbet af få uger havde frøene, der var kaldt til live af forårsregnen og den gødende aske, dækket det grimme vildnis med et grønt tæppe. Nu havde bonden nogle få acres med græsning til en ko eller to, nogle får, eller, hvis han var tilstrækkelig velhavende en hest. Køerne gav frisk mælk til børnene samt smør og ost, ulden blev vasket, kartet og spundet til garn, hvoraf husmoderen strikkede sokker, undertøj og andre ting.

Efterhånden som arbejdet ved vejbygning eller senere ved jernbaneanlægget førte mændene længere væk fra hjemmene, blev det et stærkt ønske hos mange at have en hest, som ville gøre det lettere at komme hjem i week-enden, men kun få havde råd til den luksus, eller kunne undvære den græsning en hest måtte have. Den første hest i The Forty Mile Bush var "Parla", købt af Anders Andersson i Mellemskov hos en politimand i Masterton for den formidable sum af 30 pund.

De nye afgrøder groede frugtbart i den jomfruelige jord lige så vel som også tidsler og andet ukrudt, og da kornet var modnet, blev det af det, som havde undgået de skrigende flokke af parakitter, der kom flyvende til fra skoven, høstet med segl og bagefter tærsket. Hveden blev ført til Masterton, hvor mølleren malede den, tog sin del af den som betaling og bonden vendte hjem med sit mel.

Hanefod blev høstet med segl, og når frøene var modne, blev de tærsket enten ude på marken eller hjemme i laden. Hvis der var mere end nødvendigt for næste såning, kunne overskuddet måske finde en køber inde i byen for 2 1/2 pence pr. pound.

På de tæt bevoksede afsnit varede det længe, før en plov kunne anvendes. De større træstubbe kunne ikke fjernes før rodnettene var rådnet bort, og det var kun ved et kæmpearbejde, at en lille indhegning kunne ryddes tilstrækkeligt til, at det var muligt at pløje. Når en lille jordlod var tilstrækkeligt ryddet, kunne der høstes hø til vinterens forbrug. Afgrøderne blev høstet med læ, som høstmanden tålmodigt måtte gå rundt om stammer og stubbe med, for de modstod i årvis både ild og forrådnelse.

Hvis det overhovedet var muligt, flyttede man træstammer med koben og donkraft og samlede dem i en bunke, som blev brændt af.

Kød, smør, mælk, ost, grøntsager, frugt, lys, mel, rug, fjerkræ, æg, honning og andre varer blev alle fremstillet på gården eller skaffet fra den omgivende skov, egentlige indkøb var kun få, således at de indtjente kontanter var til rådighed for anskaffelse af kvæg, redskaber og andet, der var nødvendigt for at forbedre gården. Skønt dennes produkter i høj grad forbedrede familiens økonomi, så var det kun få af dem, der var et egentligt marked for. Smør kunne sælges som

urtekramvare i Masterton for fire pence pundet, men der var næppe andet, der havde reel markedsverdi. Udendørs arbejde optog en meget stor del af tiden, og mændene var borte fra hjemmene i lange perioder enten på vejarbejde eller på rydningsarbejde. Når det var muligt, vandrede de hjem fra deres lejre lørdag aften, arbejdede hele søndagen hjemme, og før solopgang mandag morgen var de atter på vej, bærende mad til hele ugens forbrug.

For at opfylde de betingelser, nybyggerne var gået ind på for at få jorden, skulle de rydde mindst 10 procent af deres areal hvert år. De vaklede naturligvis mellem på den ene side at forbedre ejendommen og opfylde regeringens krav og på den anden side at indtjene så mange kontanter som muligt. Overdreven entusiasme kunne i begge tilfælde medføre autoriteternes utilfredshed. Til tider kunne ingeniørerne blive utålmodige, når kravene fra hjem og jord forsinkede fremskridtet på hovedvejen, men det var tydeligt for nybyggerne, at regeringens iver for fremskridt med hovedvejen, ikke også strakte sig til forbedring af adgangsvejene til bygden. Disse sideveje forblev i lang tid rå spor, ikke passable med køretøjer og om vinteren var de kun en række af mudderhuller, der forbandt rydningerne.

Den sum på 1500 pund, der af regeringen var bevilget til vejanlæggene var utistrækkelig, og i mere end to år var ingen af dem passable for køretøjer. Om vinteren var de i en ubeskrivelig tilstand, og en rytter kunne kun passere dem med vanskelighed. Fældede træstammer tjente stadig som broer over vandløb og kløfter, og i vådt føre var de glatte og farlige. Med de 1500 pund mente regeringen åbenbart, at den havde indfriet sine forpligtelser, og man koncentrerede sin energi om færdiggørelsen af hovedvejen, mens nybyggerne måtte klare sig, som de bedst kunne. Tidligt på året 1876 fandt en ingeniør bygdens vej "i en meget dårlig tilstand, og det forekom utroligt, at så meget er blevet gjort i løbet af to år når man tager den ufremkommelige tilstand vejen befinder sig i om vinteren i betragtning."

Munro's årlige rapport, dateret 21. juli 1876 viste, at nybyggerne ikke havde været dovne: "Mauricevillebygden, der ligger omkring 4 miles inde i urskoven og som strækker sig 5 miles mod dens indre, omfatter 4000 acres eller 89 afsnit, og af disse er allerede 76, omfattende 3327 acres, taget i brug. Alle beboere i denne bygd har mere end opfyldt deres forpligtelser med hensyn til rydning af skov og udlægning af græsarealer. Det totale areal, der er ryddet og græsbevokset er 50 acre, eller i gennemsnit 10 acre pr. person... men nogle har op til tyve acres fældet.

Alle nybyggere bebor en passende stor, godt indrettet og velbygget hytte, hvis udseende viser stor og prisværdig iver fra deres side for at skaffe dem og deres familier bekvemme og permanente hjem. De dyrker tilstrækkelige afgrøder

til deres eget årlige forbrug, og med fremmed hjælp kan de forsørge sig selv bedre end andre nybyggere i landet og klare alle behov, der måtte opstå i en ung nybyggerkoloni midt i en urskov. Jeg tror, at alle konkurrerer med deres naboer om, hvem der kan få de største forbedringer på sin jord, og denne kappestrid synes at have besat flertallet af dem, og resultatet heraf kan kun være tilfredsstillende, ikke blot for dem selv, men også for fremgang og fremskridt i bygden,."

Næsten tre år efter flytningen fra The Scandinavian Camp blev der gjort et alvorligt forsøg på at omdanne den rå sti, der slyngede sig op og ned ad bakkerne gennem bygden til noget, der lignede en vej, der kunne befares med sluffer. Midten af vejlinjen blev ryddet i ca. 10 m bredde og man byggede broer over vandløb, der ikke kunne findes et praktisk vadested over. Da der nu ikke var arbejde nok på hovedvejen til det store antal mænd, der manglede arbejde, så besluttede regeringen at følge ingeniørens råd og fortsætte med færdiggørelsen af bygdens veje, idet man udelukkende benyttede skandinaver til arbejdet.

Mærkværdigvis tog man ingen bestemmelse om en vej til de mest isolerede beboere ved den fjerne ende af Vestvejen. Arbejdet stoppede ved foden af den bakke over hvilken sporet gik til afsnittene på Ruamahunga-siden af "sadden". Hermed var stadig seksten nybyggere afhængige af en skovsti, som ikke engang en pakhest kunne færdes ad. Vanskelighederne blev overvundet ved, at nybyggerne dannede frivillige vejsjak og selv gjorde arbejdet. Det tog endnu nogle år, før en vej blev anlagt gennem det vanskelige afsnit ved North Hill som forbindelse til den isolerede gruppe nordmænd og danskere ved Mauriceville North.

Salgsbetingelserne for jordlodderne (gennemsnitsstørrelsen var 40 acres) til immigranterne var, at prisen var 1 £ pr. acre, der kunne afdrages over tre år. Der blev ikke krævet noget afdrag på jorden de første to år, da man gik ud fra, at i denne periode skulle der betales for rejsen og for det, man var kommet til at skyldes i kost for tiden fra landsætningen til manden fik arbejde, samt for transport fra Wellington til The Camp og for udleveret værktøj. Det forventedes også, at nybyggeren på den tid skulle have bygget et hus på sin jord og have ryddet og tilsæt fem acres med enten korn eller græs. Nybyggerne blev informeret om, at "enhver manglende indbetaling eller manglende opfyldelse af betingelserne kunne resultere i fortabelse af jorden". Immigrationsdepartementet skrev: "Således kan immigrantenten fem år efter sin ankomst til kolonien være fri for al gæld til regeringen og have gjort sig til ejer af en forbedret ejendom på fyre acre - et resultat, som det med hårdt arbejde og en stram økonomi ikke vil være vanskeligt at opnå for en flittig arbejder, hvis han i nogen tid kan supplere med arbejde for regeringen."

Indvandrerne var i almindelighed enige i dette synspunkt og fandt betingelserne i orden. Uden undtagelse opfyldte de dem.

Nordmændene i Mauriceville North, der var afskåret fra resten af bygden af den vejløse North Hill, protesterede mod jordprisen, fordi de var blevet lovet land ved hovedvejen, men i stedet fik land langt fra den, og tilmed land, der kun kunne nås ad et elendigt spor, der var overskyttet og delvis ufremkommeligt i den våde årstid. Desuden var jorderne bakkede eller sumpede og i nogle tilfælde kunne der slet ikke findes plads til et hus. De erklærede, at de ville være nødt til at forlade deres ejendomme, hvis ikke prisen blev reduceret.

Protesten havde nogen berettigelse, men de samme argumenter kunne med samme styrke have været benyttet af hele bygden. Regegeringens svar var "at loven gav ingen muligheder for lettelser". Måske havde nybyggerne lært ikke at forvente for meget, de knurrede, men blev på deres ejendomme.

For at beskytte det dyrkede land mod græssende dyr og for at forhindre kvæget i at gå ind i skoven og forene sig med flokkene der, blev der opført hegn af stolper og lægter. De massive stolper og kraftige lægter blev fremstillet ved kløvning af totarastammer. Hver af de firkantede stolper blev forsynet med huller til de fire lægter. Med et stort vridbor blev der boret to huller tæt ved siden af hinanden, og det mellemliggende træ blev hugget bort. De kraftige lægter blev tilspidsede i hver ende for at passe i hullerne i stolperne. For at gøre hegnet så stærkt og solidt som muligt plejede man at rejse to felter ad gangen. Først nedgravede man hveranden pæl, lægterne blev derefter sat ind i hullerne, men samtidig ført ind i hullerne i den endnu ikke nedgravede midterpæl. Denne blev så sat ned i det hul, der allerede var gravet til den, og resultatet var, at de to felter holdt tæt sammen, og når jorden var stampet godt fast om midterpælen, stod hele sektionen godt og sikkert.

Stolperne stod som regel seks eller otte fod fra hinanden og det færdige hegn var mere sikkert end de moderne trådhegn, som forlængst har erstattet dem. Disse træhegn var meget brændbare og lange strækninger - resultatet af meget arbejde - blev sommetider ødelagt ved afbrænding eller når en ildebrand kom ud af kontrol og strøg gennem dalen. På den anden side set var de meget modstandsdygtige, og nogle var stadig i brug mere end tredive år efter, at de var bygget. Det gamle træhegn var et meget væsentligt træk i landskabet, det strakte sig over bakkedragene og forsvandt for øjet, for atter at komme frem nær horisonten, som en miniatureudgave af Hadrians Mur eller af Dannevirke.

Med en sådan rigdom af materialer lige ved hånden var det muligt for en arbejdsom mand at rejse alle nødvendige bygninger og i løbet af få år at udvirke en forandring af sin

urskovsejendom, der syntes helt vidunderlig. Hvor der tidligere kun havde været tæt sammenfiltret vegetation og tæt voksende skovtræer, kunne man nu se nydelige, men beskedne gårde anbragt i blomster- og frugthaver og omgivet af grønne marker med lunde af ædle skovtræer, som var blevet skånet for den almindelige ødelæggelse. Den frugtbare jordbund, der var blevet gødet af asken fra rækken af ildebrande, frembragte i de første år flotte afgrøder uden sygdomme eller fejl. Hvert hjem var beboet af en flok sunde, lykkelige, lyshårede børn, og skønt deres materielle goder var ubetydelige, så var et godt helbred, fremkaldt af enkel mad og hårdt arbejde, almindeligt.

Så snart familien havde fået indrettet sig, spildte man ingen tid før man fik indrettet en frugthave. Den blev omhyggeligt passet og manglen på plantesygdomme (bortset fra naboens drenge) som nu plager frugtavlere, sikrede et fint udbytte af alle slags frugt.

Mange af de indvandrere, der havde været i den danske hær, medførte deres våben. Det var tunge, glatløbende forladere, som vore soldater havde måttet sande, var uhjælpelig forældede i forhold til de bagladerifler, som prøjserne var udrustet med. I New Zealand viste forladerne sig at være særdeles værdifulde, og ofte stod kun den mellem familien og hungersnød. Det eneste kød, der kunne skaffes, kom fra det vilde kvæg og svin i de omgivende skove, og hver nybygger blev en dygtig sporfinder og jæger. Men hvis det første skud ikke fældede byttet, så svandt familiens chancer for kød, for dyret havde rigelig tid til at forsvinde i den tid, det tog at hælde krudt i løbet, støde det sammen og derefter støde først forladningen og derefter kuglen ned og endelig anbringe fanghatten i fanghullet og sigte. Men hvis jagten mislykkedes, så var der dog altid mulighed for at få en ål nede i floden.

Vildduerne sværmede i skoven og kunne skydes i flokkesvis. Når tawa og miro bærene var modne, var duerne så fede, at de revnede ved faldet mod jorden. Det fedt, man fik fra dem, var anvendeligt til mange husholdningsformål. Nedlæggelsen af et stykke vildt kvæg gav naturligvis fedt til husholdningen og til lysfremstilling for mange dages forbrug.

Den materielle fattigdom og den noget usikre tilværelse i et skovområde førte til sammenhold i familierne og i samfundet som helhed. Kampen for bosætning og for eksistens var en familieopgave, som alle tog del i. Drenge og piger blev vænnet til hårdt arbejde fra de var små. Fra tolvårsalderen førte drengen en økse og fulgte faderen ind i skoven. Pigerne tog del i alt arbejde i hjemmet og på gården. Hvis en familie ved en ulykke mistede begge forældre, så blev børnene med glæde optaget i en nabofamilie, hvor stor denne end var. Ingen familie eller enke led nød så længe vennerne havde noget at dele af. Familiens loyalitet og naboers samarbejde var en meget vigtig faktor for bygdens fremtid.

VEJBYGNING.

Efterhånden som hovedlandevejen førtes videre nordpå og mauricevillemandene måtte gå længere strækninger til deres arbejde, blev det ofte nødvendigt for dem at blive boende et par uger eller mere i deres lejre, før de kunne besøge hjemmet. Til nogle af arbejdsstederne var der en vandretur på tyve eller tredive miles, og skovstiens dårlige tilstand og flodernes til tider pludseligt forøgede vandføring på grund af vinternedbøren, fjøede faremomenter til rejsen. Den lange tur mod nord førte vore mænd gennem den nye bebyggelse ved Mellemskov, hvor de immigranter, der var kommet med "Forfarshire" i marts 1873, havde bosat sig.

Mellemskov, der senere fik navnet Eketahuna, lå på vandskellet midtvejs mellem The Scandinavian Camp og Manawatu floden. Her var et område på 1100 acres blevet delt op i sektioner på fyrre acres, så der kunne bo 24 familier. Stedet havde fordele i forhold til Mauriceville, for det lå midt i The Forty Miles distriktet lige ved vejen, og landskabet var mindre bakket og barsk.

Mellemskavs placering var blevet bestemt af Alexander Munro og A.W.F. Halcombe i begyndelsen af 1873. Landet var købt af Rangitane stammen, men udstykningen var blevet forsinket indtil maj, da grænserne for maoriernes begravelsespladser og reservater blev fastlagt af manawatu høvdingen Te Peeti te Awe Awe. I oktober var nybyggerne på deres jorder og fældede skov i pauserne i vejarbejdet. Mønsteret for bebyggelsen var stort set den samme som for Mauriceville.

Når vore mænd passerede Mellemskov på vej til deres arbejde nordpå, sluttede de sig sammen med mændene herfra, som de kendte fra tiden i The Scandinavian Camp. De blandede sig i arbejderlejrene og arbejdede i samme sjak.

Passagererne fra "Forfarshire" boede kun i The Camp i syv måneder. Niels Lund, Anders Olsen og Bernt Syversen startede med deres koner og børn ledsaget af Anders Andersen fra lejren vandreturen til Mellemskov, hvor de skulle være de første beboere. Samme aften nåede det lille selskab til Wi Waka rydningen et par miles syd for den nye bygd. De havde fået at vide, at her havde regeringen bygget en hytte, der kunne tjene som foreløbigt opholdssted for dem. De fandt ganske rigtigt hytten, men den havde hverken vinduer eller tag, så den ydede ingen beskyttelse. Disse mangler blev snart udbedret, og folkene boede der, indtil de havde fuldført den sidste vejstrækning ind til udstykningen. Så flyttede de til deres egne jordstykker og blev snart fulgt af andre familier fra The Camp. Da nordmændene forlod Wi Waka, blev den overtaget af nogle danskere, som dannede en dansk bebyggelse. Wi Waka kendtes dengang som "Nr. 10" hvilket var betegnelsen for vejprojektet på det sted.

Et år senere, da hr. og fru Aleksander Jacobsen, som havde boet i en lejr ved Dreyer's Rock lige nord for Mauriceville, kom nordpå for at deltage i bygning af et vejafsnit fra Mellemskov, fandt de, at den nye landsby bestod af en lille gruppe skure af punga-stammer ved Makahiki flodens flade bredder. Skurene var overbefolkede og det eneste husly, de kunne finde var en hul hinau-stamme. Jacobsen lagde et stykke lærred over den ene ende, og da de kravlede ind, fandt de, at stedet i det mindste var tørt. En almindelig hytte af punga stammer med tag af lærred og vinduer af oilskin overtog snart den hule stammes plads, og her boede familien, indtil Jacobsen kunne begynde rydningen af sit jordstykke. Engang, da han arbejdede på et fjernt vejstykke, blev barnet sygt. Den nærmeste læge boede i Masterton. Med det syge barn på ryggen gik moderen de sytten miles ad skovstien til The Camp, hvor der kunne skaffes en vogn til resten af turen.

Det var ikke ualmindeligt, at kvinderne i udflytningsperioden vandrede fra The Camp til deres nye hjem i Mellemskov med behave og vendte tilbage den følgende dag.

Da hovedvejen efterhånden blev passabel for køretøjer, blev Mellemskov et passende opholdssted under hvile og udskiftning af heste. Fru Anders Olsen, tidligere fru Jacobsen (hun havde giftet sig igen efter hendes første mands tidlige død) havde måske i mindet om sin egen første nat i træstammen i Mellemskov - åbnet en art pensionat, der tilbød trætte rejsende et sovested, hvor skandinavisk gæstfrihed måtte kompensere for madrasserne, der var stoppet med tørre blade. Fru Olsens lille hotel og Bengtssons butik dannede kernen i det kommende bysamfund. Det var også som resultat af hendes foretagsomhed, at den første ko kom til byen. Den blev skaffet fra The Scandinavian Camp, og det tog tre dage at drive den til dens nye hjem

Snart efter viste de første får sig. Det var Magnus Nilsson, der købte dem hos Walter Buchanan i Carterton. I den uge det tog ham at drive sin kostbare flok fra Carterton til Mellemskov, havde han masser af tid til at drømme om den rigdom, som hans foretagsomhed skulle bringe ham. Da Magnus kom hjem, lukkede han omhyggeligt fårene ind i en fold på Makahiki flodens græsbevoksede bred. Efter nogle få dages forløb steg floden pludselig voldsomt og næsten alle får druknede. Magnus så bedrøvet på de hvide kroppe, der repræsenterede hele hans kapital, og som nu lå spredt over hele den lerdækkede slette. Men alt var ikke tabt. Hans flittige kone fik travlt med at indsamle den døde uld, som hun spandt til garn, som hun strikkede strømper og andre ting af. Med det store bundt balancerende på sadlen red hun til Masterton, hvor hun fandt afsætning for varerne i butikkerne

Når mændene vendte tilbage til lejren fra deres hjem, bar de ofte tunge pakker med fødevarer, som gjorde passagen

af floderne særdeles farlig. Ruamahunga floden syd for The Camp tog sin del af de første nybyggere, og det gjorde også floderne i skoven mod nord. Om vinteren var der kraftige regnskyl i bjergene, og floder og vandløb steg hurtigt, hvorved de blev vanskelige forhindringer for rejsende til fods. Der var ingen broer over dem, og den eneste måde at komme over, bortset fra at vade, var på træstammer, der blev fældet, så de rakte fra bred til bred, men dette var kun muligt over de mindre strømme. Hvis man gled med de store pakker, kunne det let blive skæbnesvangert. En mand fra Mellemskov, Berggren, mistede livet på denne måde. Han faldt i en dyb, hurtig strøm og blev, tyngt ned af sin bagage, fanget af en stamme under vandet. Hans ledsagere bar liget nogle miles, men på grund af det hårde vejr og de stigende oversvømmelser blev de nødt til at begrave det i urskoven ved foden af to høje rimutræer, som i mange år markerede graven.

Ved dilligence overgangsstedet over Makakahi nord for Mellemskov var der i de senere år spændt et reb tværs over floden for at støtte de gående under oversvømmelser. Ved at trække sig frem tag for tag langs rebet kunne de rejsende undgå at blive skyllet bort af strømmen. Ved en lejlighed fandt et vejsjak, der var på vej til Mauriceville og Mellemskov, at der var højvande i floden. Alle passerede sikkert undtagen den sidste, der ikke var ret høj. Fødderne blev skyllet væk under ham, og han kunne ikke genvinde fodfæstet. Overskyllet af vand hang han dødsens angst midtvejs over floden. Rebet kunne ikke bære to mand, så hans kammerater råbte til ham, at han skulle holde fast, hvorefter de huggede rebet over på deres side. Manden fór ned ad strømmen, men da rebet strammedes, blev han svinget ind mod bredden, hvor det lykkedes ham at vakle ind på land.

Nils Lund, en af pionererne fra Mellemskov, undgik med nød og næppe at drukne i den svulmende Mangaorongo flod, da han bar varer op fra The Scandinavian Camp. Hans to ledsagere havde sikkert passeret en glat stamme, der gik over floden, da de så Lund falde ned fra stammen på den side, som strømmen kom fra, og han forsvandt i den kværnende malstrøm. Snart efter dukkede han dog op et stykke længere nede af strømmen og kæmpede sig i land. Strømmen havde ført ham og hans bagage helt neden under den halvt oversvømmede stamme.

De lave, flade strækninger mellem Te Hawera (der nu hedder Hamua) og Konini blev ofte oversvømmet af Mangatainoka floden. Ved en lejlighed blev et sjak fra Mauriceville og Mellemskov spærret inde i deres lejr nær Tutaekara Maori Pa af et pludseligt højvande, som oversvømmede hele det omgivende land. Jons og Magnus Nilsson blev afskåret fra lejren og tog tilflugt i træerne indtil Magnus, som var en særdeles stærk svømmer, skaffede hjælp. Lejren selv var omgivet af hvirvlende flodvand, og kvinderne frygtede, at deres mænd var druknede, indtil det en uge efter lykkedes to mænd fra Mauriceville, Thor "Trueblue" Jacobsen og Niels Christensen at

kæmpe sig vej frem til Mellemskov med den velkomne meddelelse, at de var i sikkerhed.

I 1877 var vejen helt færdigbygget og delvis belagt med skærver fra The Scandinavian Camp til Woodville ved udmundingen af Manawatu kløften, og derved blev det muligt at oprette en regelmæssig dilligenceforbindelse. Herved forsvandt meget af den hidtidige isolation og godstransporten forenkledes. Tidligere havde de fleste af de forsendelser, som nybyggerne ikke selv tog sig af, været klaret af brødrene Harvey, som havde hjemsted i The Scandinavian Camp. Prisen for transport havde ligget på fra 15 sh til 1 £ pr. cwt fra lejren til Mellemskov. I løbet af tre år havde nybyggerne afbetalt deres gæld til regeringen og havde ryddet gennemsnitlig tretten acres på hver ejendom. I den tid kunne de isolerede Mauriceville beboere end ikke få en vogn ind til deres gård, men havde dog i gennemsnit ryddet ti acres hver. I bestræbelserne for at forbedre deres ejendom havde de afstået fra at tjene så meget, som de kunne have gjort og var derfor stadig i gæld. Vejarbejde var nu vanskeligere at få, men nybyggerne og deres opvoksede sønner -udlærte øksebrugere- indgik kontrakt om fældning og rydning for de nyankomne, som, da nu forbindelsesvejene var etableret, begyndte at flytte ind i The Forty Miles Bush i stadig større antal.

PERSONLIGHEDER.

Beboerne i Mauriceville bygden var alle danske, bortset fra de nordmænd, der boede på den anden side af den nordlige bakke, samt et par svenskere. Nordmændene kom for det meste fra de sydlige amter i Norge og afsejlede fra Christiania. Danskerne kom fra alle egne af Danmark, der var stoute jyder fra de barske, vindblæste heder i Nordjylland, flygtninge fra de tabte dele af Slesvig i syd og øboere fra Sjælland og de hundreder af øer i det danske rige.

Ved indskrivningen af udvandrere var der ikke sket nogen udvælgelse, og de nye beboere var et gennemsnit af landarbejdere og håndværkere, som man næppe ville have tænkt sig i rollen som nybyggere i urskoven. Der er ingen tvivl om, at de ved ankomsten til New Zealand fandt den foreliggende opgave både fremmed og forvirrende. Ingen af dem veg dog udenom. Når de én gang havde gjort deres stilling op, fæstede de blikket mod målet og holdt kursen uden svinkearinder, mødte med vågen tilpasningsvilje vanskeligheder og problemer, efterhånden som de dukkede op. Ikke én af Mauricevilles indvånere fejlede, deres energi og udholdenhed viste, at de besad de gamle skandinaviske bondeegenskaber: styrke og trofasthed, sidestykket til den engelske yeoman, nationens køl og ballast.

Medens uddannelsesstandarden nok ikke var bedre end den de britiske immigranter havde, så var der dog nogle veluddannede og kultiverede mænd af god familære mellem dem, som f.eks. skolelæreren Arthur Petersen, Albert Jägerhorn og Johann Dobelstein. Disse mænd ydede deres landsmænd uundværlige tjenester som rådgivere og tolke, men var ikke selv i stand til at tilpasse sig livet som pionerer i urskoven og holde trit med deres mindre fantasirige, men mere udholdende og barkede slægtninge. Efter få års forløb flyttede de for at opnå succes på andre områder, og overgav deres jord til naboerne eller til nyankomne danskere.

Som det tidligere er nævnt, havde mange af danskerne kæmpet i den prøjsisk-danske krig i 1864. Nogle få havde været udenlands således som Arthur Petersen, der havde gjort tjeneste i den britiske fremmedlegion i Krim, og den ene af familien Christensen, som havde været hos Garibaldi i Italien, men størstedelen havde aldrig været uden for deres lands grænser, før de rejste til New Zealand.

Albert Gustav Frederick Jägerhorn, som kom med "Halcione", vil altid blive husket af nybyggerne i Mauriceville og deres efterkommere for sine tjenester som forkæmper for sit folk. Han kunne som svensker af adelsfamilie spore sin slægt tilbage til vikingernes dage, og han repræsenterede en gren af slægten, der havde ydet sit land særlige tjenester: Hans bedstefar havde som oberst i den svenske hær kæmpet sammen med Bernadotte i napoleonskrigene. Hans navn hen-

tyder til det posthorn, der var i hans families våbenskjold, og som stadig findes på de svenske frimærker. Jägerhorn var velbevandret i engelsk og var en glimrende tolk. Nybyggernes ukendskab til engelsk sprog og forretningssskik gjorde dem lejlighedsvis til ofre for samvittighedsløse svindlere, men Jägerhorn var altid parat til at komme ofrene til undsætning.

Den første postforbindelse mellem Masterton og Mauriceville blev oprettet kort tid efter, at nybyggerne var begyndt at flytte ud på deres jorder, mens der stadig var en stor befolkning i The Scandinavian Camp, der ventede på udflytning. Det lå lige for, at Jägerhorn på Arthur Petersens anbefaling, skulle være det første postbud. Det var et populært job, og de isolerede nybyggere kunne nu hurtigt modtage længe ventet post fra det gamle land, i stedet for at gå til Masterton efter den eller være afhængige af tilfældige rejsende til bygden. Petersen, der aldrig behøvede megen provokation for at bryde ud i sang eller rim, fandt at indvielsen af posttjenesten var en begivenhed, der fortjente et passende digt:

From Masterton to Mauriceville
our mail they now deliver,
it travels with a fearful speed
rushing o'er plain and river.
A jaeger on a red horse fast
passes you flying like a blast
and blows his horn
Too-rah, too-rah, too-r-a-h!

Et postkontor blev først åbnet i bygden den 1. december 1881, og Gundersen blev udpeget som den første postmester.

Jägerhorns eneste søn, George Gustav, havde arvet faderens militære evner. Han forlod New Zealand med det store troppekontingent i 1. verdenskrig, blev såret ved Gallipoli og sendt hjem til New Zealand. Han døde på hospitalet, og hans sidste ønske var, at han måtte blive begravet i den kamphægede fane, som hans oldefar havde båret ved Leipzig.

Det ringe antal efternavne havde længe været årsag til vanskeligheder hos danskerne. Indtil slutningen af sidste århundrede havde det været almindeligt, at drenge som efternavn fik deres fars fornavn med et "sen" sat efter. Dette betød, at sønnerne havde et andet efternavn end deres far. Således var Halvor Nielsens søn Thor kendt som Thor Halvorsen. Englændere vil genkende denne navneskik fra anglosaxernes tid, begyndelsen til det store antal engelske efternavne, der ender på "son". Englænderne var imidlertid kloge nok til at forlade skikken inden forvirringen blev til kaos. Norsewood var i den grad hjemsøgt af Olsen'er, at mange opgav dette navn og som efternavn tog navnet på en gård eller by, som de kom fra.

I Mauriceville var man ikke så opfindsomme, man hælde-
de til skikken fra Harald Blåtands og Regnar Lodbrogs dage,
man anvendte tilnavne, ofte beskrivende, men ikke altid som
komplimenter: blandt mange andre fandtes Store Peter, Lille
Peter, Sorte Peter, Kæmpe Peter, og Peter Hver Dag. Sidst-
nævnte blev kaldt således, fordi han passede sit arbejde på
vejen hver dag, hverken regn eller kulde kunne drive ham
hjem. Han kaldtes også for Peter Hund, fordi han var så glad
for hunde. Der var også Tømrer Jens Peter, Peter Lollønder,
som naturligvis kom fra Lolland, samt med mindelser fra fol-
keeventyr: Hans, som druknede ålen.

Byen havde, som alle andre, sine særlinge, en af dem
var Thor Krog Jacobsen, der til tider kaldtes Gamle Thor, men
som overalt kendtes under navnet Gamle Trueblue. Dette navn
havde ingen patriotisk mening, det stammede fra dengang, da
Thor skulle opgive sit navn til en irsk formand, som skulle
antage ham. Navnet Thor Krog, udtalt på ejermandens bredeste
danske dialekt var for meget for ireren, som gentog det som
"Trueblue Jacobsen", og lige siden blev han kaldt Trueblue.

Gamle Thor var en overlevering fra gamle tider. Han
var en formidabel øksesvinger, men når han havde drukket,
kunne han gå helt bersærk, og han kørte så sin tunge vogn hen
ad vejen i fuld galop, råbte og slog knald med piskens mens
skægget flagrede i vinden akkurat som hans navnefælle, tor-
denguden i sagatiden havde dundret over himlen i sin vogn.
Trueblue frygtede hverken mennesker eller djævle, og da han
ved en festlighed i skoven så en gøgler, der optrådte med en
bjørn, vadede han om, at han kunne brydes med bjørnen. Hel-
digvis var det en venligtsindet bjørn!.

Trods fællesskab og omfattende venlighed, levede folk
ikke nogen guldalderstilvarelse. De havde deres uoverensstem-
melser og stridigheder, og hvis forskellen ikke kunne udjæv-
nes på anden vis, så sloges man. Raseriet døde imidlertid
hurtigt, og venskabet blev fornyet, men hver part erindrede
sig modpartens særheder. Retssager som skilsmisse og fallit
var utænkelige, og de sjældne tilfælde, hvor nogen i samfun-
det blev støvnet, blev i lange tider genstand for alvorlig
diskussion og offentlig stillingtagen.

En begivenhed understreger folks åndelige fællesskab
og stædighed. I almindelighed var man ikke intolerant overfor
spiritusbrug, men da det blev foreslået, at en bar i bygden
skulle have spiritusbevilling, fandt man, at det ville være
uønsket, at hotellet skulle være mødested for ungdommen i
stedet for de uskadelige møder om lørdagen ved butikken. En
liste med underskrifter på et andragende om, at der ikke blev
givet bevilling, blev forelagt myndighederne. Protesten blev
afvist, hotellet fik bevillingen, og resultatet blev som
frygtet. Intet kunne imidlertid gøres, før folk i 1908 fik mu-
lighed for at stemme om lokal alkoholfrihed. Resultatet af

afstemningen i Mauriceville Vest, centret for den skandinaviske befolkning, var at alle undtagen ti stemte for ophævelse af spiritusbevillingen. Dette overbevisende afstemningsresultat var nok til at vippe vægtskålen, og Masterton afstemningskreds blev med 33 stemmers overvægt "tørlagt", og den blev ved at være det i 35 år. Ingen var mere overraskede end de lokale beboere over de omfattende resultater af deres hævnaktion.

FRITID OG FORNØJELSER.

Hvis man tilfældigt en sommermorgen vandrer ad en stille bivej i Jylland, kan man måske pludselig høre hovslag fra mange heste, og rundt om en drejning af vejen ser man en flok ryttere komme med rejste lanser og klædt i festligt farvede, snævre trøjer med brede kraver og fjerprydede hatte. Dette er ikke et syn fra middelalderen, men en flok landbo ungdom, klædt efter skik og brug til ringridningsfest, hvor de vil vise deres dygtighed til ære for deres udkårne.

Denne skik havde en kort renaissance i vort lille samfunds første år. Efterhånden som vejene blev farbare for heste og køretøjer, bestræbte hver gård sig på at få en hest. Det kostbare dyr blev næsten et medlem af familien, og dets navn og evner var lige så kendt som dets ejers. Et udendørs familiebillede var ikke komplet, hvis ikke hesten var med, og når mænd og ynglinge samledes til gudstjeneste eller sportsstævne, udgjorde de en stolt kavalkade.

Med minderne om gamle skikke og tidsfordriv i Danmark i så frisk erindring, var det naturligt, at ringriderfesten tiltalte unge ryttere. Den blev afholdt på en bestemt dag hvert år, hvor alle ryttere i dalen og dens omgivelser mødtes på pladsen ved Gundersens gård. Hestene var alle vel striglede, og selv om rytterne ikke var i særligt kostume, så havde de dog deres bedste tøj på. Midt på marken var der anbragt en lige række af stolper, og fra hver stolpe hang der en lille ring af tråd på en tværpind. Ringriderne galopperede efter tur, opildnet af mængdens tilråb og latter, langs linien med sænket lanse og fangede ringene på deres lansespids. Ingen sejrherre i en middelalderlig turnering kunne være stoltere end den, der kunne vise flest ringe, når han kom tilbage fra ridtet.

Når dagen var slut og vinderen udråbt, var det ikke slut på løjerne. Pyntet med bånd og sløjfer blev vinderen eskorteret til dansepladsen eller senere: til hallen. Der blev han anbragt midt på gulvet, mens alle pigerne dannede en ring omkring ham. Med bind for øjnene blev han drejet rundt, indtil han havde mistet orienteringen, og så skulle han famle sig vej hen imod ringen af forventningsfulde piger. Den som han først rørte blev erklæret for hans dronning og dansepartner i forlystelserne der fulgte.

Efterhånden som de gamle skikke i årenes løb døde ud, degenererede ringriderfesten og blev til en almindelig konkurrencegren ved sportsstævner. I nogle år var "Ringturneringer" et almindeligt indslag, men de var berøvet associationerne til gammelt bondeliv og lystighed.

Økse og skydevåben hørte sammen med hesten til nybyggerens helt nødvendige udrustning: Ligesom han var stolt af sin hest, var han omhyggelig med sit ry som tømmerhugger og

skytte. Medens de første indvandrere opnåede dygtighed med øksearbejdet af nød, for af det afhang jo deres daglige brød, så blev de unge mænd, som var opvokset i urskoven fine eksperter, og de danske knægte var bedst i de huggekonkurrencer, der hyppigt blev afholdt i The Forty Miles Bush. Dygtighed med riffel eller bøsse var også grund til stolthed, for meget afhang af jægerens evne til at finde og nedlægge sit kødforbrug blandt det vilde kvæg og svin i det uberørte urskovsland, der omgav bygden. Ildvåbnene var af meget blandet art lige fra gamle tunge forladere til misundelsesværdige bagla-derifler.

Ligesom hestens ankomst medførte ringriderfesten, således åbnede skydevåbnene for en anden dansk sport, fugleskydning. Denne idræt kom til Danmark fra Tyskland for fem århundreder siden, og den arrangeres stadig i Danmark.

Fugleskydningen var en prøve i skydefærdighed. Før konkurrencen havde smeden lavet en fuglefigur (i Danmark er den som regel af træ), og den blev anbragt på toppen af en meget høj stang, der blev rejst midt i en sadleplads. Deltagerne stod i en bestemt afstand rundt om stangen og skød efter tur mod fuglen. Lyden af en kugle mod jern-"papegøjen" og stangens svingninger markerede hver træffer. Hele dagen lød skuddene. Der blev ført regnskab, og når konkurrencen var over, blev den, der var noteret for flest træffere, udråbt som vinder.

Skytterne fik i det mindste god træning samtidig med morskaben, en vigtig sag i de dage, da et enkelt fejlskud med den gamle forlader kunne betyde en kødløs uge. Affyring af skud var en anerkendt måde at markere begivenheder på, og på nytårsaften kunne salverne fra de kraftigt ladede våben lave en øredøvende støj, som næsten kunne knalde ruderne.

Danskerne er lettere i sindet og mere spontane end de kølige nordmænd og de reserverede svenskere, men alle er etnisk tæt forbundne og føler et nært slægtsskab. I vort tætte bysammenhold blev forskellene, som var meget tydelige i hjemlandene næsten udslettet, og hele befolkningen deltog af fuldt hjerte i de enkle glæder, som tjente til at bryde ensformigheden i det uafbrudte, hårde arbejde på gårdene eller i skoven.

Tradition for glæde over sang, dans og godt selskab fik folk til, så snart de havde vænnet sig til deres nye levevis, at søge muligheder for at mødes, når mændene var hjemme fra lejrene i skoven. Hjemmene var alt for små til sådanne møder, og der var ingen mulighed for en sal til fælles brug, men et passende alternativ blev snart fundet.

Nede på Gundersens jorder, der var populære, fordi der var fladt og de lå centralt, slyngede Mangapakihi sig i en kurve rundt om en smuk lund af bøge- og totaratræer. I en

lille lysning mellem træerne byggede mændene en solid platform af omhyggeligt sammenføjede planker. Her mødtes folk i fri luft under skovgiganternes udsprede grene for at danse i sommernatten. Lygter blev hængt op i grenene og der var et stort sejl, der kunne bruges i tilfælde af regnvejr. Man dansede de danse, man kendte fra det gamle land: polka, mazurka og vals, men mest populære var den slags folkedanse, hvor de dansende hurtigt skifter fra den ene figur til den anden under ledelse af en ceremonimester, tit en kvinde, som udråbte hvilke "ture", der skulle danses. Alle i bebyggelsen følte sig unge, og dansen fortsatte med forbavsende energi til den lyse morgen.

Til at begynde med var musikken et problem. Der var ingen musikinstrumenter, og det var slet ikke tilfredsstillende at klappe i hænderne og slå takten med en pind på et blikfad. Så kom Jens Larsen, der kunne vride sine hænder, så de lignede et vognhjul eller et hus, med en løsning. Ved hjælp af nogle stykker maire-træ, som han skar, sleb og lime-de, fik han lavet en violin, som han kunde lokke nogle genkendelige melodier ud af. Sammen med den senere fremskaffede, mindeværdige harmonika, havde man nu al den musik, man behøvede.

Da kirken var bygget, gik alle til gudstjeneste søndag morgen og aften. Efter aftensgudstjenesten gik menigheden, hvis vejret var godt, ned til dansepladsen, og snart kunne man høre violin og harmonika, akkompagneret af føddernes rytmiske trin hen over de dirrende gulvbrætter. Ind imellem kom lystig latter og håndklap, understreget af ceremonimesterens klare stemme, der dirigerede dansen. Nutildags synes det ikke passende at danse søndag aften efter kirketid, men vi må huske, at i tidligere tider fandt kædedansen ofte sted på kirkepladsen når:

"Dansen gik på kirkepladsen
Der dansede riddere med dragne sværd,
der dansede piger med udslagent hår
og kongens datter sang for"

Daggryet viste sig på de skovklædte bjergkammer mod øst før den lykkelige flok dukkede frem fra lunden og begyndte at gå mod vejen, mens de sang de gamle nationalsange, de huskede derhjemmefra, og med føreren i spidsen, bærende en stang, hvorfra Dannebrog vajede. Ved hver indkørsel til gårdene lød der et "Farvel" og den hensmuldrende procession fortsatte. Søndagstøjet blev skiftet med arbejdstøjet, og uden hvile tog man fat på den nye dags møje.

VARULVE OG TROLDE.

Det var uundgæeligt, at den pludselige overflytning til helt nye og mærkelige omgivelser og levevis havde afgørende indflydelse på folks skikke, håndværk og livsform. I gennem det første kvarte århundrede, medens immigranterne udgjorde en rent skandinavisk koloni, kunne man spore mange andre forbindelser med det gamle land end sproget, men med den nye generations opvækst syntes disse at forsvinde gradvist.

Da vore folk forlod deres fædreland, gik man stadig med folkedragter i nogle egne, men det viste sig hurtigt, at de ikke var egnede under de nye forhold. Nogle få medbragte deres træsko, men de blev hurtigt kasseret. I mange år bar kvinderne kulørte tørklæder eller hovedbeklædninger i stedet for hatte, medens håndbroderede forklæder var en del af søndagens udetøj. Jeg husker nogle gamle mennesker på vej til kirke med tørklæde og forklæde og med bibel og salmebog i hånden.

Skandinaviske kvinder er traditionelt dygtige til håndarbejde, og det fine broderi og de indviklede mønstre i hedebosyning, der var lavet i de lange, nordlige vintre, blev også lavet i vort mildere klima. Mange af husmødrene medbragte deres spinderok eller fik deres mænd til at lave en. Den rå uld blev vasket, kartet og spundet til garn og strikket til ulden beklædning for familien. Børnene var altid varmt klædt, ligemeget hvor fattig eller hvor stor familien var.

Kostplanen fortalte med usvigelig sikkerhed, hvorfra husmoderen kom. De velkendte danske retter var de foretrukne, og selv efter at brugen af modersmålet ophørte, beholdt de stadig deres navne. Kaffe var universaldrikken og kaffebønnerne blev malet lige før, man skulle bruge dem.

Der blev bedt borbøn før måltiderne, og hvis der var selskab, sang man ofte det firelinjede vers, der begynder med: "I Jesu navn går vi til bords".

Husene var nødvendigvis små, og da familierne ofte var det modsatte, var det forbavsende at se, hvor der var skaffet soveplads. Selv om hjemmene i de første år var ganske upretentiøse, så var de bekvemme, og de blev holdt pinligt rene. De bøger man så, var for det meste bragt med hjemme fra Danmark, og blandt dem var der uvægerligt en bibel og en salmebog. Billederne på væggen var uden undtagelse fra illustrerede blade, men i mange hjem præsiderede Martin Luthers strenge, kompromisløse træk og måske den mildere Melancton over familien fra deres plads på kaminhylden.

Besøgende var altid velkomne, og kaffekanden på komfuret var sjældent kold. Engelsk blev næsten aldrig talt i hjemmene, og det var en nydelse at være i en stue, hvor en

flok venner lo og spøjte på deres gamle sprog, mens husmoderen fyldte bordet til bristepunktet med danske delikatesser.

Danskeren har hang til sladder og til at fortælle historier, og i de lange vinteraftener, når børnene var lagt i seng, men ikke var faldet i søvn endnu, sad den ældre generation ved ilden og talte om alt mellem himmel og jord, og som i sagatiden udvekslede de historier af større eller mindre troværdighed. Kvinderne var som regel optaget af at spinde, strikke eller sy, mens mændene kunne være beskæftiget med et stykke traskærerarbejde, hvilket mange var eksperter i.

En god historiefortæller var altid velkommen, og når de ældre underholdt sig på denne måde, lå børnene i deres senge og slugte hvert ord. Ofte handlede disse historier om de overnaturlige, som den skandinaviske overlevering har et rigt lager af.

Primitive folkeslag har altid henført de mystiske udslag af naturens kræfter, som daglig tiltrak sig deres opmærksomhed, til en overnaturlig skabnings virksomhed. Den eftertænkssomme sjæl, der var uvidende om årsagen til disse fænomener, kunne kun tilfredsstilles ved at opfinde skabninger, som ved at udøve overnaturlig kraft, kunne gøres ansvarlig for dem. Norske og danske overleveringer er fulde af fortællinger om disse fantasifostre, og de gamle eventyr, som vore nybyggere havde hørt i deres barndom i det fjerne Norge eller Danmark, blev genfortalt ved ilden i New Zealand. Skillevæggene mellem rummene var tynde, og fortællerens stemme sivede igennem til børnene, der lå i deres seng og lyttede spændt. Historier om spøgelse, trolde og frygtindgydende beboere af bjerge og skove fulgte tæt efter hinanden, og efterhånden som rædslerne hobede sig op, lå børnene i en tilstand af kildrende rædsel, øjnene var lukkede for, hvad der måske kunne lure i det mørke hjørne, men man var mere bange for at gå glip af et eneste ord. Det var måske meget godt, at psykologi ikke var opfundet på den tid.

Den der var et af disse langørede børn lærte, at imellem de høje norske fjelde boede i gamle dage den kæpemæssige Jøtul, som var årsag til lavinerne, der rullede ned fra højderne; men i de ensomme bjergegne hørtes Huldrernes smukke, men forræderiske sange, som kunne besnære de dødeliges hjerte. De lavere bjergegne var tilholdssted for trolde, der var efterkommere af himlens faldne engle, hvis onde eller drilagtige gerninger kun kunne afværges ved magi, eller senere hen med korsets tegn.

Skovene var hjemsøgt af elverfolket, og den frygteligste af alle varulven, mens bjergenes vandfald meget vel kunne være den frygtsomme Nøkkes tilholdssted. I tusmørket vandrede Thussir og Vættir tavse i skyggerne, mens de glade, kåde Nisser hoppede og dansede i det klare månelys.

Selv det ubegrænsede ovenover jorden og havets dybder fik deres indbyggere: Valkyrierne red på stormskyerne, slagene fra Thors hammer rullede mellem bjergene som torden, mens søen i tåget vejr kunne kværnes til skum af Asgårdsrejens galopperende hovslag, når den hujende flok passerede på sit vilde ridt. Endog nattesøvnen blev plaget, Maren gav mare-ridt, hvilket i denne kendsgerningernes tidsalder let forklares af dårlig samvittighed eller fed kost: Det er ikke til at undres over, at det engang er blevet sagt, at nogle egne i Skandinavien var så inficerede af disse forstyrrende skabninger, at det var vanskeligt for mennesker at bo der.

I Danmark var disse forestillinger nok modificerede af landets natur. Havfruer, havmænd og den dødsensfarlige søslange og andre væsener, man skulle holde sig fra, besøgte strandene, mens de gamle høvdinges gravhøje og stensætninger var befolkede af et travlt underjordisk folk, som med tiden opgav deres evne til at udføre onde gerninger mod ulykkelige mennesker. Den listige trold kunne endog tage bolig under arnestenen eller på loftet, og det var nok bedst at stille noget mad frem til ham hver aften eller beskytte bygningen med korsets tegn for at undgå den serie af uheld, som selv nutil dags kan ramme ethvert hjem.

De fleste af disse besværlige skabninger, både guder, kæmper og dværge, forsvandt med indførelsen af kristendommen og med den større oplysning. Den sidste overlevende var den lille husnisse, som kunne være landejendommens stolthed eller ødelægger, der bragte held eller uheld til huse, alt efter hvad dens lunefulde natur bestemte. Nisserne fulgte sædvanligvis de familier, de havde knyttet sig, til fra sted til sted, men der er ingen beretninger om, at nogen nisse har forladt sit fødeland og er kommet til New Zealand med de familier, som kom hertil. De var sandsynligvis næsten uddøde, da Vogel fremkom med sin immigrationspolitik, for min moder sagde, at hun kun kendte to personer i bygden, som påstod, at de havde haft personlige erfaringer med trolde eller nisser, men hun havde en mistanke om, at nogle af de vanskeligere mennesker kunne være skiftinger.

Men mens disse skabninger ikke lod sig overføre til New Zealands landskab, så var mindet om de gamle fortællinger levende nok, og beretningen om dem, var uden tvivl lindring for hjemve, og de havde ganske givet ingen skadelig indflydelse på de små lurere. Men efterhånden som de gamle døde bort, og mindet om det gamle land udviskedes, var der alligevel efterladt et mærkeligt spor af nostalgi, måske fordi Stephen Fosters sange var meget populære blandt nybyggerne.

Børnene vidste selvfølgelig, at disse historier kun blev fortalt som harmløse tidsfordriv, men de fandt det alligevel klogt, når de gik gennem skoven i tusmørket, at holde øjnene åbne efter varulven, et plaget menneske, som om aftenen fik ulveskikkelse og strejfede om i de mørke skove på ud-

kig efter en uforsigtig person, helst en ung pige, som han kunne flå til blodige småstykker og æde. Derfor bør man passe på en mand, hvis øjenbryn mødes over næseryggen, for han er måske en varulv!

Alt dette var meget godt og interessant, når mændene var hjemme og de store brændeknunders ild varmede i køkkenet og alle var sikre og trygge. Men de værste tider var, når mændene var borte i de fjerne lejre, og kvinderne var ladt alene med ansvaret for familie og hjem. Det føltes meget ensomt: Når tusmørket kom og skyggerne blev længere, syntes skoven at komme nærmere på hytten, og samtidig kom uglens skrig og alle nattens mærkelige lyde. Flagermus forlod deres gemmesteder i træerne og flaksede tværs over den månebeskin- nede lysning for at rasle og kradse ved de oplyste vinduer. Så prøvede mor at være tapper, og når den mindste var sunget i søvn med en dansk vuggevise, fandt hun trøst og støtte i den sorte, slidte bog fra den øverste hylde.

SKOLEGANG I URSKOVEN.

Emigrantfamilierne havde et stort antal børn, og der var et presserende behov for at få dem undervist rigtigt i engelsk. Arthur Petersen havde efter sin ankomst til The Camp organiseret undervisning i skolestuen, som var hans køkken, og var gået i gang med den første og vigtigste opgave, nemlig at give sine elever begyndelsesgrundene i det vanskelige engelske sprog. Dette fandt han temmelig svært, for man hørte nemlig sjældent engelsk i The Camp, og børnene kunne næppe lastes for ikke at tage et emne alvorligt, når de ikke kunne se nytten af det.

Petersen havde imidlertid ikke været længe i The Camp, før udvandringen til Mauriceville begyndte. Der var et areal blevet reserveret på et centralt sted til undervisningsformål, og en simpel hytte til skolelæreren blev påbegyndt. Den var, som de øvrige huse i landsbyen, bygget af kløvede stammer, men den var meget dårligt udført. Regeringens embedsmænd udtalte at "med hjælp af nybyggerne ... må der bygges et velindrettet hus". Det var heldigt for læreren og hans familie, at regeringen kunne stole på en sådan hjælp. Petersen var glad for at høre kort efter sin ankomst, at familien Gundersen, som han havde mødt i de spændende dage i Christchurch, ved lodtrækningen havde fået det jordstykke, der lå lige på den anden side af vejen og derfor skulle være hans naboer. Gundersen var en kultiveret mand, og Petersen følte, at i ham ville han finde en beslægtet sjæl.

Nybyggerne gjorde, hvad man forventede af dem og byggede frivilligt lærerens hus, så det i det mindste var beboeligt. Det bestod af tre rum, og gulvet var overalt planker. Det største rum skulle bruges som skolestue.

Så snart huset var færdigt, forlod familien The Camp. Det var en trættende rejse for moderen og de små børn, og den tog dem hele dagen. For den trætte moder så det nye hjem om muligt mere trøstesløst og primitivt ud end indkvarteringen i The Camp, hvor hun i det mindste havde venner lige i nærheden. Umiddelbart bag huset var urskoven, foran var "vejen", der ikke var andet end en flænge, der var skåret gennem skoven, og som var oversået med træstubbe, stammer og stumper af faldne træer, og den kunne kun passeres til fods. Huset var tomt indvendigt, ikke en bänk, køje eller et bord var der. Petersen var hjælpeløs i en sådan situation, men hans to sønner, Hans og Halfdan, havde taget save, økser og et bor med. De gik hurtigt i gang med arbejdet, og med hjælp af venner fældede de træer, savede og kløvede dem til planker og lavede et bord, skolebænke og køjer. Familien Gundersen kom kort tid efter, og fornuftige samtaler og botaniske ekskursioner ind i urskoven hjalp snart læreren med at overvinde sin følelse af depression.

Petersen var antaget til en løn af 100£ om året, et

beløb som -i hvert fald i teorien- skulle suppleres med en betaling fra nybyggerne på 1 shilling om ugen for hvert barn. Han åbnede sin skole, og der mødte et betragteligt antal, men som ventet fandt han, at praktisk talt alt, hvad han kunne gøre var at fortsætte med sine engelsktimer. Børnene gav efter tur hjemmeundervisning til forældrene i det, som de havde lært i skolen. Læreren gav også selv aftenundervisning til de af forældrene, som kunne følge med i begyndelsesgrundene i skrevet og talt engelsk.

Når vinterens regnskyl kom, blev skovstierne ufremkommelige for børnene, og tilslutningen til skolen ophørte. For at komme uden om vanskelighederne, opsøgte Petersen så eleverne i deres hjem. Han blev altid budt velkommen, måske mest af selskabelige grunde, og det berettes, at forældre og elever fik mere fornøjelse end undervisning af disse besøg. Sommeren kom langt om længe, men mange af eleverne svigtede. Myndighederne beklagede nybyggernes manglende interesse for deres børns undervisningsmæssige fremskridt. Hvad de ikke forstod var, at nybyggerne, der bekymret så på deres forpligtelser i forbindelse med køb af deres ejendom, simpelthen ikke havde råd til, ud af deres små indtægter, at betale de skolepenge, der forlangtes, og derfor havde de ingen anden udvej end at lade deres børn blive hjemme.

I mellemtiden var Hans og Halfdan, skønt kun halvvoksne, begyndt at rydde skoven på skolens grund, og ved en ekstra kraftanstrengelse havde de fået ryddet nogle få acres bag huset. Skønt Petersen kunne have fået land til sig selv og hver af drengene, havde han hverken træning eller temperament til livet som pioner, og han så ingen fremtid for sig eller familien i bygden. Han var dybt bekymret for sønnernes fremtid, og samme sommer trak han sig tilbage fra sin stilling og flyttede til Wellington for ikke mere at vende tilbage. Han blev senere udnævnt til andenlærer i Masterton. Hans ophold her blev kort, for hans mishag mod skolens leder fik ham til udelukkende at tiltale denne hædersmand på latin, et sprog denne ikke forstod. Knuden kunne kun løses ved, at Petersen trak sig tilbage.

Efter at have prøvet forskellige beskæftigelser, blev den ulykkelige mand så fortvivlet, at han døde kort efter. Hans kom senere ind i den væbnede politistyrke, og høstede nogle eventyrlige erfaringer i maorikrigen. Senere gjorde han tjeneste som fast officer ved New Zealands artillerikorps. Hans søn og sønnesøn har efter tur fulgt samme kaldelse og som han, tjent deres land med udmærkelse.

Da Petersen var borte, var der ingen skole for det stigende antal børn i bygden. I juli 1876 rapporterede Alexander Munro, at "undervisningens tilstand er meget elendig, og manglen på en skole føles stærkt af børnene, som er meget talrige, flere end firs". I det år bevilgede undervisningsmyndighederne opførelse af en skole, men af en eller anden

grund fik entreprenøren ikke færdiggjort arbejdet. Den gamle plankebygning stod der stadig, men var helt ubrugelig til undervisning af så mange elever.

Den nye skole blev ikke færdig før næste år. Den bestod af ét stort rum og blev rejst på en bakkekam med udsigt over den gamle bygd, og lige over for begravelsespladsen. Til vægge og gulve blev der brugt udsavede planker, og taget var tækket med spåner. Denne bygning gjorde tjeneste i omkring ti år, indtil der blev bygget en anden lige i nærheden, beregnet til at kunne betjene den stadigt stigende befolkning og derfor med to rum.

Den nye skole, der stadig bruges, var beregnet for de nyeste undervisningsmæssige fremskridt. Læreren sad på en forhøjning i den ene ende af lokalet, og mellem ham og den forreste række pulte var der et ingenmandsland, hvor afstraffelser foregik. Overfor lærerens forhøjning stod pultene på en række terrasser, så der var et minimum af skjul for krænkelser af disciplinen. Vinduerne sad netop for højt til, at eleverne kunne se ud af dem, med undtagelse af de begunstigede på sidste række.

Væggene imellem de to klasser, lille og store, var gennembrudt af to små vinduer, der sad lige overfor hinanden, så at læreren kunne se direkte ind i de smås klasseværelse og bemærke sig forseelser, som blev overset af forskolelærerinden. Som følge heraf blev freden i dennes rum sommetider afbrudt af et vredt brøl, der blev efterfulgt af læreren selv, som kom ind i klassen med spanskkrøret rettet som en anklagende finger, mod den lille lovovertræder. Det var svært at sige, hvem der var mest overrasket, lærerinden eller eleven.

Den første lærer stod over for en større vanskelighed, end Petersen havde mødt, han kunne nemlig ikke tale dansk, og mange af hans elever kendte intet eller kun lidt til engelsk. Han havde virkelig besværligheder med sine firs halvvilde urskovsbørn, som til at begynde med kun ville tale engelsk under tvang, og som anså ham for at være udlænding; Men Johnson var skotte, og han fandt ud af, at ved at bruge sit bredeste lavlandsskotsk kunne han komme nogenlunde i kontakt med dem. Og således blev resterne af det nordiske sprog, som skandinaviske indvandrere havde bragt med sig over Nordsøen for tusinde år siden, og som vi kender som "skotsk dialekt", til en hjælp for undervisningen i de newzealandske skove.

Johnsons egne sønner gik i skolen og lærte sig dansk meget hurtigere end deres skolekammerater lærte engelsk. De var tosprogede, da de forlod Mauriceville nogle få år senere.

Inspektøren bemærkede i sin rapport for året 1900: " I et distrikt som dette vil læsning altid være det vanskeligste fag at undervise i, hvor så mange af børnene kun taler en-

gelsk i skolen". Børnene var imidlertid ikke de eneste, der havde besvær med sproget. F.eks. skrev skolekommissionens sekretær i sin protokol følgende, der bærer tydelige spor af hans danske modersmål: "Mr. Sanson send ind a list of books whar needit fur use in the school, and explainet that the Longman's Reader war to take the place fur the books used befor. The parrents would not be asket to supply the children with them". (Mr. Sanson indsendte en liste over bøger, der behøvedes i skolen og forklarede at "Longman's Reader" skulle anvendes i stedet for bøger, der brugtes før. Forældrene vil ikke blive bedt om at forsyne børnene med dem).

Tilslutningen til skolen var i de første år, endog efter vedtagelsen af skoleloven, spredt og ustabil. Inspektørerne jamrede over det ringe fremmøde og truede uefterrettelige forældre med "Skulkeinspektøren" som en art bussemand. Grunden til denne utilfredsstillende tilstand var ikke, at forældrene ikke anerkendte værdien af skolegang, men derimod deres materielle fattigdom. Drengene og pigerne voksede hurtigt op, og fik tidligt indprentet nødvendigheden af at påtage sig voksnes pligter. Familierne var store, og så snart et barn var i stand til det, måtte det yde sit bidrag til familiens underhold, drengene ved arbejde i landbrug eller skov, pigerne ved husarbejde for fremmede. Regelmæssig skolegang var utvivlsomt ønsket, men var ikke altid muligt.

Hvis en engelsk dreng var blevet anbragt i skolen, ville han være blevet forbavset over sine nye omgivelser. Den første dag på en ny skole, som er frygtet af alle skolebørn, ville han finde sig midt i en ring af hørhårede hoveder, der betragtede ham med samme nysgerrighed, som de ville have vist en beboer fra en anden planet, alt imens de diskuterede hans udseende på et uforståeligt tungemål. Den nytilkomne ville imidlertid snart blive anerkendt og som en interessant fremmed på mange felter opnå en favoritstilling.

Godt ind i det nye århundredes første tiår talte børnene stadig dansk i skolegården, en skik, som lærerne mødte med vrede og forbud.

SKOVENS FARER.

På mindre end to år efter indflytningen havde mange af nybyggerne ryddet og tilsæet tilstrækkelig land med græs til at kunne holde en ko eller to samt nogle får. Køerne gav dem deres første indtægtskilde bortset fra vejarbejdet, skønt købmændene sædvanligvis forlangte, at de skulle aftage smørets værdi som varer. Den normale pris var fire pence pr. pund.

Fårene holdt man som regel for uldens skyld, ikke som salgsvare, men for dens værdi for hjemmet. Nogle af nybyggerne var uvante med dyrene, og i mangel på erfaring, måtte den bedste måde at klippe fårene på findes gennem forsøg og fejltagelser. En rejsende berettede om sin oplevelse af en skandinavisk families anstrengelser for at skille deres første, enlige får af med dets tykke frakke: Det stakkels kræ blev væltet om på ryggen, og mens faderen holdt det nede ved hovedet og børnene holdt i hver sit ben, klippede moderen omhyggeligt ulden af. Denne alvorlige operation tog betragtelig tid, og drengene må have husket den med megen morskab, da de voksede op og kom i klippehold, der kunne klare deres to hundrede dyr om dagen.

Efter klipningen blev ulden viderebehandlet og endte som garn på spinderokken, som fandtes i alle hjem, hvorefter den var rede til at blive strikket til beklædningsgenstande til familien. Hjemmevævet klæde eller vadmél, som det blev vævet i landdistrikterne i Norge og Danmark, blev ikke lavet i kolonien, men når det var nødvendigt, blev klæde fremskaffet og af kvinderne syet til tøj for mændene og børnene.

Koen var selvfølgelig af største betydning for familien og blev passet omhyggeligt. Efterhånden som arealerne øgedes, blev græsgangene indhegnet med de sædvanlige hegn, men om vinteren, når foderet blev knapt, blev dyrene sendt ud i skoven et par måneder, og derefter hentet ind igen før kalvingen. Man tøjrede så kalven nær hjemmet og sikrede sig herved, at koen ikke stak ind i skoven, selv om hegnet skulle mangle enkelte steder.

På den tid var det meste af det ryddede land små områder langs vejene, småøer af græsninger, der var overstrøet af tømmerstokke i det uendelige hav af omgivende urskov. For at man skulle kunne finde kvæget, når det gik løst i skoven, blev hvert dyr forsynet med en klokke, der var hængt om halsen på det med en laderstrop. De små træers saftige løv var strålende foder, og kvæget kom hjem fra ferien glat og fedt, men en smule vildt.

Da nu mændene så ofte var borte fra hjemmet, så hvilede omsorgen for husdyrene og for hele hjemmet og familien på kvinderne. Landet var barsk, et virvar af bakker og dale, og når vinterregnen kom med tæt, lav tåge, blev skoven et for-

ræderisk sted, selv for dem, der var kendt i den. Mænd for sommetider vild, og kvinder og børn, der alene skulle tage sig af besætningen, kunne blive borte, så man måtte søge længe efter dem. Faren var meget reel, for den vildfarne kunne risikere at gå i en retning bort fra bebyggelsen og længere og længere ind i vildniset. Da min mor var barn, for hun en gang vild i bakkerne bag hendes far's gård, og der gik nogle timer, før hun, alvorligt forskrækket og med forrevent tøj, lykkeligvis fandt Vestvejen langt fra sit hjem.

I vinteren 1885 hørte man om en ung gift norsk kvindes død i vildniset. Hendes navn var Anna Jacobsen, og hendes mand var borte på arbejde, mens hun og deres tre små børn var alene i en hytte i en meget isoleret del af bygden. En ko løb bort, og kvinden gik ud for at lede efter den, men hun lod børnene være alene tilbage. To dage senere kom en anden nybygger tilfældigvis på besøg i huset, hvor han fandt børnene sultne og fortvivlede over deres mors udeblivelse. En eftersøgning blev øjeblikkelig sat i gang, og den ulykkelige kvindes lig blev fundet. Hun var faret fuldstændig vild og var død af anstrengelserne i den tætte urskov kun få hundrede meter fra huset.

Senere samme måned blev en lignende tragedie med nød og næppe undgået i Mauriceville Vest. I en lille hytte langt oppe ad Vestvejen boede Nils Assarsen med sin kone og deres tolvårige søn. Nils var engang blevet ramt af et faldende træ, mens han arbejdede i skoven og var blevet hårdt såret. Han havde ikke råd til at tilkalde lægen, og derfor blev hans ben, der var brækket eller gået af led, ikke ordentligt behandlet, så han blev delvis krøbling resten af livet, og han måtte hump afsted, støttet til en stok. Han var derfor helt afhængig af sin kone og søn, og hvis noget af kvæget strejfede ind i skoven, plejede konen og drengen sammen at gå ind for at finde det. Ved denne lejlighed kunne de ikke finde køerne nær ved huset, så de fortsatte eftersøgningen længere borte i bakkerne ved foden af Mount Bruce. Regnen begyndte snart at strømme ned, og et tæppe af tåge, det mest frygtede vejr i New Zealands urskove, kom snigende ned mellem træerne. De to fortsatte endnu længere væk hjemmefra, men da det savnede kvæg stadig ikke fandtes, besluttede de at vende om. Pludselig dukkede omstrejferne frem af tågen og de skyndte sig frem mod dem, men blev overraskede ved, at der lød en advarende brølen fra to tyre, der havde retning mod dem. De blev klar over, at de havde forstyrret en flok vildt kvæg, og de flygtede så hurtigt, de kunne, skarpt forfulgt af de vrede vilddyr. Da de kom frem til kanten af en stejl kløft, tumlede de ned ad dens glatte sider, og forslåede og chockerede søgte de tilflugt under en væltet træstamme. Det var ved at blive mørkt, og da de under flugten havde mistet enhver fornemmelse af retning, så besluttede de at blive under træstammen indtil næste morgen. Våde og rystende stirrede de ud i natten, mens Nils hjemme i frygtelig angst humpede rundt langs kanten af rydningen og råbte så højt, han kunne, i håbet om at kunne

lede dem hjem. Da morgenen kom, kravlede kvinden og drengen op fra kløften og prøvede at finde vejen tilbage til hytten. Det regnede stadig, og himlen var helt overskyet, og i det tågede virvar af bakker kunne de ikke finde noget fingerpeg om, i hvilken retning bebyggelsen var. Hele dagen vandrede de våde og sultne gennem den dryppende skov, kravlede ned i kløfter og klatrede møjsommeligt op igen, altimens de langsomt kom længere væk fra deres hjem i retning af Tararua-højderne. Natten faldt på, og i det lange, kolde mørke krøb de sammen på læsiden af en væltet træstamme. Regnen faldt stadig, og vinterluften var skarp. Moderen led nu af udmattelse og kulde, men drengen kunne kun gøre lidt for at hjælpe hende. Deres tøj var gennemblødt, og regnen sivede ubarmhjerntigt gennem urskovstaget. Da morgenen kom, var solen stadig dækket af tågen, og det var umuligt at finde retningen mod hjemmet. Udmattede af sult og anstrengelser kæmpede de sig videre, klatrede ømme og forslåede op ad bjergsider, vaklede gennem tyk underskov og vadede i vandløb, der var opsvulmede af den kraftige regn. Efterhånden som dagen gik, indså moderen, at hvis der ikke kom hjælp før natten, så ville hverken hun eller drengen overleve til næste morgen. Måske, tænkte hun, kunne der, hvis de klatrede højere op, være udsyn, og måske kunne en åbning i skyerne give dem landkending. Idet de fandt, hvad der så ud til at være en bjergkam, klatrede og kravlede de langsomt opad. Hvert glimt, de fik gennem træerne, afslørede kun fortsættelse i andre kamme, skovklædte og udviskede af regn og tåge. Det var sent på eftermiddagen, og de lå tæt sammenkrøbne, alt for udmattede til at klatre videre, da de fra det tågede vildnis langt under sig hørte en lang, sørgmodig brølen. Moderen, der huskede sammenstødet med det vilde kvæg, knugede drengen ind til sig i frygt, men han kom besværligt på benene og lyttede intenst. Lidt efter kom lyden igen, og han vendte sig smilende mod sin moder. Ved en tidligere lejlighed havde en dreng, Niels Albrechtsen, fundet et tyrehorn, det største han nogensinde havde set. Fra dets brede åbne munding snævrede det ind i en blød spiral til en spids. Poleret og med en sølvring omkring ville det have været sådan et horn, som hans forfædre kunne have brugt, når de sad i deres vikingehaller og lyttede til skjaldene, mens de drak den liflige vin, de havde taget som bytte i klostrene i Frankrig og Spanien. Men Niels skar spidsen af hornet og fandt ud af, at han med lidt øvelse kunne lave så kraftig lyd, at den kunne høres langt ned i dalen. Det var en lang, klagende lyd, som med en afsluttende indsats af luft, voksede til et voldsomt udbrud. Niels og hans horn var uadskillelige. Den lange, brølen tone flød ned gennem dalen lige fra han tidligt om morgenen gik ud i bakkerne efter køerne og til mørket faldt på. Niels blev vældig tilfreds af at blæse i sit horn. Til at begynde med tog man Niels' monotone blæsen med smilende overbærenhed. Efterhånden blev den imidlertid trætende og derefter irriterende. De rynkede brynene og mumlede i skægget nogle ord, som ville have vakt præstens mishag, når Niels gav et udfordrende trut, mens han gik hen ad vejen. De følte sig ikke længere overbærende, der måtte gøres noget ved

dette her. Så hørte man, at fru Assarsen og hendes dreng var blevet borte i skoven. Gennem hele den første nat havde Assarsen humpet langs skovkanten, gennemblødt af den stadige regn og fra sans og samling af frygt. Han vidste, at det var nytteløst at trænge ind i urskoven i mørket. Da det første lys ikke bragte livstegn fra de savnede, tog han af sted til sin nabo. Snart var nyheden spredt rundt i bebyggelsen, og mænd, drenge og kvinder samledes for at hjælpe. Eftersøgningshold blev hurtigt organiseret og sendt i forskellige retninger ind i skoven, som fra gårdens bagside strakte sig ubrudt på skråningerne på Mount Bruce og vestpå til Tararua ryggen. Hele dagen gennemstrejfede holdene den våde skov og vendte hjem ved aftenstide, trætte og med alvorlige miner. Næste morgen tog de af sted igen. Praktisk taget hele den voksne befolkning var nu optaget af eftersøgningen. Assarsen, der hverken kunne udholde den endeløse venten eller følge med de andre, hinkede afsted gennem skoven og trak sit forkrøblede ben op ad de stejle bakkers sammenfiltrede underskov. På den tredje dags morgen indså alle, at de næppe kunne gøre sig håb om at finde kvinden og drengen i live, for selv den mest hårdføre mand ville være udmattet af de kolde nætter og af at være udsat for den uophørlige regn og den kolde sydvestvind. Som et sidste forsøg besluttede de at gå til Mount Bruce's højere kamme, skønt det syntes usandsynligt at de forsvundne skulle være klatret så højt. Alle de ældre drenge hjalp deres fædre med eftersøgningen og mellem dem var Niels Albrechtsen. Med sig havde han selvfølgelig sit horn, og ved denne lejlighed havde han lov at bruge det uden at risikere en ørefigen. Mændene vidste, at dets lyd ville bæres længere væk end deres stemmer. Mens eftersøgerne langsomt drejede mod Mount Bruce's højeste kam, fortsatte Niels med at blæse, og det var den lyd, som, dæmpet af afstanden og bevoksningen, blev hørt af de eftersøgte. "Hør, mor", hviskede drengen, "Det er Niels Albrechtsen med sit horn!". De råbte begge så højt, som deres svage stemmer tillod. Hornets toner blev kraftigere, og snart blev deres råb hørt, og mændene kom løbende op imod dem. Moderen, der var meget svag og afkræftet, blev transporteret på en bære, mens drengen kom op på en bred ryg. Han fik kun ringe mén af sin ilddåb, mens der krævedes mange dages hvile og omhyggelig pleje, før hans moder havde genvundet sin styrke.

Endnu mange år efter, at Assarsen var død og drengen var taget hjemmefra, boede den gamle dame alene i den lille hytte på bakken. Hun opnåede en høj alder, og jeg husker hende som en meget gammel dame, der vandrede de tre miles til landsbyens kirke eller butik. Hendes hurtige bevægelser og klare blå øjne i det brune, rynkede ansigt viste hendes lille krops forbavsende vitalitet. Mangen en gang kom hun inden for hos os for at sludre med mor i sit hurtige, høje stemmeleje over den uundgåelige kop kaffe.

KIRKEN.

Alle danskerne i bygden var lutheranere, og det var nordmændene, som boede på North Hill også i starten.

I Danmark var den lutherske kirke den etablerede statskirke, og den spillede en betydelig rolle i befolkningens tilværelse. Dens biskopper og præster var ikke blot kirkens tjenere, men ansås samtidig for at være regeringens embedsmænd, der havde en ikke ringe autoritet. Det var ikke usædvanligt for den at tage aktivt del i politik. Forløberen for dansk indvandring i New Zealand, Ditlev Gothard Monrad, havde, som tidligere nævnt været både biskop over Lolland og Falster samt statsminister. Landsbypræsten, en studeret mand, var midtpunkt i og leder for sin flok, rådgiveren for deres problemer og dommer over deres forsømmelser.

De skandinaviske immigranter i New Zealand følte i de første år afbrydelsen af forbindelsen til kirken som et dybt savn, de manglede en, der kunne lede dem både åndeligt og verdsligt. Deres religion havde været en del af hverdagslivet, og for dem var et land, hvor religionen var noget, som folk selv måtte tage sig af, et begreb, der var lige så fremmed som de nye omgivelser var.

Mens indvandrerne boede i Scandinavian Camp, havde de accepteret lærerens medvirken ved kirketjenester som barnedåb og begravelser, han var en lærd mand, og det havde man respekt for. Skønt de vidste, at han ikke var dybt religiøs, havde de været glade for at komme til gudstjenester, hvor han var lægprædikant. Men ude i bygden havde de ingen, der kunne forrette gudstjenesten. Isolerede som de var fra den nærmeste by af mange miles, somme tider helt upassable veje, fik de end ikke besøg af en engelsk gejstlig, og selv om sådant havde kunnet lade sig gøre, ville de kun have fået ringe hjælp af Den Engelske Kirke, hvis skikke og afvikling af gudstjenesten såvel som også sproget var fremmed for dem.

Mindelser om deres kirkelige liv var en naturlig del af nybyggernes dyrebareste erindringinger om hjemlandet. Som Jens Lyng siger: "Hvem af dem havde glemt den dag, da mor tog dem i hånden og for første gang tog dem med til den lille landsbykirke, ved hvis mure deres forfædre, så langt tilbage, man kunne mindes, var blevet stedt til hvile; eller konfirmationsdagen, hvor de for menighedens åsyn havde bekendt deres lutherske tro, og aflagde løfte til Gud om altid at ville leve et kristent liv; eller for de giftes vedkommende den dag, da de knælende foran alteret aflagde det hellige ægteskabsløfte".

Den første forbindelse, Mauricevillefolkene fik med kirken i de første år, var en sjælden visit af en ældre missionær ved navn Abraham Honoré, som var dansk født, og som kom til New Zealand i 1848, udsendt af det nordtyske missi-

onsselskab for at gøre tjeneste hos maorierne. I mange år havde han arbejdet sammen med J.F.H. Wohlers på Raupuke Island og havde senere haft ansvaret for hele missionsarbejdet fra Dunedin og sydpå. Han kom senere til Nordøen, og da de skandinaviske immigranter var ankommet, følte han det som sin pligt at besøge dem, når han kunne og prædike for dem i deres eget sprog. At komme hele vejen rundt til de spredte bebyggelser, krævede lange rejser i urskoven i al slags vejr, men Honoré gjorde med glæde tjeneste uden tanke på belønning. Han var fuld af respekt for nybyggerne, som med glæde åbnede deres dør for ham og med taknemmelighed modtog hans forkyndelse, skønt de formularer, han anvendte, var forskellige fra dem, de var vant til fra deres egen lutherske kirke. Det var en begivenhed for landsbyen, når den gamle præst kom traskende hen ad stien, på sin gamle, grå hest, "schimmel", og folk samlede sig for at høre på ham og for at fremstille deres børn til dåb.

Honoré stammede fra franske huguenotter. Hans forfædre var flygtet til Fredericia i Danmark efter tilbagekaldelsen af ediktet fra Nantes, da Danmark sammen med de øvrige protestantiske lande i Europa fik et tilskud af Frankrigs bedste blod. Navne på andre danske immigranter som f.eks. Legarth, du Fresne og de Vantier vidner om lignende oprindelse.

Honoré's sjældne besøg var inidlertid ikke nok til at klare nybyggernes savn. Mange af børnene i de fjernere beboelser voksede op, udøbte og ukonfirmerede, og hvis der forekom dødsfald, måtte de efterladte ofte lægge deres kære i uindviiede grave i de spredte rydninger, uden den trøst, en kirkens tjener kunne have ydet.

Det var en dag i 1878, fem år efter oprettelsen, at bygden blev helt elektrisk over uventede nyheder: "En dansk præst er kommet." Fra alle dele af dalen trængtes mænd, kvinder og børn for at møde ham. Den nyankomne var pastor Georg Sass, en lutheransk præst, som havde gjort tjeneste i den skandinaviske menighed i Queensland, som han havde forladt for at prædike for sine landsmænd i New Zealand.

Udgangspunktet for Sass's arbejde for syv tusinde lutheranere, der var spredt ud over det store område mellem New Plymouth, Napier og Wellington, havde været Norsewood. Derfra var han rejst til fods og på hesteryg gennem The Seventy Miles Bush; kæmpende sig gennem svulmende vandløb, og ad mudrede skovstier, besøgte og forrettede han gudstjenester i enesomme lejre og landsbyer, indtil han til sidst nåede vor bygd.

Her følte folk, at de i den høje, sortkjolede præst havde fået et stykke af gamle Danmark. Køn og stærk som han var, passede unge Sass godt med skovbygdens barske baggrund. Han bragte med sig den gamle kirkes religiøse trøst, og genskabte folkets åndelige hengivelse. De gamle bibler med deres

gotiske bogstaver blev hentet frem fra gemmerne sammen med salmebøgerne, og folk mødtes til gudstjeneste i hinandens hjem, eller hvis disse var for små til menigheden: i fri luft under skovens træer. Sass berettede senere:

"Rygtet om min ankomst gik som en løbeild fra den ene bebyggelse til den anden, og uanset hvilken ugedag, jeg ankom til et sted, så mødte indbyggerne frem i et antal, der overskred private hjemms muligheder. Det var et mærkeligt syn hen imod aften at se mænd og kvinder dukke op, hver udstyret med et lys i en flaske, så at de efter gudstjenesten kunne finde vej hjem ad den mudrede skovsti. Unge mænd med skæg og gifte kvinder blev konfirmeret, og mødre kom langvejs fra for at få deres børn døbt."

Sass nævnte en typisk scene, da han døbte syv børn fra to isolerede familier. Børnene stod barfodede med foldede hænder, hver afventende sin tur ved døbefonten, som bestod af en trebenet taburet, der bar et vandfad.

Pastor Sass' første visit stimulerede i den grad folkene i Mauriceville, at deres tanker umiddelbart gik i retning af at få deres egen kirke. Så stor var imidlertid deres fattigdom, for de sled med at klargøre jorderne og med at forsørge store og voksende familier, at deres ønsker først i 1882 begyndte at tage rigtig form. Der blev sammenkaldt til møde, og her blev samlet penge nok fra deres knappe overskud til at retfærdiggøre en igangsættelse af byggeriet. De fik forærende en stejlt stigende grund over for skolen, og her blev kirken bygget -resultatet af opofrelse og store afsavn. Nede ved Mangapakihi lige over vejbroen nær Gundersen, byggede Henry Aulin og hans bror Niels et vandhjul, der kunne drive et lille savværk, som kunne save tømmer til byggeriet af stammer, der blev fældet i den nærliggende skov. Frivilligt arbejde gjorde resten. Den 24. august 1884 blev den nye kirke med 150 siddepladser indviet af pastor Sass, og fra den fyldte bygning lød de kendte salmer, da nybyggerne endelig kunne deltage i en gudstjeneste helt, som de havde været vant til i det gamle land.

Kirkens indre var ganske enkelt. Der var en lang række kirkestole af træ på hver side af midtergangen, som mændene sad på den ene side af og kvinderne på den anden. I midten af koret var der et alter, hvis tæppe på forsiden bar et hvidt kors. Over alteret var et farvetryk af maleren Carl Blochs billede af Jesus, der står med hånden på et barns hoved, et meget nordisk hoved med blå øjne og gult hår. Det var skænket kirken af Niels Nielsen; originalmaleriet kan ses på Frederiksborg slot.

Kirken var i mange år samfundets sociale midtpunkt. Foruden de årlige sportsstævner, var de kirkelige højtider som jul og konfirmation tilbagevendende milepæle. Fra alle dele af bebyggelsen samlede folk, nogle kom til hest, men de

fleste til fods. En vandretur på adskillige miles, ad simple spor i skoven anså de ikke for noget særligt. At komme til søndagsgudstjeneste gav samtidig mulighed for udveksling af nyheder og snak, og til at hilse på venner, der for en tid var på vejarbejde eller boede i skovarbejderlejligheder. Ned ad den lange North Hill kunne man så se en hel procession af mennesker: De lyshårede piger og unge mennesker i søndagsstadsen, pludrende og leende, som de dansede afsted foran de ældre, der spankulerede mere adstadigt med biblen og salmebogen under armen, moderen med sit fineste, broderede forklæde og naturligtvis hovedklæde, faderen i nobelt sort. Efter gudstjenesten kunne man ved kirkedøren høre et babel af forskellige, danske, norske og svenske dialekter.

I den lutherske kirke er årets store højtidsdag konfirmationen og den er en lige så naturlig ceremoni som dåben. Den blev mødt med alvor både af de unge og deres forældre. Det fulde medlemskab af kirkesamfundet får man ikke som en selvfølgelighed, man må lade sig underkaste en eksamination i menighedens påhør og dermed bevise, at man har et passende kendskab til sin religions grundsætninger.

Nordmændene, der var lidt isolerede af North Hill, som var vejløs endnu i mange år, dannede en selvstændig, national enhed og oprettede deres egne kirker. I løbet af halvfjerdserne havde de været besøgt af en norsk metodistprædikant ved navn Edward Nielsen. Selv om de anskuelser, hans sekt havde, afveg fra den lutherske kirkes, som de egentlig tilhørte, så havde nordmændene ikke anden mulighed for tilfredsstillelse af deres åndelige behov, for den lutherske kirke ved Mauriceville West var endnu ikke oprettet på den tid. Som følge deraf var Nielsen, der var afholdt af alle, i stand til at oprette en menighed af skandinaviske metodister, eller Wesleyanere, som de normalt kaldtes på den tid. Den 9. juli 1881 åbnede de deres kirke, den første i The Forty Miles Bush.

Den danske lutherske kirke i Mauriceville West og den skandinaviske Wesleyanske kirke i Mauriceville North viser en interessant, men klar forskel i arkitektur. Den førstnævnte er kronet af et solidt, firkantet tårn, der er en mindelse om de store tårne med trappegavle, man finder på danske landsbykirker, som var beregnet til at tjene som tilflugtssted for samfundet i tider med fjendtlig invasion. Sådanne tårne var derimod ikke nødvendige i Norge, hvor klipper og bjerge udgør nationens fæstningsværker, og kirkerne blev bygget med spidse spir, der passede fint til en baggrund af bjergtinder. Mauricevilles nordmænd lod derfor deres kirke krones af et tilspidset tårn, der mindede om arkitekturen i hjemlandet.

En deltager i åbningshøjtideligheden bemærker: " Den har et om ikke imponerende så dog tiltalende udseende. Det mest tilfredsstillende er at se kristendommens fremskridt hos skandinaverne. De kommer godt ud af det sammen og frembyder en enkel og from religion, der sjældent ses i nutidens over-

fladiskhed og formalisme. Bygningen kostede, inclusive arbejdskraft og kontante bidrag 149£ 17 sh og 0 d. Kirken var helt fyldt. Mr. W.G. Thomas fra Grayton prædikede, og Mr. Christoffersen oversatte for en menighed på 120 personer. Kollekten indbragte 6 £ 0 sh og 2 d. "Gæsten bemærkede sig den skik, at mændene sad til højre for midtergangen, mens kvinderne med deres kulørte hovedtørklæder sad til venstre. I løbet af dagen blev der holdt tre gudstjenester, der ialt tog otte timer.

Indtil folkene fra hovedbygden havde fået deres kirke færdig, hørte de til kirken i nord, så deres børn måtte gå fem miles eller mere for at komme i søndagsskole. I de senere år blev der bygget en luthersk kirke i Hastwells omkring en mile nord for den Wesleyanske kirke; gudstjenesterne blev forrettet af præsten fra Mauriceville West.

Dette var Mauriceville kirkernes storhedstid, folk var fromme, præsterne knyttet til deres menighed og ansete som ledere i samfundet. Til dem kunne folk henvende sig for at få råd eller trøst, når de havde vanskeligheder. Præsternes løn var lille, og de fleste af dem var nødt til at drive lidt landbrug for at kunne forsyne deres familie. Et tilbageblik viser, at man i høj grad må påskønne det trofaste arbejde, de gjorde for deres menigheder. Efter tur ydede Georg Sass, Edward Nielsen, Johannes Legarth, Mads Christensen og Ditlev G.M. Bach hele deres arbejdsindsats for deres landsmænd. Da skandinaverne i de senere år begyndte at flytte ud af bygden, og da materiel rigdom, således som det ofte sker, medførte et vist mål af åndelig ligegyldighed, så blev kirkens kamp for at bestå stadig mere alvorlig. Den sidste præst i Mauriceville var D.G.M. Bach, som i 1911 var blevet kaldet fra Nebraska i USA til menigheden her. Hans afrejse i 1916 til missionsarbejde i Japan markerede standsning af regelmæssige gudstjenester i kirken, men i perioder blev der aflagt visit af præsten fra Palmerston North.

LEJRLIV OG MUSIK I URSKOVEN.

Knøsene i den første newzealandske generation voksede op, vante til urskoven og skovarbejde, og blev derfor gode tømmerhuggere. Med færdiggørelsen af hovedvejen til Napier og senere (i 1886) af jernbanen, som bandt denne by sammen med Wellington, gik det rask med bebyggelsen i The Forty Miles Bush. Det gav et konstant behov for dygtige skovarbejdere, der kunne påtage sig at rydde store arealer. En stor del af dette arbejde i Wairarapa og i Hawke's Bay distrikterne blev gjort af skandinaverne.

Da de hjemlige afsnit var skovet, var der ikke arbejde nok til de store mængder af unge mænd, der voksede op, og de drog ud for at tage det arbejde, der bød sig i skovområderne.

Mens vore nybyggere arbejdede om kap med tiden for at rydde skoven på deres egne jorder, havde de et handicap i deres isolation, for der kunne ikke etableres savværker i dalen. Vejene kunne ikke passeres af vogne, og bjergskråningerne var i hvert fald for stejle til at man kunne slæbe tunge læs. Hele den imponerende skov, der omfatter tusinder af acres med fine bestande af rimu, matai og totara, blev skåret i stykker og derefter ødelagt i serier af afbrændinger. I nabo-distrikterne Hastwells, Kaiparoro og Mount Bruce, hvor vejene ikke var så stejle, var der blevet anlagt savværker før alt det gode tømmer var gået tabt, og skarer af unge fra Mauriceville havde fået arbejde der. Andre fik deres egne parceller i urskoven og begyndte at kultivere dem, som deres fædre havde gjort. I løbet af en generation var skandinaverne spredt mellem de britiske nybyggere ud over hele The Forty Mile Bush, langt ud over grænserne for deres egen bebyggelse.

Skovarbejdet var hårdt og farligt. Fældningen skulle ske i vintermånederne og være færdig i oktober, så de fældede træer kunne tørre i løbet af sommermånederne og være klar til afbrænding i februar og marts. Tilværelsen i en skovlejr var ikke altid behagelig på grund af vinterens kraftige regnskyl, men mændene var vant til betingelserne og accepterede dem som en selvfølge. De store sværme af sandfluer og myg var nok det vanskeligste at vænne sig til, de hjemsøgte den regnvåde skov og overfaldt i store sværme arbejderne. På trods af, at mændene bar net, var disse insekters stormangreb så alvorlige, at der var tilfælde, hvor folkene blev drevet væk fra deres arbejde.

En god skovarbejder kunne rydde en acre med normal bevoksning på to dage, eller omkring halvtreds acres i løbet af vinterens tre måneder. Betalingen var mellem 20 og 26 sh per acre, men så skulle han selv betale kost, udrustning og værktøj. En mand, der vendte hjem fra en vinters farligt arbejde med 50 £ anså sig selv for at være tilpas heldig. Alle træer op til fire fod i diameter blev fældet, men rimu træerne måtte fældes, lige meget hvor tykke, de var. Hvis de fik lov til

at stå, blev de dræbt af ilden, og de småbitte, tørrede blade satte sig i fårenes pels, og da de var vanskelige at fjerne, nedsatte de uldens værdi betydeligt.

Når et stort træ skulle fældes, kunne man spare arbejde ved at hugge ti fod eller mere over jorden, hvor stammens indsnævring havde nedsat dens diameter til en bekvem størrelse. Skulle der hugges nær ved jorden, rejste man et simpelt stillads, som tømmerhuggeren kunne stå på, men det var upraktisk for større højder, hvor man så brugte en "jigger". Det var en solid planke, en fod eller mere bred og i den ene ende forsynet med et jernbeslag, der i enden bøjedede svagt opad. Der blev skåret et hak i træstammen i den ønskede højde, jernbeslaget passede ind i det, så planken strittede vandret ud fra træet, og på denne afgjort usikre platform stod tømmerhuggeren, imens han huggede igennem træet. Den erfarne skovmand vidste naturligvis nøjagtigt, hvorledes træet ville falde, og han anbragte hugget og "jiggeren" således, at han kunne blive siddende, fri af det faldende træ. Hvis der skulle hugges højt oppe på stammen, brugte man to "jiggere", idet tømmerhuggeren stod på den ene, mens han skar et hak i stammen til den anden højere oppe, og således fortsatte han, indtil han havde nået den ønskede højde. Det var uden betydning, at denne metode efterlod høje træstubbe, det vigtige var, at få fjernet trækronerne, så sollyset kunne komme ned til jordoverfladen.

Det, at der skulle anlægges veje gennem distriktet, gav udbud af vejarbejde, og grupper af skandinaver blev organiseret for at tage dette arbejde. Sjakkene boede i vintermånederne i telte på arbejdsstederne, og somme tider var mændene ledsaget af deres kone, som tog sig af madlavningen. Disse lykkejægere havde forskelligt held, afhængigt af vejrliget, landskabets karakter og skovens beskaffenhed ad den rute, som vejen skulle følge. Først skulle træerne fældes, stammerne skæres i stykker og fjernes fra vejlinien i ca. 10 m bredde. Så skulle de kæpemæssige stubbe enten fjernes eller skæres væk i en bestemt dybde under jordoverfladen, og endelig skulle udgravnings- og udfyldningsarbejdet gøres med skovl og trillebør. Hyppigt kunne den, der havde organiseret sjakkene, og som var ansvarlig for deres aflønning, slutte en vinters arbejde på en vanskelig strækning uden udbytte til sig selv.

En forfatter omtaler sine oplevelser i en skandinavisk skovhuggerlejr og sin forbavselse over den måde, som mændene morede sig på: "Det bedste hold skovarbejdere, jeg nogen sinde har haft at gøre med, var newzealandskfødte unge fyre fra en dansk bebyggelse. De arbejdede altid bravt hele ugen, men i stedet for at hvile på den syvende dag, plejede de at tage på kvægjagt mange miles borte mellem de afgrundsfulde bjerge, og efter en hel dags hård og udmattende klatren om i urskoven, kom de muntert ad det lange spor til lejren, på ryggen havde de den mest forbavsende byrde af godt kød, som fik dem til at se helt pukkelryggede ud."

Det var mens nogle af vore Mauricevillemænd var i en af disse skovarbejderlejre, at en interessant episode fandt sted. Peter Mortensen, der lige som sin lillebror "Sorte Peter" fra Mallemskov, var en dygtig skovarbejder og en ivrig jæger, kom en aften brasende ind i lejren i stor ophidselse. "Ser I," forklarede han, "jeg har skudt Satan, med horn og det hele". Det blev imidlertid klart, at Peter ikke havde vundet udødelighed ved at gøre menneskeheden en så stor tjeneste. Han havde skudt sin første hjort. Uden tvivl var dette dyr en af forløberne for den invasion i skovområderne, som fandt sted af efterkommerne af de tre "Royal Albert" -hjorte, der blev udsat af C.R.Carter ved East Tarahati i 1863. Dyrene udbredte sig hurtigt i The Seventy Miles Bush, først anså man dem for at være værdifulde jagtobjekter, senere blev de en ødelæggende pest. Nybyggerne skød tusinder af dem, i begyndelsen med risiko for at blive straffet hårdt for krybskytteri, men senere for at få belønning for deres udryddelse.

De lange vinteraftener i skovlejrene blev tilbragt med at fortælle historier, hvilket danskere altid kan lide, samt med at spille kort og synge. Især i den første tid, inden de gamle sange hjemmefra var glemt, holdt mændene af at synge i kor. En rejsende, der havde opholdt sig i en dansk lejr i The Forty Miles Bush, fortæller, at en af hans mest uforglemmelige oplevelser i New Zealand var at høre folkesange sunget i vintertusmørket af en stor forsamling.

Kortspil var mest populært, og man hengav sig til det med stor fornøjelse. Mange danske spil, som nu forlængst er glemte, blev spillet, men det almindeligste var "euchre". En anden rejsende beretter: "Før jeg trak mig tilbage, overværede jeg, hvordan nogle skandinaver, der havde deres lejr i nærheden, spillede det ædle spil "euchre", og jeg var forbavsset over den videnskab disse grove håndens arbejdere lagde for dagen....en beregning og kendskab til spil, som vi normalt ikke tillægger den arbejdende klasse."

Den samme forfatter, der havde bemærket den energi, som mændene lagde for dagen ved at jage på deres hviledage, bemærker yderligere: "Det var meget forbavsende at komme til deres lejr på en våd dag. De små telte lå spredt rundt om i skoven med stor afstand, og i hvert af dem kunne man se en af "The Scandies" øve sig, helt uafhængigt af de andre på sit instrument i den danske kolonis messingorkester. Somme søndage kunne orkesteret, når jagten var ovre, gå op på et højt bjerg og spille - denne gang i harmoni - til glæde for alle lejre indenfor hørevidde. De var følsomme mennesker, disse danskere. I naboprovinserne havde adskillige af dem en vinter ryddet småarealer, der stødte op til deres egen jord, og da man så var kommet godt ind i den varme årstid, var det på høje tid at få brændt de fældede træer af. Der lå imidlertid nogle træhytter, der tilhørte andre nybyggere, i den retning, branden måske kunne tage, og ingen brød sig om at tage ansva-

ret for at nedbrænde en af disse hytter eller for at være skyld i en ufuldstændig afbrænding af naboens fældede skov, hvis alt ikke gik som det skulle. Det var helt givet, at arealerne på en eller anden måde skulle afbrændes, og alle var meget bekymrede, indtil en af dem fik en lys ide. Han fik fat i noget tørt, råddent træ, og helt uset af alle tilbragte han nogle timer med at eksperimentere med at bruge et læseglas som brændeglas. Tilfreds med ideens praktiske muligheder anbragte han om aftenen omhyggeligt den nødvendige opstilling og tog tidligt næste morgen på indkøb i nærmeste by. Da han senere vendte tilbage til skoven, var alt godt afbrændt, og ingen skade var sket."

Det er vaskeligt at forene en så føjelig etik med en musikalsk sjæl, og forfatterens historie må derfor tages med et vist forbehold, men hans bemærkning om Mauricevilles mes-singorkester er rigtig nok. Det blev dannet i Mauriceville for at skaffe passende musik til sportsstævner, udflugter og lignende lejligheder. Ingen anden end dirigenten havde egentligt kendskab til orkestermusik, men hver af de unge mennesker valgte eller fik tildelt et instrument og arbejdede, som før nævnt, med sit instrument i skoven og fik meget tilfredsstillende resultater. Den sidste dirigent, Edward Larsen, holdt orkesteret i live i mange år, indtil udvandringen af de unge mænd fra kolonien ikke længere gjorde det muligt at skaffe tilstrækkelig mange musikere.

Selskabelige fornøjelser blev, efter at den nye skole var åbnet, afholdt i den gamle skolebygning, der var gjort anvendelig til koncerter og dans, og som praktisk talt kom til at virke som forsamlingshus. Baller i den gamle skole blev afholdt under, hvad der kunne kaldes, lidt forstyrrende omstændigheder, i det mindste set fra en besøgendes synspunkt. En af de tidligere lærere havde nemlig været en ivrig biolog og havde i glaskrucker samlet og præserveret et fint udvalg af de mest frygtindgydende insekter og dyr, som kunne findes. Da skolen flyttede til sin nye bygning, blev disse glas stående på en lang hylde langs væggen, hvilket betød, at tilskuerne, der sad på bænke omkring dansegulvet havde en række af tusindben, edderkopper, firben og andre præparater i nakken.

Skolopenderen er et af de mere opsigtsvækkende insekter, man kan møde i bush'en. Skønt den kan give et skarpt lille stik eller bid, er den et harmløst dyr, der beskyttes af sit chokerende udseende. Danskerne kaldte dem skorpioner skønt de slet ikke har noget med skorpioner at gøre. Jeg husker tydeligt en nat i bush'en, hvor Peter havde trukket et stort, halvråddent stykke træ hen til ilden. Han satte sig så ned og varmede fredeligt sine tær og stoppede sin pibe, da Olaf pludselig udbrød: "Sikken en skorpion". Peter kiggede ned og fik øje på en stor skolopender, der kravlede op ad hans skjorte med følehornene viftende lige ud for hans hage. Peter slog den nydeligste baglans kolbøtte, man kunne ønske

sig at se.

Ved de første koncerter spillede man naturligvis danske stykker, men efterhånden som årene gik, blev det almindeligt og virkelig nødvendigt at medtage nogle engelske numre. Den sidste koncert, hvor en dansk sang blev sunget var i 1911, da skolebørnene - selv om en stor del af dem var engelske - sang den gamle danske, patriotiske sang "Vift stolt på Kodans bølge". Det var en overraskelse og glæde for de gamle.

"Den tapre Landsoldat", "Det var en lørdag aften", "I Danmark er jeg født" og andre gamle favoritter var tidligere faste numre på programmet, og i høj grad værdsat af publikum, som, sang med af fulde hjerter. Men efterhånden som tiderne skiftede sneg også engelske julesange og lokale spøgefuldheder og gåder sig ind. Branderne var ikke særlig åndrige eller vanskelige, og det er måske nådigt, at kun enkelte har fæstnet sig i hukommelsen.

En mærkedag for den lokale underholdnings fremskridt var Hans Larsens fremskaffelse af den første fonograf. (Hans Larsen var jo det første indvandrerbarn, der blev født på Sømø-øen efter "Englands" ankomst.) Denne vidunderlige maskine med det store horn og de cylindriske valser kunne holde hele salen tryllebundet. Senere kom "Den store, amerikanske biograf", hvor mange af indbyggerne for første gang så levende billeder. Dette rejsende selskab, som turnerede i de indre landdistrikter, var populært. Fremvisningsapparatet blev drevet af en larmende gasmotor, og billedederne var blinkende, hoppende, uklare - og vidunderlige!

URSKOVEN KRÆVER OFRE.

Mens bygdens isolation udviklede en følelse af selv-tillid og fællesskab, så havde den dog sine alvorlige ulemper, hvoraf den alvorligste var manglen på lægehjælp i tilfælde af ulykker eller sygdom. At hente en læge fra Masterton til Mauriceville kostede 5 £ og til Eketahuna blev det 10 £. Denne næsten uoverstigelige udgift betød, at man undlod at tilkalde læge i mange tilfælde, hvor det var nødvendigt. Ofte ventede man håbefuldt med at tilkalde hjælp, indtil det var for sent. Smitsomme sygdomme som f.eks. difteri og skarlagensfeber gik som en uhindret svøbe gennem bygden, efterladende hjem, der sørgede over mistede børn. Vanskelige fødsler blev ordnet af venner, der fungerede som jordemødre.

I de fleste samfund er der personer, der er indstillede på at ofre sig selv for andre uden at tænke på egne interesser. I Mauriceville var denne person Mrs. Walter Chisholm, der var gift med den lokale købmand, og som var den eneste englænder i bygden. Der var næppe en familie, der ikke skyldte hende taknemmelighed. Hun fandtes altid, hvor der var sygdom eller vanskeligheder, gennem sit kendskab til praktisk sygepleje og sit smittende humør reddede hun mangt et liv og hjalp mange familier.

Arbejdet i skoven medførte uvægerligt ulykker og skader, som i mange tilfælde kun blev behandlet med utilstrækkelige midler, der tilfældigvis fandtes i hjemmet. En hel del mænd blev dræbt eller varigt invaliderede af faldende træer.

Nybyggerne arbejdede ofte alene, og hvis der skete en ulykke, kunne der godt gå lang tid, før den tilskadekomne blev fundet. Peter Hansen, der boede i Mangaone blokken, var ved at fælde et træ, som i faldet drejede væk fra den beregnede retning, og idet det drejede rundt, ramte det ham i ryggen og lammede derved begge hans ben. Langsomt fik den sårede mand sig trukket mod hjemmet gennem skoven, indtil han udmattet af smerte og anstrengelse måtte give op. Hele dagen lå han hjælpeløs i regnen, og mørket var faldet på, før eftersøgningsfolkene fandt ham og tog sig af ham.

Isakson ryddede skov alene på sit afsnit, der senere blev kendt som Roigaard's, på Jackson's Road. Mens arbejdet stod på, camperede han i skoven, og en ung fyr bragte ham forsyninger hver week-end. En dag fandt den unge mand det meste af den forrige uges mad urørt. Han var klar over, at der måtte være sket Isakson en ulykke, og han begav sig ind i skoven, hvor han efter nogen tid fandt manden ligge frygteligt tilredt under et faldet træ. Ulykken måtte være sket nogle dage før, men han var stadig i live. Der blev hentet hjælp, og den ulykkelige mand blev båret til bygden, men han døde senere.

Oscar Johansson undgik døden på mirakuløs vis. Han var

en stor svensker, der havde jord på en bakke, som endnu kendes som Johansson's Rydning, der ligger over den slugt, hvor Ruamahunga dukker frem fra Tararua's bakker. For at komme til sit hus, måtte Johansson gå ned ad den stejle skrænt til floden og derefter klatre op ad en snæver klippesti på den anden side. En regnfuld dag havde han en sæk mel på ryggen, og da han gik op ad stien, gled han på de våde sten og faldt på hovedet ned i den stenede flodseng. Da han kom til bevidsthed, var det mørkt, og han hørte pibende lyde og følte mange små fødder, der løb hen over hans krop. Efterhånden som hans tankevirkosomhed kom tilbage, blev han klar over, at ved et usandsynligt held, var han i faldet landet på ryggen, således at melsækken havde afbødet sammenstødet med klipperne i floden og derved reddet hans liv. Sækken var gået itu, og mens Oscar lå bevidstløs, var rotterne kommet til og holdt festmåltid på dens spredte indhold.

Når en læge endelig kom til bygden, var hans tilstedeværelse en virkelig begivenhed, og alle, som mente, at de havde brug for råd, drog fordel af hans tilstedeværelse. Lægerne fra Masterton var vellidte og respekterede af vore folk, de var i almindelighed venligt interesserede i deres skandinaviske patienter og lærte sig endog nogle få ord af deres sprog. Som lille pige løb min mor engang efter sin mor, og råbte: "Mor, mor, kedlen koger over", men så opdagede hun til sin forskrækkelse, at hendes mor stod og talte med en engelsk fremmed, selveste lægen. Han ville vide, hvad pigen var så optaget af, og slået af ligheden med de tilsvarende engelske ord, lærte han sig dem. Når han senere kom på besøg, indledte han altid med spørgsmålet: "Koger kedlen over" - så var han sikker på at blive inviteret indenfor til en tår kaffe.

I et så tæt sammenknyttet samfund var fødsel, ægteskab og død næsten et familianliggende for de øvrige beboere. Næsten hele bygden samledes til bryllup og begravelser. Der var skikke fra det gamle land knyttet til begravelser, som ikke mere iagttages. Når kisten blev båret ad skovstien eller kørt hen ad vejen, gik der unge piger foran med grønne kranse og med kurvefulde af grønt, som de strøede på vejen. Foran hvert hus var vejen dækket af grønt løv og grene, mens familiemedlemmerne stod i vejkanthen, tavst afventende, at de kunne slutte sig til følget, når det passerede. Ved graven var jorden dækket med grønne grene for at fjerne noget af barskheden.

Da de første nybyggere ankom, var der ikke nogen offentlig kirkegård, og som før nævnt, fandt begravelserne sted i uindviet jord forskellige steder i bygden. Senere anviste regeringen ti acres af den jord, der var reserveret til undervisningsformål, til begravelsesformål, og her var der kirkegård indtil 1887. Folk kunne ikke lide stedet, og ønskede at følge den danske skik at have begravelserne i umiddelbar nærhed af kirken. Et andragende blev sendt til regeringen, og

den danske konsul, Mr. Christian J. Toxvard, der praktiserede som arkitekt i Wellington, brugte sin indflydelse, så der blev givet tilladelse til køb af en halv acre ved siden af kirken til brug som luthersk kirkegård. Indvielsen fandt sted den 27. november 1887 og den første begravelse skete den 18. april det næste år. De som døde skulle nu ikke længere hvile på en kold, ensom bakkeside, men blev begravet tæt ved kirken, hvor slægtninge og venner kunne besøge gravene og pynte dem med blomster, når de om søndagen kom til gudstjeneste. Hver grav blev markeret med en håndlavet totara-planke hvorpå der var indskåret den afdødes navn og som regel ordene: "Født i Danmark - død i New Zealand" med de tilhørende datoer. Meget ofte fortalte en række navne på en mindre planke om familietragedier, hvor flere børn var døde i en epidemi, hvor lægehjælp var umulig at skaffe eller var nytteløs.

FORFATTER OG DIGTER.

Kun få af skandinaverne havde haft mulighed for at få nogen særlig grundig skolegang i deres hjemlande. De kom fra ydmyge hjem, hvor det forventedes af dem, at de fra en tidlig alder skulle hjælpe til familiens underhold, så de kunne kun tilbringe en begrænset tid i skolen. Livsbetingelserne i New Zealand gav kun få muligheder for at forbedre stumperne, man havde med hjemmefra. Som en følge heraf, er det kun de indvandrere, der havde en uddannelse hjemmefra eller som bosatte sig i byerne med disses større muligheder, der har kunnet sætte sig spor i det kulturelle liv.

Livet som skovhugger var alt for fysisk udmattende til at levne plads til hverken litterære eller andre kulturelle interesser, og som det er blevet nævnt: de som havde interesse og baggrund for sådant, fandt sig mentalt udrustet til at kunne udholde savnet og isolationen, der var uløseligt forbundet med livet i The Seventy Mile Bush. Den eneste chance, vore nybyggere havde for at mestre bare grundreglerne i Engelsk, var at møde i skolelærerens hytte, når de kunne, for i lampelyset at gennemgå den begynderbog, man brugte i skolen, eller at få deres børn til at gennemgå dagens lektie med sig om aftenen.

Bortset fra bibel og salmebog var der næsten ingen bøger mellem de få ejendele, som emigranterne kunne have med sig hjemmefra, og savnet af dansk litteratur føltes stærkt. Præsternes forsøg på at fylde dette savn, førte til fremkomsten af nogle små tidsskrifter på dansk, som cirkulerede mellem beboerne i hele den skandinaviske bygd.

Det første af disse skrifter var "Brevduen", der blev udgivet af pastor Edward Nielsen, der dengang boede i Mauriceville. Den beskrev sig selv som et "religiøst skandinavisk månedsskrift for skandinaver i New Zealand og Australien". Hver udgave var på 16 sider i oktav format, og dets indhold omfattede hovedsagelig artikler af religiøs natur, men der var afsnit med udenlandske og lokale nyheder og meddelelser om ankomsten af skandinaviske emigrantskibe. Den første udgave, der blev trykt hos Dinwiddie, Morrison and Co. i Napier fremkom i januar 1875. De særlige vanskeligheder, som det danske alfabet beredte den engelske typograf og den kendsgerning, at udgiveren befandt sig i Mauriceville, hvor man kun fik post en gang om ugen, resulterede i manglende korrekturlæsning, og mange misforståelser og trykfejl fandt vej til førsteudgaven. Dette generede Nielsen meget, og med håb om forbedringer overlod han trykningen af de næste numre til R. Coupland Harding, som altid havde en positiv holdning til skandinaverne. Det vides, at der udkom tolv numre af "Brevduen", men det er usikkert, om der kom flere. Den kendsgerning, at det næsten udelukkende var et religiøst skrift og at Edward Nielsen var Wesleyaner - en lille sekt blandt skandinaverne - er måske årsag til skriftets korte liv.

"Brevduen" støttede imidlertid et andet skrift, der også udkom på dansk, men som behandlede almindelige nyheder og politiske sager, som man mente ville appellere mere til størstedelen af nybyggerne. Det var "Skandia", redigeret af Hjalmar Graff, en boghandler fra Palmerston North, og det blev trykt hos Manawatu Times Company. Graff havde hjulpet Nielsen med at redigere nogle numre af "Brevduen", og hans vovemod havde Nielsens velsignelse. "Skandia" skulle være udkommet samtidig med "Manawatu Times" den 23. oktober 1875, men det viste sig, at Times' sættekasser ikke indeholdt de ekstra typer, der er specielle for dansk, og følgelig blev der en forsinkelse. Der er ingen optegnelser om hverken udbredelse eller levetid for "Skandia", hvoraf nogle eksemplarer fandt vej til Wairarapa bygderne, men man fandt tydeligvis snart ud af, at udgiverens entusiasme ikke kunne kompensere for hverken det lille oplag eller dens mangel på tiltrækningskraft som annoncemedium, og "Skandia" delte snart skæbne med "Brevduen"

Det, at disse to skrifter forsvandt allerede mens de trådte deres børnesko, viste, at et dansk tidsskrift ikke havde økonomisk bærekraft, men befolkningens ønske om litteratur på deres modersmål og præsternes ønske om at etablere et stærkere bånd mellem deres meget spredte menigheder, førte i 1881 til et nyt forsøg. Pastor Sass, der dengang virkede i Napier, begyndte udgivelsen af et religiøst månedsskrift, der hed "Evangelical Lutheran Monthly", som også blev trykt hos Coupland Harding. Det blev modtaget godt nok, men kunne heller ikke samle tilstrækkelig støtte og, som det havde været tilfældet med dets forgængere, var oplagets ringe størrelse ansvarlig for, at det gik ind ved slutningen af samme år.

Enten var det den evige håbefuldhed, eller det stank af stædighed, der findes i den skandinaviske karakter, der var ansvarlig for en sidste anstrengelse. I 1915 fik bekymring for kirkens spredte og formindskede menighed myndighederne til at anmode pastor D.G.M. Bach, en ung og entusiastisk præst, som dengang forrettede tjeneste i Mauriceville, om at stå for udgivelsen af et beskædent tidsskrift. Det fik navn efter et tilsvarende skrift i Queensland og udkom første gang den 13. juni 1915 som "The Scandinavian Lutheran Weekly" og som et tegn på de nye tider udkom det skiftevis på engelsk og dansk. Skriftet, som næppe kunne kaldes en avis, bestod af tolv dupliserede sider i oktav, og indeholdt prædikener, religiøse artikler, nyheder af interesse for de forskellige menigheder og, i de første numre, en kort historisk gennemgang af skandinavisk emigration til og bosættelse i New Zealand. Pastor Bach gjorde selv hele arbejdet med skrivning, trykning og fordeling af bladene, men udgivelsen stoppede, da han i 1916 forlod Mauriceville for at arbejde som missionær i Japan.

Disse lærde præsters produkters meteoragtige skæbne

deltet af de vers, som den lokale digter frembragte. Lars Schou, der var ungkarl, boede i en lille hytte på sin ensomt beliggende grund. I sit lille, men pinligt rene hjem levede han en næsten eremitagtig tilværelse, hans ugentlige ture til forretningen var de eneste tidspunkter, hvor man så noget til ham. Møbleringen af hans spisestue var yderst spartansk. Der var et lille bord og to runde skiver af en træstamme, der fungerede som taburetter, den store til ham selv og den mindre til en sjælden gæst. Han lavede al sin mad over det store åbne ildsted.

Lars arbejdede uophørligt med sin jord på trods af, at en imdre skade, som han havde pådraget sig i krigen, ganske åbenbart voldte ham smerter. Helt besat af tanken om at få sit jordstykke klart, forårsagede han uophørligt ildebrande. Hans naboer led ofte under den ild, der spredtes fra hans afbrændinger, men når de var beskæftiget med deres afbrænding, holdt han omhyggeligt vagt og truede med de skrækkeligste følger, hvis ilden skulle brede sig ind på hans område.

Bygden var stadig ung, da Schou fremkom med sit første digt. Det hed "En ny sang", og dets erklærede mål var at "bringe hilsener fra de nuværende immigranter i New Zealand til deres gamle venner i Danmark". Det var ikke god poesi, og korrekturlæsning manglede tydeligvis komplet, for de ting, som trykkeren i Masterton gjorde mod Schous danske sprog er næsten utrolige. Men han havde en historie at fortælle, og som fortidens skjælde gjorde han det udførligt og længe: der var 27 vers!

Trods alle sine mangler som poesi var "En ny Sang" et spontant udtryk for taknemmelighed for livets muligheder og for kærlighed til forfatterens nye hjem. Han beskrev New Zealands bakker og skove, floder og sletter og understregede de muligheder, som landet tilbød energisk dansk ungdom, som han opfordrede til at komme og forene sig med deres landsmand. Der blev sat en god melodi til digtet, og den blev populær i bygden. Mor sang den ofte mens hun arbejdede i huset.

Schous andet digt er frygteligt. Det hed "Fremad påny" og kom i 1910. Dets budskab om udholdenhedens dyd var godt nok, men det var en illustration af den overgangsperiode, der var i fuld udvikling, og som indebar det danske sprogs forfald. Halvvejs i et vers, kunne digteren gå over i dårligt engelsk og slutte stærkt i dansk. Hvis Schous digte nogensinde bliver samlerobjekter, vil de være vanskelige at få fat i. Der kendes ingen kopi af "Fremad påny", og af hans tredje og sidste digt findes kun et eksemplar. Det er skrevet på begge sider af en marmortavle, ved hovedenden af hans grav. Han fik den rejst flere år før han døde, og søndagsskole-børnene legede omkring den tomme, men velpassede plads og prøvede at læse de tåtskrevne vers. De havde nok også som poesi deres ufuldkommenheder, men de udtrykte taknemmelighed over et nyttigt liv, kærlighed til det nye fædreland og tiltro til Ska-

berens nåde. Lars Andersen Schou var ærlig, udholdende og venligt og stabilt ædel. I sin ungdom kæmpede han for det land, hvor han var født og bar sine skader til graven. I manddommen bekæmpede han sit nye lands vildskab, og han beholdt en følelse af taknemmelighed for de magre resultater, der blev levnet ham. Han huskes nok ikke for sin poesi, men han efterlod to hundrede acres af New Zealands bakkeland ryddet for skov og dækket med grønne græsgange, hvor flokke af får og kvæg græsser den dag i dag.

Den plads, som Schou valgte til sin gravplads var den besværligste på kirkegården, hvor terrænet faldt stejlt ned mod vejen. Han byggede en høj cementmur for at planere stedet. Når man spurgte ham, hvorfor han havde valgt en så besværlig plads, svarede han: "Jamen, kan du ikke se det? Dette er det eneste sted på kirkegården, hvor jeg har et godt udsyn hen ad vejen. Jeg vil altid kunne vide, hvad der foregår."

MEJERIDRIFT.

I nybyggernes første år i New Zealand, gik man ud fra, at jordbund, der kunne avle tæt urskov, også kunne give fine resultater når den blev udlagt som græsning. Erfaringen viste ofte, at dette ikke var tilfældet. Efter at almindeligt landbrug havde været i gang i Mauriceville i nogle år, blev det tydeligt, at nybyggerne ikke havde andet end anden-klasses jord, trods alle deres anstrengelser. Deres 40 acres var håbløst små, hvis de skulle give underhold til familierne, og den eneste måde, hvorpå der kunne blive en økonomisk drift, var at samle adskillige af lodderne til et enkelt brug.

Da den nye generation voksede op, blev det klart, at der kun var ringe plads eller fremtid for dem i bygden, og de unge rejste bort i stadig større antal for at finde enten arbejde eller jord i de tilstødende distrikter. Denne sammenlægning af brug fik flere og flere af de oprindelige immigranter til at rejse, skønt de fleste var utilbøjelige til at forlade de steder, hvor de havde lagt deres arbejdskraft, og hvor de havde deres venner. Det ville ikke være længe, før Thor's hjælper, Alder, ville komme ind i slutrunden, og de ville være for trætte til at begynde forfra.

Nogle af indbyggerne fra bygden tog til North Auckland, Taranaki og andre steder for at begynde på mere lovende ejendomme, endda i nogle tilfælde for at begynde helt forfra igen. Meget af befolkningsoverskuddet kom fra de umiddelbart tilsluttende distrikter, for barndomshjemmet og familiebåndene virkede tiltrækkende selv på de unge. De nyere bebyggelser, som blev åbnet i omegnen af Mauriceville fik derfor en befolkning, hvor det skandinaviske islæt i den britiske befolkning var meget stærkt.

Faktisk var Mauriceville placeret i den mindst tiltrækkende del af The Forty Mile Bush, og denne omstændighed sammen med dens beliggenhed fjernt fra de større transportveje, gjorde det umuligt for de oprindelige immigranter at få større udbytte af deres anstrengelser end en nøjsom tilværelse. Men selv om de ikke var i stand til at give deres børn en rig materiel arv, så kunne de i hvert fald give dem noget af den ånd, der havde bragt dem til antipoderne og en baggrund af erfaring og en sum af arbejdsvaner og fremdrift, som udgjorde grundlaget for solid succes.

Som Wakefield havde opdaget og som Morais senere havde understreget, er en "skrivebordsplan" kun lidet værd, når det gælder om at bestemme, hvordan kolonisationen af et land skal skride fremad. Jordbund, klima, naturlige ressourcer, placering og folks karakter og uddannelse er afgørende faktorer. I Mauriceville demonstrerede loddernes ringe udstrækning og familiernes størrelse tydeligt den oprindelige plans utilstrækkelighed, og modsagde derved regeringens antagelse, at når der ikke var mere arbejde i offentligt regi, så ville immi-

granterne være i stand til at forsørge sig selv.

Bygden i sig selv havde kun lidt arbejde at tilbyde. Der var en klippekam af kalksten langs landevejen, og den var grundlaget for etableringen af den første industri, nemlig kalkbrænding, selv om den blev drevet af udenbys interesser, og kun få skandinaver søgte dette fremmedartede arbejde. Få år efter, at immigranterne tog deres jord i besiddelse, brændte D.M. Brooks kalk for enden af kammen, hvor vejen til Mauriceville West drejer af fra jernbanelinien. Dette kalbrud blev hurtigt forladt, og et andet etableret af Brooks og T.F. Brenchly på pladsen over for jernbanestationen. I 1881 var Donaldson og Smalley også beskæftiget med kalkbrænding. Brugen af kalk til landbrugsformål gjorde det muligt for industrien at ekspandere, og i dag er leverancerne fra Mauricevilles kalkværker af betydning for hele distriktet.

Vore folk holdt mere af arbejdet i urskoven, og indtil dette sluttede, var snesevis af unge mænd beskæftiget her. I Hastwells, lige nord for Mauriceville North lå Stephen's savværk, og mod vest havde MacLeod et over Ruamahunga floden hvor der var en fin bevoksning af totara træer, og det var herfra det meste af Mauricevilles træforbrug stammede. Chris Petersen plejede at komme med sit femspand i fuld fart over bækken og så kravle langsomt op ad bakken og ind i bygden.

Bygningen af bedre huse, trådhegn og andre forbedringer på gårdene betød, at nybyggerne måtte tage lån i jorden. Det var slet ikke svært, for de havde opbygget et ry for flid og pålidelighed, men lave indtægter gjorde rentebyrden tung, og afdrag var næsten en umulighed i mange år.

Når det var muligt, blev de gamle plankehuse erstattet med en bolig, der var en smule mere prætentios, rummelig og bekvem. De nye huse blev enten bygget af beboerne selv eller af en lokal tømrer, som byggede huset, ordnede tagspænerne, byggede skorstene, tapetserede værelserne og malede ydervæggene. Prisen for dette var normalt 8 sh. om dagen eller 2 £ 4 sh for en 40 timers arbejdsuge.

Nybyggerne vendte naturligt deres interesse i retning af mejeridrift som en mulig måde at etablere en stabil tilværelse. På mindre end femten år var der tilstrækkelig meget ryddet land til at forsyne et stort antal malkekøer, men der var endnu kun få aftagere af produkterne. Der blev produceret en mængde hjemmekærnet smør, men det indbragte ikke mere end 4 pence om vinteren, og om sommeren, når produktionen var størst, var det nærmest usælgeligt. Smørret blev solgt direkte til købmændene i Masterton eller til Gunder Gundørsen som mellemhandler. Det var tydeligt, at dette system ikke var økonomisk tilfredsstillende, og i august 1889 mødtes et antal beboere og besluttede af nød og fattigdom at løbe en stor risiko. Syv af dem tegnede sig for ti 2£ aktier i et kooperativt mejeriselskab og startede "Mauriceville Dairy Company

Limited", hvis formål var "fremstilling af smør og ost og oparbejdning af bacon." Æren for oprettelsen af selskabet tilfalder William Jessen, Gunder Gundersen, Lars Andersen Schou, P.C. Madsen, Jens Peter Petersen, John Andersen og John Jessen. Mejeriselskabet grundfæstede distriktet som et center for mejeriindustri.

Mejeriet i Mauriceville var det første, der blev åbnet i The Forty Mile Bush. To år senere førte Pastor Ries an i en bevægelse blandt skandinaverne i Norsewood, der resulterede i et lignende vovestykke i Southern Hawke's Bay.

Lige som mange andre lignende selskaber over hele New Zealand, var Mauriceville selskabet nær ved at dø en tidlig død af mangel på penge og tilstrækkelige forsyninger. Mange ville gerne have andele, men havde ingen penge. Bankerne var ikke imdstillet på at tage den samme risiko som nybyggerne, idet de indså - med nogen ret - at der kun var lille garanti for succes. Men også her klarede stødighed og samarbejde de finansielle begyndervanskeligheder. En grund blev skaffet centralt i Mauriceville West, og sælgeren viste sin tiltro til projektet ved at tage halvdelen af købesummen på 40 £ som andele. En fabriksbygning blev rejst for yderligere 82 £ og installering af maskiner bragte de samlede udgifter op på 700 £. Produktionen startede i januar 1880 og mælken blev afregnet til en fast pris pr. gallon uanset prøver.

Tilførslerne var, som nævnt alt for små. I den resterende del af sæsonen 1880 blev der fremstillet 8 t smør. I 1881 kærnedede man totalt 15 t, stigende i 1882 til 16 t. Med store anstrengelser kom produktionen i de næste år op på 25 t, hvilket indbragte 800 £. Denne produktion ansås for at være stor i betragtning af forsyningsoplandets størrelse, men den var alt for lille til at gøre fremstillingen økonomisk. Når udgifterne var betalt, blev der 400 £ til deling mellem leverandørerne.

I årevis kæmpede selskabet for at overleve, indtil det i 1894 så ud til, at enden var nået og virksomheden måtte stoppe. Kapitalen var opbrugt, og fremtiden syntes ikke at kunne tilbyde noget håb. Kun den kendsgerning, at ingen var interesserede i at købe eller lease mejeriet, drev andelshaverne til fornyede anstrengelser.

Med en beslutning om enten at svømme eller drukne opkøbte bønderne så meget malkekvæg, som de overhovedet kunne få råd til i et forsøg på at forøge forsyningerne, idet de regnede med, at hvis de fik de 5 pence pr. pound, som nogle optimister havde forudsagt ville blive prisen den næste sæson, så ville de kunne fortsætte. - Det kom endog frem, at der ville blive udbetalt en bonus. Gode tider så endelig ud til at være på vej. Men med indkaldelsen til den årlige generalforsamling modtog leverandørerne en meddelelse om, at de havde fået overpris på 2 pence pr. pound og at de ville blive

afkrævet dette beløb for at sætte selskabet i stand til at fortsætte og klare sine forpligtelser. Generalforsamlingen blev afholdt, og de bekymrede nybyggere overvejede roligt situationen. Hvis man accepterede et tilbud udefra om assistance til selskabet, ville leverandørerne kunne nøjes med at få fratrukket beløbet i de kommende leveringer. Det syntes ikke at løse problemet, og for de fleste var en sådan gældsættelse nedværdigende og utålelig. Den vinter gik mændene igen ud på skovarbejde og vejanlæg og pengene blev tilbagebetalt.

Vendepunktet i selskabets økonomi kom få år senere, da der kom yderligere forsyninger fra Mauriceville East. I 1900 var prisen for smør syv og en halv pence pr. pound, og med denne tilfredsstillende pris syntes endelig de hårde tider at være ovre.

I de følgende år udvidede selskabet stadig sit forsyningsområde og forsøgte med held at fremstille kasein, hvilket fortsatte indtil indførelsen af hjemmecentrifugerne. Forenklingen af indsamlingen af råvarerne bevirkede en stor forøgelse af mejeriets produktion, der steg fra 160 tons i 1923 til 1235 i 1937 fordi fløden kunne skaffes fra så fjerne steder som Pahiatua i nord og Martinborough i syd.

BRANDE.

Som det vil forstås, begyndte ødelæggelsen af The Seventy Mile Bush straks, da den første blok af udstykninger var opmålt ved Mauriceville, og nybyggerne var begyndt at flytte ind fra The Scandinavian Camp.

I week-enderne og de få dage, hvor mændene kunne skulke fra vejarbejdet, huggede de lysninger i skoven for at give plads for deres fremtidige hjem. Fra disse små begyndelser, blev skovkanten bogstavelig talt skubbet tilbage i en større og større cirkel, og da folk endelig begyndte at kunne flytte ind på deres jorder, lå en serie af rydninger, hver på nogle få acres, som perler på en snor langs vejlinien fra hovedvejen til midten af bygden.

Når først de nye hjem var etableret, blev angrebene på skoven intensiveret, mænd, kvinder og børn forenedes i angreb. Hver vinter blev yderligere en strimmel skov fældet, og derefter brændt det følgende efterår. Og således blev træerne i årenes løb langsomt "smeltet" væk og markerne bredte sig med deres stubbe og brandsværtede rester af hele store træer samt masser af fældede træstammer.

New Zealands stedsegrønne regnskov brænder ikke let, når den er i sin naturlige tilstand, og der var kun ringe fare for, at nybyggernes ild skulle brede sig til den ufældede skov og forårsage skovbrand. Den virkelige fare kom først, da størstedelen af arealet var blevet ryddet og lå hen med store strækninger oversået med stammer og stubbe og med skove af døde træer, som øksemændene havde ladet stå, da de allerede var dræbt af tidligere brande. De døde træer var blevet knastørre i løbet af de foregående somre, og ville brænde som en krudttønde.

Den samme fremgangsmåde blev benyttet i de andre bebyggelser. Norsewood blev i 1888 praktisk talt ødelagt da en skovbrand, drevet af et stormvejr strøg gennem byen og efterlod forretningskvarteret som en rygende ruin og snesevis af immigranter hjemløse og uden ejendele.

Mauriceville oplevede allerede tidligt små ukontrollerede brande, men de tog til i styrke efterhånden som det ryddede areal blev større. Ved disse brande led bønderne kun små tab, men i 1893 var bebyggelsen udsat for en frygtelig hjemløse.

Der havde været den sædvanlige afbrænding på de forholdsvist nyligt fældede strimler i bygden, og folk accepterede de årligt tilbagevendende gener af konstant røgfylt atmosfære som en selvfølgelighed. Men en morgen rejste en vestenvind sig og blæste kraftigt gennem dalen, og med sig bragte den stigende mængder af røg og varme fra de fjerne afbrændinger. Røgen blev tættere, solen var fuldstændig borte og

sigtbarheden blev mere og mere nedsat. Da blæsten steg i styrke, blev indbyggerne, især dem ved Vestvejen, urolige og var klar over, at med mindre vinden tog af, ville dette blive mere end en sædvanlig skovbrand. Snart opdagede de en virkelig fare. Blæsten bragte nu en varm, kvælende stank ned igennem dalen, i begyndelsen lydløs, men snart ledsaget af en mumlen, der meldte ildens ankomst. Hvert hjem blev snart et virvar af aktivitet. Drengene arbejdede som besatte ved brønde-
ne for at hejse vand op med spillet og fyldte alt, hvad der overhovedet kunne rumme vand. Kvinderne vædede tæpper, søk og madrasser og anbragte dem, så de let kunne nås i nødstilfælde; de holdt sammen på flokken af småbørn og sikrede sig, at ingen smuttede væk, Mændene arbejdede som besat med at fjerne alt brændbart fra husets omgivelser og prøvede på få minutter at tage de forholdsregler mod ulykker, som skulle være gjort mange uger tidligere.

Ilden, som blev næret af blæsten, der strøg gennem den snævre dal, nærmede sig husene. Røgen skiftede farve fra hvid til grå og sort. Den sagte mumlen steg til et brøl og snart kunne man se de røde flammer springe og danse mellem røgsøjlerne, mens byger af gnister, der blev båret af den opadgående træk fra ilden, begyndte at falde som rød regn. De tørre træer blev søjler af flammer, fra hvilke vinden rev flammende fakler, som den sendte i forvejen for at øge det fremstormende inferno. Brølet fra de brændende stammer blandedes nu med knitren fra mindre tømmer, og fra tid til anden lød der en bragen, når et træ, der var svækket af tidligere brande, faldt som et tæppe af flammer og sendte en geyser af gløder til vejrs.

På husryggene var mænd i gennemvædede klæder og med våde søk over hovederne travlt beskæftiget med at øse spandevis af vand over de tørre tagspånar i et desperat forsøg på at redde hjemmet, mens andre draperede væggene med sjaskvåde tæpper for at forhindre flyvende gnister i at finde et hvilested.

Lidt efter hørtes lyden af galopperende hove og knasen af vognhjul fra røgtæppet, og ud kom præsten i sin lette vogn, piskende hesten til større fart, men et øjeblik efter var han forsvundet i retning af det farligste område. Snart kom de tordnende hove igen, og han stoppede i sikkerhed på den åbne plads med køretøjet fyldt med klynkende småbørn og blege kvinder, hvis øjne fortalte om tragedien med brændende hjem og om uvished om mændene, der var efterladt med det usikre håb om at kunne redde noget af hjemmet.

Da hele Vestvejs afsnittet af bygden stod i flammer og ildhelvedet var på sit højeste, lignede dalen et billede af underverdenen. Gennem den tykke, kvælende røg så man de røde flammer prøve at opåde alt på deres vej, også de småbitte mennesker, som med røde øjne og sorte ansigter prøvede at afværge den totale katastrofe. Flammernes brølen, knagen og

hvislen blev gennemtrængt af mændenes råb, blandet med kvægets angsfyldte brøl mens de styrtede rundt i forvirrede forsøg på at undslippe og med svinenes skarpe skrig, når de blev forbrændt i deres flammende stier.

Gradvis mistede flammehavet vildskaben, og de udmattede mænd og kvinder fik en pause i anstrengelserne. I de fleste tilfælde var det lykkedes dem at redde hjemmet, skønt udhuse og indhegninger var fortæret, men nogle steder havde flammerne krævet deres fulde bytte, og husene var hurtigt reduceret til en rygende askebob.

Selv efter at ildens største vildskab var udslukket, var egnen stadig i flammer i flere dage, og trætte mænd tilbragte nætterne i det fri, for at være parat, hvis en opfriskende vind skulle give ilden ny kraft. Da faren var drevet over, var dalen oversået med ulmende stammer og træer, mellem hvilke mennesker, der var halvblindede af flere dages ophold i røg, vandrede om for at få overblik over ødelæggelserne. Nogle steder kunne en beboelse med alle dens hegn, udhuse og frugthaver kun lokaliseres ved hjælp af en røgsværtet skorstøtten og måske de forvredne rester af en jernseng. Får, som flammerne havde drevet sammen i indhegningerne, lå som sorte driver, der markerede, hvor hegnene engang havde været. For nogle af nybyggerne var det meste af en generations arbejde visket bort, og de stod verfor et stort genetableringsarbejde.

Men fremtidshåbet var ikke mistet. De hjem, der var intakte, var som altid klar til at modtage de hjemløse, og de mere heldige hjalp med at genopbygge, hvad naboerne havde mistet. De store brande havde efterladt bakkerne og markerne mere fri for overflødige stammer end nogensinde, og snart havde naturen igen på mirakuløs vis klædt dem i grønt.

En ulykke, der var lige så uventet, havde tidligere ramt Mauriceville North. Her var brandene, der i flere dage havde været i gang rundt om byen, pludselig gået til angreb på gårdene og en mur af ild drev beboerne fra deres hjem, i mange tilfælde uden nogen chance for at forsøge at redde dem. Kvinder og børn flygtede for livet hen mod vejene. Barfodede børn brændte fødderne på gløderne, der dækkede jorden, mens kvinder med forbrændinger og med gløder i tøjet gennede dem som får hen, hvor ilden ikke kunne nå dem. Mange blev senere ført til et nødhospital, der blev indrettet i kommunekontoret i Mauriceville West, hvor de blev passet og plejet af de andre beboere.

Så længe resterne fra urskoven dækkede det ryddede land, kom ilden igen, men i stadig mindre omfang, og hver brand efterlod mindre brændsel for de næste. Ild og foruldning rensede gradvis landskabet. Men i en tør sommer, kunne en opfriskende vind føre gløder fra fjerntliggende afbrændinger, og sådanne gløder kunne antænde tørt, trøsket træ, som

derved startede hundredvis af småbrande, der fyldte dalen med røg, en påmindelse om tidligere hjemløgelser. I en klar nat var disse brande et vidunderligt syn. Bakkerne hele vejen rundt om bygden var plettet af et utal af lysende prikker, som flød sammen med stjernernes lys.

Idag er kun Mount Bruce's grønne top tilbage, en ubetydelig rest af den store urskov, som det tog naturen et årtusind at skabe, og som mennesket i sin kamp for tilværelsen hensynsløst har udryddet på mindre end en generation.

LOYALITET.

De første tyve år af dette århundrede var nok Mauricevilles blomstringstid. Det var de gamle pionerers aftensol, men for de af den første New Zealand generation, der var blevet boende for at videreføre forældrenes gård, var det en periode, hvor man befæstede sin position. Færdiggørelsen af rydningen, de større brug, indførelsen af kunstgødning samt frem for alt forbedringen af den økonomiske situation, sluttede sig sammen om at udvikle en materiel fremgang, der havde været ukendt hidtil.

Børnene i den anden generation newzealændere levede en normal barndom, og skønt det forventedes af dem, at de hjalp til på gårdene, så var de ikke nødt til at gøre en voksens arbejde i en alder, hvor de nu stadig går i underskolen. De kunne få regelmæssig skolegang og havde mulighed for yderligere uddannelse. De fleste blev bønder, men der var en voksende tendens til at følge andre udfordringer. For den opvoksende ungdom tilbød samfundet vidunderlige muligheder for sund glæde og oplevelse. Landarbejdet, som familien stadig udførte som et holdarbejde, levnede tilstrækkelig mulighed for sport. Lange sommerdage på de luftige bakker, forbudte ekspeditioner langs den ørredfyldte bæk (det siges, men jeg tror det ikke rigtig, at gamle Frederik, som lå på lur efter os ved hjørnet af sin gård, havde ladet sit gevær med salpeter) og lejrnætter i urskoven, havde lært dem, at der ikke kunne findes bedre land i hele verden end dette. Efter at de hjemlige marker var udforskede, ventede stadig Mount Bruce's lange skovklædte kam, og på den anden side af den lokkede Taurarua's toppe, hvor man sagde, at en forsvunden sø ventede på at blive opdaget. Selv om de unge mennesker var bevidste og stolte af deres afstamning og deres forældres fædreland, så anså de dog New Zealand for at være deres.

Med udgangen af forrige århundrede blev det efterhånden mere tydeligt, at de skandinaviske indvandrere og deres efterkommere blev optaget i den samlede befolkning og derved mistede deres særlige skandinaviske karakter. Den tid var overstået, hvor man skulle vinde fodfæste og skabe stabilitet, der kunne give folk tillid til fremtiden. Indvandrerne følte ikke længere behovet for at stå sammen som en etnisk gruppe i fælles forsvar og støtte overfor de udfordringer, de mødte i et fremmed land og fremmed levevis. De følte sig som et med de nye omgivelser og vurderede de anstrengelser, der var nødvendige for familiernes liv. De følte, at de nu kunne møde fremtiden med fortrøstning som individer. Ægteskaber mellem skandinaver og britisk fødte newzealændere blev almindelige. De gamle forsvandt efterhånden, og man brugte aldrig det danske sprog, når der var englændere til stede.

De immigranter, der var midaldrende, da de ankom, fik aldrig mere end et højest mangelfuldt kendskab til engelsk og talte det kun, når det var nødvendigt. Skønt dansk stadig

kunne være det sprog, man talte hjemme og i mindre grad i bygden, så lærte børnene at tale udmærket engelsk i skolen og de blev tosprogede. Men deres børn, de første fuldblods newzealændere, talte i mange tilfælde begge sprog, men benyttede sig mest af engelsk.

Gennem den periode, hvor dansk var mest udbredt i New Zealand, tilpassede sproget sig, ligesom hollandsk i Sydafrika, til omgivelserne, og engelske ord blev indført, for at udtrykke begreber, der var ukendte for immigranterne fra deres gamle land. Hvis dette havde fortsat længe nok, ville et blandet modersmål have udviklet sig, således som det var tilfældet med afrikaans i Sydafrika. Som et eksempel kan nævnes, at plankehuse, der var ukendte i Danmark blev kaldt "slabs-hus". ("Slab" betyder plade af et eller andet materiale. (O.A.))

Et andet udtryk for skandinavernes villighed til at være positive over for en assimilering i den britiske befolkning var, at man brugte danske navne i den engelske form, når man navngav børn, der var født i New Zealand. Ernst, Wilhelm, Hendrik, Halvor og Anders blev Ernest, William, Henry, Oliver og Andrew, men hvad med Ingeborg og Hjalmar?!

Man indså det uundgåelige, da præsterne modstræbende udskiftede dansk med engelsk ved gudstjenesterne. I begyndelsen blev aftentjenesterne forrettet på engelsk, og efterhånden som de gamle faldt fra også morgentjenesterne. I dag er der mange, som kendte modersmålet fra barndommen, som har glemt det, på grund af manglende brug, og selv i de få danske hjem, der endnu findes i byen, høres det kun i få indskudte ord eller i særlige vendinger.

Da emigranterne forlod Danmark og Norge, gjorde de det i fuld bevidsthed om, at de ville slå sig ned her for alvor. Så snart det overhovedet var muligt, søgte de britisk statsborgerskab. Selv om de altid håbede det, var der kun få af dem, der fik mulighed for at besøge deres gamle hjem, som, farvet rosenrødt af tiden, stadig fandtes i deres erindring. Man behøvede kun at lytte til gamle mennesker, der talte om "Gamle Danmark" for at blive klar over, hvor dybt de følte for deres fødeland. Men ikke desto mindre hørte man aldrig nogen beklage, at de var kommet til New Zealand, som de gennem årene var kommet til at elske højere end deres eget. De få, som havde mulighed for en tur hjem, fandt hurtigt ud af, hvor meget deres udsyn var blevet påvirket af oplevelserne i New Zealand, og de længtes snart efter deres nye fædrelands bjergkransede horisonter. De gamle venner hjemme fandt det uden tvivl svært at acceptere den forandring, der var sket med udvandrerens, mens han havde været ude. En besøgende i det gamle land, som havde fortalt om vidunderne i det nye land, de store skove med de kæmpemæssige træer, de vingeløse fugle, græs, der groede året rundt og om mænd, der klippede to hundrede får eller mere på en dag, indrømmede senere, at han var

blevet mere neddæmpet, da han hørte sin moder bemærke fra sin krog: "Ih, du milde, hvilken løgner den dreng er blevet".

Måske kom det virkelige bevis på loyalitet med krigen. Bygden var seksogtyve år gammel, da krigen i Sydafrika brød ud. For vore folk var det ikke en populær krig. Det kan ikke nægtes, at der var en stærk følelse af national overlegenhed på den tid, og forestillingen om "lavere afstamninger" blev villigt accepteret. Mens vore folk måske kun havde vage forestillinger om baggrunden for konflikten, så havde de et skarpt øje for, at hvis der ikke havde været guld og diamanter i Transvaal, så havde englænderne ikke vist så stor interesse for Boer republikkerne. De var på deres eget sprog Bore, dvs. bønder, og de godtog ikke den nedsættende måde, udtrykket blev brugt på. De kunne kun oparbejde lille begejstring for krigen, og skønt en af de unge meldte sig frivilligt og blev dræbt, var der kun få andre, der meldte sig.

Udbruddet af den første verdenskrig i 1914 blev modtaget i en helt anden ånd. Her stak den gamle fjende hovedet frem igen med brynjeklædt næve og skaftestøvler. Veteranerne kendte ham udmærket og huskede hans styrke og nådeløshed og hvad der ville blive resultatet af nederlag. De unge mænd indså stillingens alvor nøjagtigt som andre newzealandske mænd. Opfostrede med hårdt arbejde og grov næring var de voksede op til at blive sunde og stærke, og var gennem deres træning godt rustede til ildprøven. Lidt efter lidt tog de afsted til træningslejrene, indtil næsten alle - omkring halvtreds - var rejst. De eneste to, som ikke blev indrullet, havde lidt af svagheder siden fødslen. Dette var en rekord, som ikke blev overgået andetsteds i New Zealand.

Nogle vendte aldrig tilbage. De som kom, havde en pæn portion udmærkelser med sig.

EN EPOKE ER FORBI.

Historien om Mauriceville som skandinavisk bebyggelse er slut. Menneskene er borte, spredt ud over hele New Zealand, de unge danske mænd giftede sig med unge engelske piger, og de lyshårede piger med englændere. Kun to eller tre familier, der er børnebørn af de gamle pionerer, holder stadig stand på deres fædres jord oppe på Vestvejen. Det bløde danske sprog høres ikke længere, og de flokke af skandinaviske børn, der engang trængtes i landsbyskolen er erstattede af en håndfuld med engelske navne. Assimilationsprocessen er næsten fuldkommen, og vort folk har, som vel uundgåeligt, blandet sig med den britiske befolkning.

De fleste af de gamle hviler på kirkegården ved den hensuldrende og forladte kirke. Som en forfatter skrev: "Et af de steder, som synes at trives, er den pyntelige lille kirkegård, som omgiver den lutherske kirke. Her er pionererne samlet, næsten som de var i gamle dage, når de mødtes i urskoven."

De var usammensatte mennesker, bønder, arbejdere og håndværkere, måske nok ikke opdraget i finere kunst og kultur, men i den grundlæggende kunst at opbygge et hjem, var de uden sammenligning. Den danske tradition for pletfrie hjem, stor gæstfrihed og omsorg for børn var lyslevende selv i de fattigste boliger. Børnene, som der som regel var utallige af, var altid velnærede og varmt klædte, og de forældrelose manglede aldrig kærlige plejeforældre.

I New Zealand fandt de nye immigranter folk med "åsyn fra en tidligere slægt, hvis forfædre engang beskuede det danske land"

- og som rakte en hjælpende hånd og lettede tilvænnin-gen til en forandret tilværelse, samtidig med at de modtog dem mere som stammefrænder end som fremmede. Som nybyggere i et britisk land havde pionererne det uvurderlige gode fælles med skandinaviske indvandrere af i dag, at de havde et godt ry. De havde bevidstheden om en art fælles fortid med de britiske beboere og de havde en fælles ideologi og livssyn. De kom fra lande, hvor det demokratiske ideal, som deres forfædre havde bragt til England tusind år tidligere, stadig var levende. Fra deres hjemlande var de vant til en monark, som de respekterede og så op til; deres religion var den, der kom ud af reformationen. De lo af de samme ting og af sig selv, sådan som deres nye landsmænd gjorde. Og en anden vigtig faktor var, at de så ud som englændere eller skotter.

Man kan kun se tilbage på de gamle med stolthed og kærlighed, og samtidig være overbevist om, at deres efterkommere viderefører noget af deres trofasthed og medfødte venlighed. Mange af dem nåede, måske på grund af deres enkle og sunde, men strenge vilkår i urskoven, en høj alder, og be-

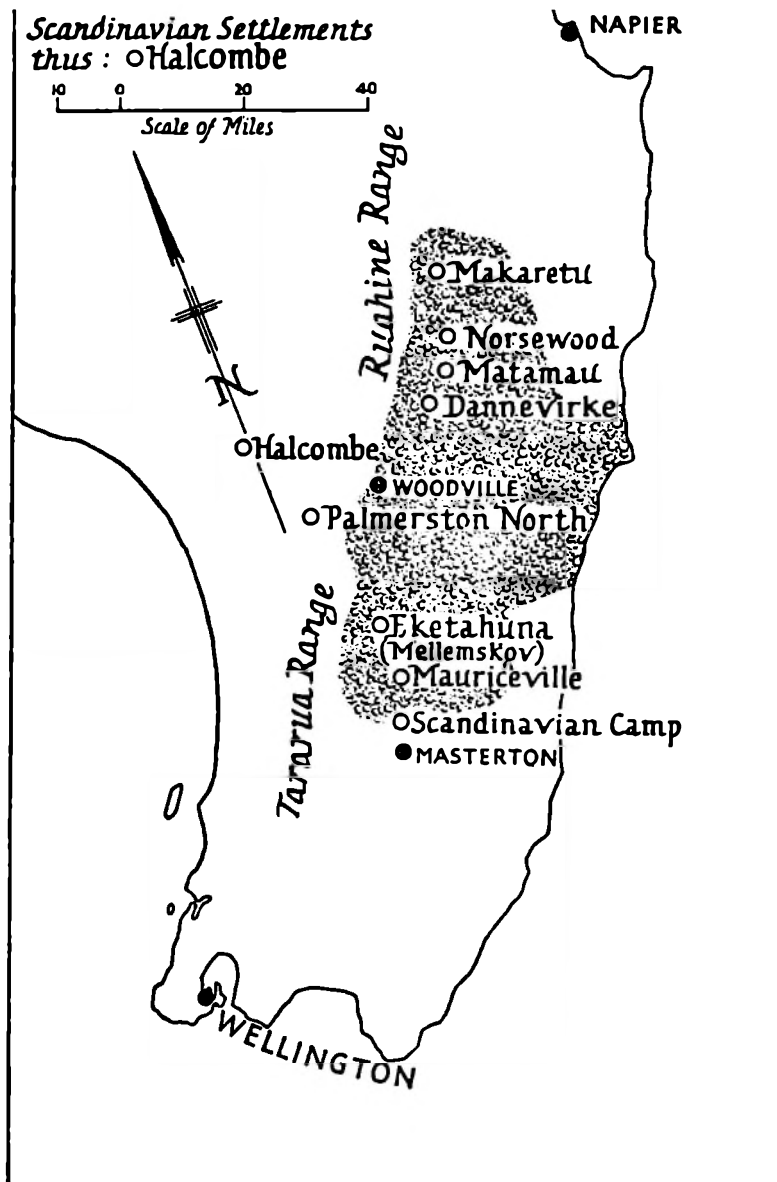
holdt deres fysiske og mentale evner til det sidste. Jeg erindringer tydeligt deres rare, danske sprog og de klare, blå øjne i de rynkede ansigter. Som dreng besøgte jeg aldrig nogen af dem i deres hjem, uden at der vankede et æble eller en varm klejne lige fra gryden.

Når man ser på omstændighederne ved indførelsen af disse mennesker i New Zealand, kan man kun komme til den konklusion, at regeringen handlede hårdt mod dem. Der var meget stor forskel mellem McLeod's forslag fra 1870 om at tilbyde canadiske indvandrere 100 acres med ret til at kunne købe endnu 200, og så det, der blev bragt ud i livet et år senere, hvor lodder på 40 acres blev solgt til skandinaverne. Denne pludselige tilbagetrækning fra generøsiteten, var sikkert en følge af Vogel's snu handelssans. Han antog ganske rigtigt, at et tilbud om en uafhængig tilvarelse og fyrre acres ville virke tillokkende på en jordløs dansker eller nordmand. Den mest uheldige omstændighed, og en, som immigranterne ikke havde indflydelse på, var at de fyrre acres skulle vise sig at ligge i den mest barske, fattigste, tættest bevoksede og mest isolerede del af The Forty Miles Bush. Man kan kun give pionererne ret i deres antagelse, at ingen ansvarlig person havde foretaget en undersøgelse af det areal, der skulle blive Mauriceville, inden landmålerne gik i gang med at opdele det til de utålmodige emigranter, der ventede i Scandinavian Camp. Men de klagede ikke. Enhver klarede sine forpligtelser til de mindste enkeltheder, og var taknemmelig for den mulighed, der var blevet givet ham til at bosætte sig i New Zealand og for de muligheder, som derved blev opnåelige for hans børn.

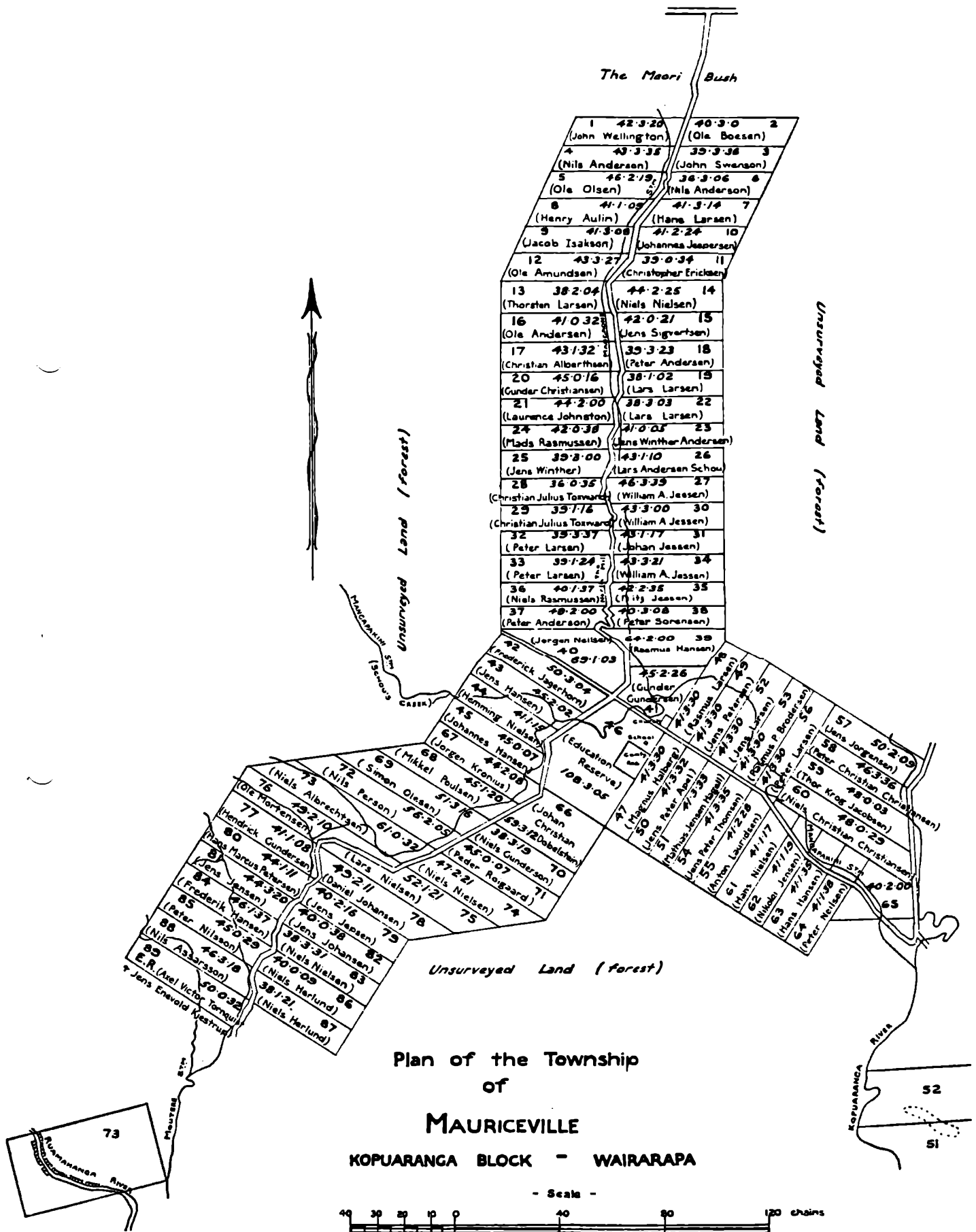
Efter nutidens standard kan man synes, at immigranternes liv var hårdt og fuldt af savn, men de følte det ikke sådan. De var tilfredse og levede lykkeligt og sundt, nød den enkle glæde over deres egne frembringelser, med en iver, som synes at være yderst sjælden i disse udviklede tider. De havde tilfredsheden ved en god personlig fremgang og sled sig ikke i stykker for at opnå belønning langt ude i fremtiden.

Skønt sagen har teoretisk interesse, er det ikke muligt for en, som identificerer sig med de skandinaviske immigranter at foretage en upartisk vurdering af deres tilskud til den newzealandske nations karakter. Antalsmæssigt var de forholdsvis få, men deres efterkommere er spredt vidt omkring, og halvdelen er gemt i folk med engelske navne. Nogle skribenter har været venligt optimistiske i deres vurderinger. Jeg er sikker på, at de har ret.

Danmark og Norge har kun få besiddelser uden for deres kyster, og når deres sønner forlader det gamle land, må de være indstillet på at overføre deres loyalitet til andre. Det folk, de lader bag sig, håber, med den dansk-australske forfatter Jens Lyng's ord:

A Mauriceville bush scene.

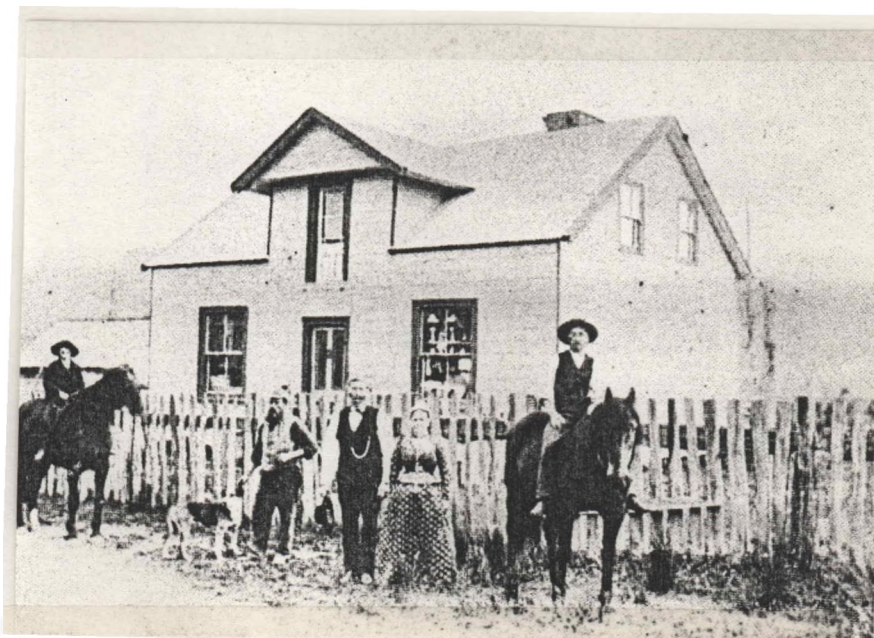

The last "slabs-hus". Nils Herlund's first home.

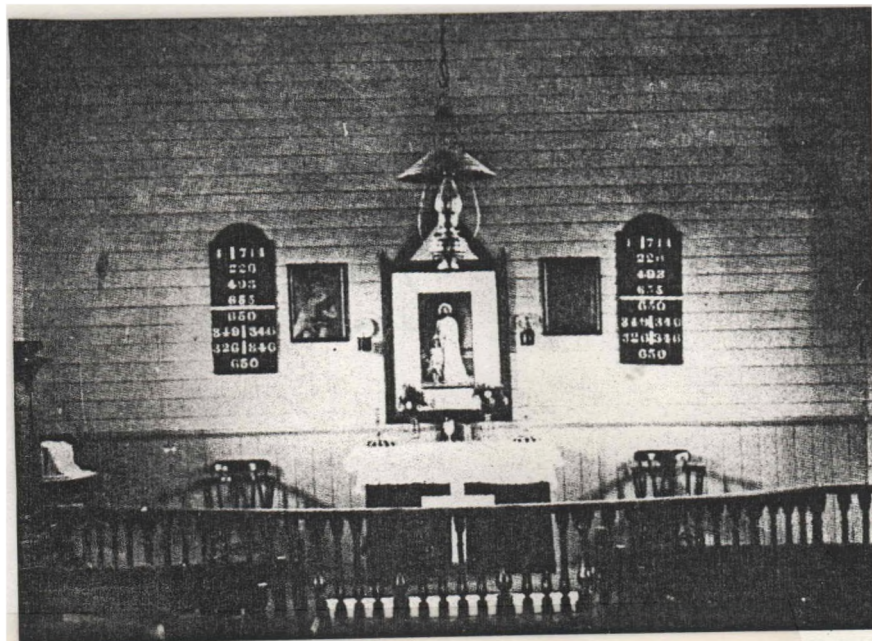
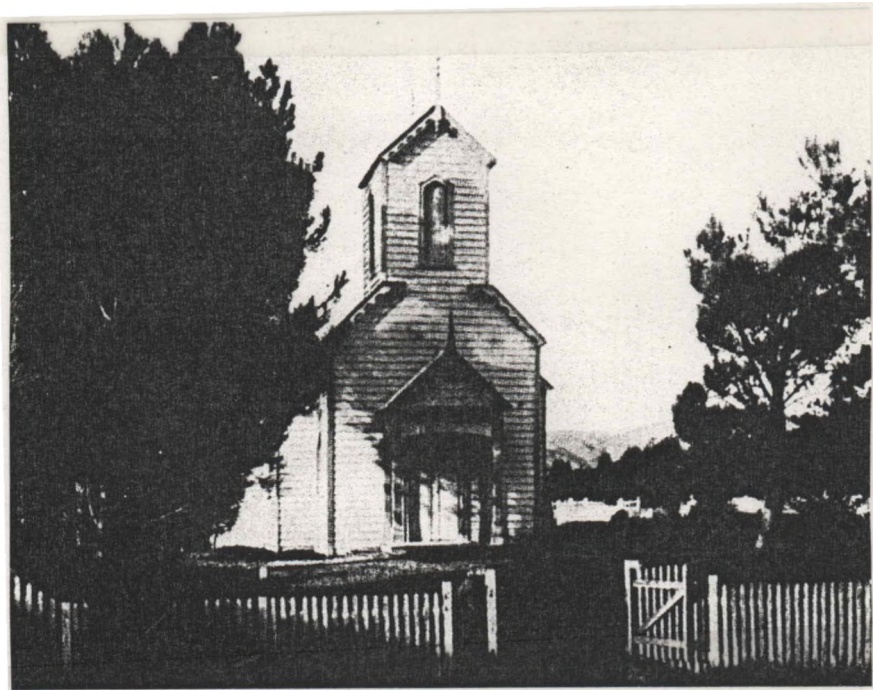
*The first house of pitsawn timber.
Niels Nielsen's first home.*

*The village store
on site of Petersen's original schoolhouse.*

The new school, 1886.

Danish Lutheran Church at Mauriceville West.

*"Bitter price to pay for Man's dominion—beauty swept away".
A farm emerges—Mauriceville West.*

Danish bushmen of the younger generation.

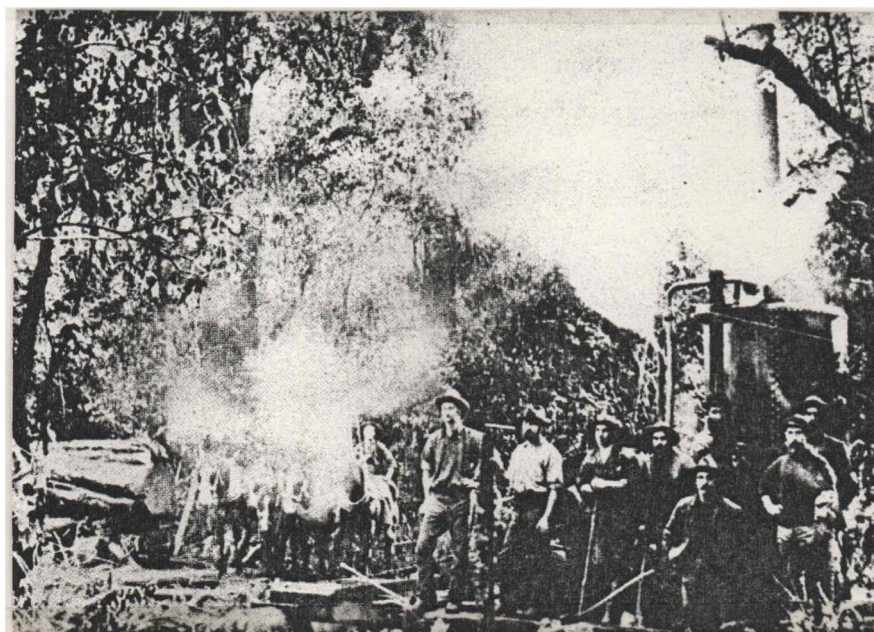
Jens Larsen's second home—Mauriceville West.

The coach reaches Eketahuna (formerly Mellemskov).

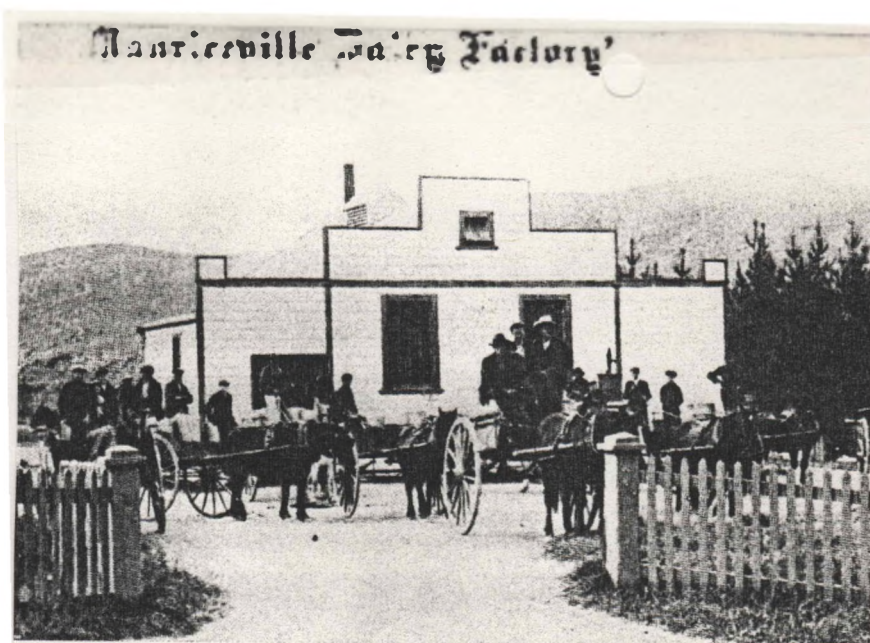
A forest giant yields fencing timber.

A log-hauler in the bush at Mauriceville North.

Christian Petersen with timber for new homes.

Mauriceville Dairy Factory, 1901.

Farewell to a contingent leaving for active service, 1915.

The new school, 1886.

A Mansville bush scene.